Izdaja okrajni odbor Socialistične zveze delovnih ljudi v Trbovljah — Urejuje in odgovarja uredniški odbor — Odgovorni urednik: Stane Šušteršič — Tiska Mariborske tiskarne v Mariboru — Naslov uredništva in uprave: »Zasavski tednik« Trbovlje I., uprava rudnika — Račun pri podružnici Narodne banke v Trbovljah 614-T-146 — List izhaja vsako soboto — Letna naročnina 400 din, polletna 200 din, četrtletna 100 din, mesečna 40 din — Posamezna številka 10 din — Rokopisi morajo biti v uredništvu najkasneje vsak torek dopoldne in jih ne vračamo

Zasavski TEDNIK

Štev. 21 — Trbovlje, 28. maja 1955 — Leto VIII.

Ob občinskem prazniku Trbovelj

PRED 31 LETI...

spomin na 1. junij 1924

Ni mogoče pozabiti 1. junija 1924. leta, tistega odločilnega dneva in tistih drznih revolucionarjev, ki so s svojimi telesi zaustavili razvoj fašistične orjunaške organizacije, ne le v Trbovljah, ampak v vsej Jugoslaviji. Ni mogoče pozabiti vsega trpljenja, ki ga je prenašal mladi France Fakin, do smrti mučen in ubit od orjunašev, ki niso poznali življenja in borb trboveljskega proletariata skozi vse krize in štrajke za uveljavljenje svojih človeških pravic. Ti orjunaši so hoteli s svojim fašističnim načinom našemu proletarcu krojiti red, zlomiti njegovo borbenost, ga podrediti in ponižati še bolj, kot je že bil. Mnogočemu se je odrekel takrat delavec, prikrajšan je bil za pošteno prisluženi kruh in za svoje pravice, ki jih je težko, a moško branil in čuval. Po dvomesečnem propadlem štrajku so nam isto zgodovinsko leto poslali v Trbovlje Orjuno, da zatre še ostale revolucionarje v naših revirjih, ki še niso bili odpuščeni in izseljeni. Takrat pa je Orjuna doživela svoj pokop, svojo pozibelj — v rdečih Trbovljah, kajti poslednjega si revoucionarni delavci v revirjih niso pustili vzeti, to je, da bi jim zlomili hrbet. Mladi, revolucionarni komunisti, ki so zajezili in ustavili razvoj fašistične Orjune, so vodili še mnoge težke akcije proti tedanji buržoaziji za pravice delavstva, ki so bile resen opomin tedanji oblasti. Prav tako veliko in vsem poznano vlogo so odigrali komunisti za časa narodnoosvobodilne vojne — slava vsem za svobodo padlim borcem!

Med okupacijo, v NOV, do naše osvoboditve se Trbovlje niso bistveno spremenile. Vemo, da je tedaj prejšnji kapitalistični gospodar kot okupator iskal v naši dolini le premog, cement in izkoriščanje ljudi. Za komunalne ureditve takratnim gospodarjem ni bilo mar, zato pri nas še danes mnogotere stvari manjkalo, marsičesa pa še sploh ni.

Mnogih odprtih vprašanj so se po osvoboditvi lotili naši ljudje. Začeli so jih reševati in dajati naši dolini obliko, kakršna ji gre. Zapuščina iz kapitalističnih časov pa je bila tako skromna, da tudi največja aktivnost v gradnjah v vseh desetih letih svobode še ni mogla nadomestiti in popraviti prejšnje zaostalosti.

Velik razmah zaznamujejo po naši osvoboditvi društva in organizacije, ki jih je v naši občini 55 in v katerih je vključeno preko 12.600 članov in članic. V teh društvih nadaljujejo naši delovni ljudje, naša mladina, svojo pot v socializem. Velike so naloge teh organizacij in društev in želeli bi, da bi pri reševanju teh nalog sodelovali in pomagali vsi ter socialistični razvoj podpirali. Dostikrat je slišati o nizkem nivoju naše življenjske ravni — najzanesljivejši porok za dvig te ravni pa je pravilna vzgoja in izobrazba vseh naših delovnih množic po naših društvih in organizacijah. Naša kultura sloni na ramah delavstva. Kaj pa zmorejo naši delovni ljudje, smo videli, ko so člani naših delavskih prosvetnih društev nastopili doma in zunaj ob gostovanjih in tekmovanjih v glasbi, petju, gledališki umetnosti, športu itd. To se pravi, da trud, ki ga vlagajo člani našim društvom pomagajo, ni treman — vsem tistim pa, ki našim društvom pomagajo, ni treba biti žal za pomoč, pač pa naj jo nudijo še v naprej. Podvig naših organizacij in društev je zgodovinskega pomena, saj se v njih utrjuje in šola kader za samoupravljanje naših podjetih, krepi pa v delovnem človeku zavest, da so proizvajalna sredstva njegova. Vsem funkcionarjem naših organizacij in društve bi priporočali, da še v večji meri delajo v političnem in kulturnovzgojnem pogledu, saj bodo potem uspehi še vidnejši in lepši.

Ko proslavljamo letos 1. junij, naš občinski praznik, kot spomin na zgodovinske dogodke v Trbovljah leta 1924, se spominjamo tega leta še bolj, saj praznujemo ta praznik letos v okviru slovesnosti desetletnice osvoboditve in desetletnice naše svobodne graditve.

PRIPRAVE NA OBČINSKI PRAZNIK V HRASTNIKU

Ljudski odbor Mestne občine Hrastnik je na neki svojih sej lanskega leta sprejel na predlog ZSDL sklep, da proglasi za občinski praznik 3. julij, dan, ko so rudarji v Hrastniku in na Ojstrem pričeli z velikim štrajkom in ki je obenem tudi praznik rudarjev. Letos pa je ta dan sprejel kot občinski praznik tudi občinski ljudski odbor na Dolu pri Hrastniku, ki bo v bodoče združen z Hrastnikom v komuni Hrastnik.

Že meseca januarja letošnjega leta je bil na seji ljudskega odbora hrastniške mestne občine postavljen odbor za pripravo proslav in prireditev ob letošnjem praznovanju občinskega praznika. Odbor ima več sekcij, ki pripravljajo med drugim gospodarsko razstavo dejavnosti obrtnih in industrijskih podjetij, športne prireditve, kulturnoprosvetne prireditve in sekcije so imele že več sej in sestankov in so do podrobnosti pripravile svoje programe. Hrastničani želimo dati letošnjemu občinskemu prazniku še poseben poudarek glede na 10. obletnico osvoboditve Hrastnika in prikazati uspehe, ki so jih Hrastničani dosegli na vseh področjih dela, prosvete in društvene ter športne dejavnosti. Program prireditev je pripravljen za čas od 17. junija do 3. julija t. l. Prireditelji bodo pripravili spominske značke in bo imel vsakdo z nakupom te značke prost vstop k vsem prireditvam v tem času. Zlasti bomo dali poudarka gostovanju Dolanov in okoličanov v Hrastniku in Hrastničanov na Dolu.

Jože Kenk

Videmski gasilci v počastitev 10. obletnice osvoboditve

Že ob petih zjutraj so v nedeljo, 15. t. m., naznanjali videmski gasilci budnico. Ob devetih dopoldne se je pred otroškim vrtcem na Vidmu zbralo okrog 500 ljudi, da prisostvujejo razvitju gasilske zastave in sprejemu avtomobila. Slavnosti so se med drugim udeležili še podpredsednik SZDL obsavske skupnosti komun, tov. Kolar, predsednik LOMO Videm-Krško tov. Kukovičič, zastopnik hrvaške gasilske podzveze, republiški inšpektor za okrški okraj tov. Špes in drugi.

Gasilsko društvo na Vidmu je staro, saj je bilo ustanovljeno leta 1888. Med okupacijo je bilo nekaj gasilcev izseljenih, nekaj pa v partizanih. Po osvoboditvi, ko so se spet zbrali, je bil njihov dom porušen in popolnoma opustošen, inventar pa je izginil neznano kam. Pričeli so takoj z delom, obnovili so svoj dom, nakupili orodje, nekatere stvari pa so dobili nazaj. Tudi ljudska oblast jim je v tistih težkih časih pomagala, prav tako Tovarna celuloze in papirja.

Zastavi, ki so jo v nedeljo razvili, je botrovalo podjetje »Elektro-Krško«, gasilskemu avtomobilu pa Tovarna celuloze in papirja. Po slavnosti so odšli pred gasilski dom, kjer je predsednik gasilskega društva Videm, tov. Uršič, odkril spominsko ploščo padlim gasilcem.

Tako so videmski gasilci slovesno počastili 10. obletnico osvoboditve.

Vsem volivcem mestne občine Trbovlje čestitajo ob občinskem prazniku, 1. juniju:
LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE TRBOVLJE, MESTNI ODBOR SZDL TRBOVLJE,
MESTNI KOMITE ZK TRBOVLJE, MESTNI SINDIKALNI SVET TRBOVLJE IN
MESTNI ODBOR ZB NOV TRBOVLJE
S skupnim delom in napori delajmo za razcvet in napredek občine Trbovlje, za veliko socialistično Jugoslavijo!

Mestna občina Trbovlje

vabi na proslavo

III. občinskega praznika

v dneh 31. maja in 1. junija 1955

SPORED:

V TOREK, 31. MAJA:

ob 15. uri nogometni brzoturnir športnih društev Trbovelj za prehodni pokal LOMO Trbovlje na stadionu ŠD »Rudarja«; sodelujejo ŠD »Rudar«, ŠD »Dobrna« in ŠD »Svoboda«;

ob 18. uri v domu »Svobode-Dobrna« telovadna akademija TVD »Partizan« Trbovlje;

ob 19. uri v domu »Svobode-Zasavje« koncert Delavske godbe DPD »Svobode-Center«;

ob 19. uri v domu »Svobode-Trbovlje II« nastopijo mladinska godba, tamburaši, mešani pevski zbor in zborna recitacija DPD »Svobode-Trbovlje II;

ob 20. uri nastopijo v Delavskem domu mešani pevski zbor »Slavček« in moški pevski zbor »Zarja« ter recitacije DPD »Svobode-Center«; sodelujeta Dorko Škoberne s harmoniko in pionir violinist Vili Jamšek.

V SREDO, 1. JUNIJA:

ob 8. uri slavnostna seja Ljudskega odbora mestne občine Trbovlje v dvorani hotela »Turist«;

ob 9. uri slavnostno zborovanje pred spomenikom žrtev »Orjune«;

ob 10. uri slavnostni koncert pevskih in godbenih skupin na letnem telovadišču TVD »Partizan«;

ob 15. uri razvitje zastave in letni javni nastop vseh oddelkov TVD »Partizan« na letnem telovadišču TVD »Partizan«.

LOMO TRBOVLJE

Na Veliki Dolini so dostojno proslavili občinski praznik

S PISANIM SPOREDOM

Prvi občinski praznik so na Veliki Dolini dostojno proslavili, čeprav je v soboto deževalo in vzbujalo slabo voljo pri organizatorjih slovesnosti. Pridne roke so v nedeljo zgodaj zjutraj nadomestile, kar je bilo prejšnji dan zamujeno.

Lepo okrašena z venci in zastavami je Velika Dolina pričakovala domačine in goste. Slavnostna seja občinskega ljudskega odbora je bila ob 9. uri v šoli, ki so se e udeležili poleg odbornikov tudi tov. Tone Zupančič, predsednik OLO Krško in tov. Rozika Bohinc, predsednik sveta za prosveto in kulturo. Sejo je vodil predsednik občine tov. Franc Rostohar, spregovorila pa je tudi tov Bohinčeva. Ob 10 uri pa je bilo slavnostno zborovanje pred KZ, na prostoru, ki je prav primeren za taka zborovanja, ker ga je občinski odbor pred tem zelo okusno uredil. Veliko število udeležencev je bil najboljši dokaz, da ljudje niso pozabili prestanega gorja v drugi svetovni vojni, kar je v svojem govoru poudaril predsednik občine. Zbranim je spregovoril tudi tov. Zupančič ki je orisal mednarodni položaj nove Jugoslavije.

Po končanem programu so v splošno zadovoljstvo izvajali bogat program pionirji osemletne šole. Popoldne je pričetek gasilskih vaj oznanila močna detonacija in sirena. Sledil je uspešen nastop folklorne skupine in uprizoritev Klopčičeve enodejanke »Mati« na improviziranem odru.

Po končani kulturni prireditvi je sledilo ljudsko rajanje, ki se je zavleklo pozno v noč. Vsega je zmanjkalo. Omenimo naj, da je občina kupila ojačevalno napravo z mikrofonom in gramofonom, ki je ob tem praznovanju prišla do izraza. Prav tako je občinski odbor poskrbel za javno razsvetljavo.

Praznovanje prvega občinskega praznika je bilo v času, ko so vsi naši ljudje praznovali 10-letnico osvoboditve. Ta občina se je tako oddolžila tudi temu spominu.

F. S.

KAJAK ŠTAFETA V KRŠKEM

V četrtek, 19. maja, je ob 18.45 prispela po Savi v Krško Titova štafeta kajakov, katero je na sejmišču pričakovalo okrog 200 ljudi. V imenu SZDL je goste pozdravil tov. Glogovšek, zastopnik Brodarskega društva iz Celja pa jim je podaril v spomin 2 sliki. Drugi dan ob 11.30 je 17 kajakov zapustilo Krško, kjer jim je predal štafetno palico predsednik LOMO Videm-Krško tov. Kukovičič. Popoldne ob 15. uri so štafetno palico predali bratski Hrvaški.

— — —

Otvoritev lekarne

V ponedeljek, 9. t. m., je začela obratovati v Senovem težko pričakovana lekarna v novih prostorih občinskega doma. Lekarna je bila ustanovljena kot lekarniška podružnica okrajne lekarne v Sevnici po vsestranskem prizadevanju KLO v Senovem in njegovega predsednika, ki je pravilno razumel potrebe ljudstva po tej zdravstveni ustanovi.

Lekarna bo izdajala vsa zdravila na recepte socialnega zavarovanja in privatnikov, tako da bolnikom ne bo več treba hoditi po zdravila v lekarno v Krško ali Sevnico. Imela bo stalno na zalogi vsa domača in uvožena inozemska zdravila, zavojni material, desinfekcijska sredstva ter gumirano sanitetno blago. Dalje tudi vsa veterinarska zdravila in hranila za domače živali, sredstva proti vsemu mrčesu in kozmetične preparate!

S seje obeh zborov OLO v Krškem

S pomočjo ljudske oblasti naj naši kmetovalci tudi nekaj sami prispevajo za razvoj našega kmetijstva

V soboto dopoldne je bila v domu Partizana v Krškem 23 redna seja obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora. Poleg odborníkov se je seje udeležil še zvezni poslanec za kršk. okraj tov. Janez Hribar. Dnevni red je bil zelo obširen, saj je obsegal 15 točk.

Kot prva točka dnevnega reda je bila razprava in potrditev predračunov raznih skladov. Znano nam je, da bodo za letošnje leto precej izdali za pospeševanje do sedaj še precej zaostalega kmetijstva. Po družbenem planu OLO bo za kmetijstvo izdano 25 % dopolnilne dohodnine. Za zatiranje rastlinskih škodljivcev, ki nam iz leta v leto delajo večjo škodo, je predvideno 4 milijone dinarjev. Za gradnjo gnojničnih jam in silosov je vedno več prijav. Letos nameravajo zgraditi okrog 200 gnojišč in silosov, za kar predvidevajo 4,500.000 dinarjev. Za nabavo plemenske živine, pomoč selekcijski postaji in za nagrade dobrim rejcem živali so predvideni 3 milijoni dinarjev, prav tak znesek je predviden za pospeševanje vinogradništva. Govor je bil tudi o vzgoji kmetijskega strokovnega kadra. 400.000 dinarjev je določenih za štipendije dijakov v nižjih, srednjih in na visokih šolah. Za pospeševanje sadjarstva je predvideno 2,300.000 dinarjev, za dograditev veterinarske ambulante v Brežicah 1,500.000 din, za mestno ekonomijo Brežice 800.000, za zatiranje živalskih kužnih bolezni 3.400.000 dinarjev in za pospeševanje poljedelstva 1 in pol milijona dinarjev.

V razpravi se je med drugimi oglasil tov. Janez Hribar, ki je dejal, da naj s pomočjo ljudske oblasti naši ljudje tudi nekaj sami prispevajo za napredek in pospeševanje kmetijstva. Glavna ovira, je dejal tov Hribar, je v tem, da so naši kmetje še zelo zaostali. Potrebne so šole in tečaji, da si bodo širili obzorje. Preko sestankov in s prepričevanjem tega ne bomo dosegli. Nato je govoril še o mehanizaciji kmetijstva na Danskem in v Holandiji ter drugih naprednih državah, kjer so kmetje desetletja delali in se izobraževali.

Del dobička gospodarskih organizacij je namenjen za sklad za študije in raziskave. Za melioracije in regulacije na Krškem in Brežiškem polju so potrebne raziskave podtalne vode. Z delom so že pričeli. Za raziskave, ki so v teku, znaša predračun 540.000 dinarjev.

PEDOLOŠKA KARTA JE ZA NAS ZELO VAŽNA

Zelo velikega pomena za krški okraj, ki je izrazito kmetijskega značaja, je pedološka karta, ki bo prikazala sestav vrhnje plasti zemlje, po kateri bo mogoče določiti najprimernejše kulture ter vrste gnojil za posamezna področja. Za boljše in naprednejše gospodarjenje v kmetijstvu bo pedološka karta izredno važen pripomoček. V ta namen je predvidenih 400.000 dinarjev. Za ostale raziskave in študije 1,060.000 dinarjev, za urejevanje, rajoniziranje, raziskave in študije v gospodarstvu pa 3 milijone dinarjev.

Precej časa so razpravljali o skladu za urejanje voda, za kar je določenih 11.425.000 dinarjev. Tu je upoštevana melioracija Krškega polja, (kjer je odvodnik Kalce—Naklo—Senuša bil že lani gotov; dela se sedaj nadaljujejo z regulacijo Senušel, regulacija Sevniščice in Blanščice, vzdrževalna dela na Mirni, prestavitev ceste v dolino potoka Skradnje pri Podbočju in naprava projektov.

NISO POZABILI NA POMLAJEVANJE GOZDOV

Vsi dobro vemo, da gozdov ne moremo obnoviti tako kot sadovnjake, da so za obnovo gozdov potrebna desetletja preden si od njih lahko obetamo kake koristi. Prav zato je nujno, da naše gozdove varujemo, urejujemo in obnavljamo. Pristopili bomo še k vzgajanju drevesnic za kar je predvidenih 1,007.000 dinarjev, za obnovo in nego gozdov 3,094.000 dinarjev, za vzdrževalna dela na gozdnih komunikacijah 1 in pol milijona dinarjev, za novogradnje ter popravila gozdnih komunikacij 6,270.000 dinarjev.

IN CESTE...

V letošnjem letu so predvidene tudi gradnje cest na področju gozdov privatnega, zadružnega in državnega sektorja. Za cesto Anže—Brestanica je predvidenih 900.000 dinarjev, prav toliko za cesto Radulje—Brezovo in Impolco—Zavratec. Letos bodo dogradili ceste Bistrica—Podšreda, Radna—Konjsko, Železno—Pečice ter Opatovo goro. Pričeli pa bodo z gradnjo nove ceste Prušna vas—Podbočje. Nekateri so na seji temu nasprotovali, češ, naj najprej dokončajo ceste, ki so v gradnji. Posamezni odborniki so vztrajali na tem, da se mora gorjanskim vasem, ki so v času NOB ogromno prispevale, in katerih prebivalci so prostovoljno nosili breme vojne, tudi nekaj dati, kar je popolnoma pravilno.

Sprejet je bil predračun sklada za komunalne gradnje, kjer so upoštevani načrti za šole, gradnje vodovodov, popravilo stadiona v Krškem in elektrifikacija.

Za kreditiranje investicij je v okr. skladu 57 milijonov din, od česar odpade 44 milijonov din za kreditiranje investicij na jamstvo v zvezni kredit Tovarne celuloze in papirja Videm, za jamstvo kratkoročnih kreditov 2 milijona din, za vrnitev obratnih sredstev, ki so jih porabile KZ za investicije pa 1 milijonov dinarjev. Za ostale potrebe bi ostalo še 6 milijonov din, 4 milijone din od tega so odborniki odobrili za povečanje proizvodnje ognjestalne gline in lignita Globoko.

Po oceni gospodarskega sveta OLO znašajo najnujnejše potrebe gospodarskih podjetij in KZ v okraju približno 30 milijonov din. Zato bo zbor proizvajalcev priporočil gospodarskim podjetjem, da bi iz svojih skladov za prosto razpolaganje dala za okr. kreditni sklad posojila, katera bi do leta 1956 v obrokih vrnili.

Imenovan je bil upravni odbor sklada za kreditiranje ureditve stanovanj. Za predsednika je bil izvoljen tov. Jože Jurečič. Za direktorja Tovarne čokolade in likerjev Brestanica je bil imenovan tov Erno Ivačič. Nadalje je bila izdana odločba o prenehanju Vinarske zadruge Brežice — Brezina ter bila ustanovljena rajonska elektro-inšpekcija za okraje Celje, Krško, Šoštanj in Trbovlje s sedežem v Celju.

Za tem so bili izdani še odloki o dopolnilnih plačah, pavšalnem povračilu stroškov za službena potovanja in garancijska izjava za obrtno podjetje Sodarstvo Sevnica.

Ob 15. uri je bila seja zaključena.

Lepo je v naših krajih spomladi, ko si narava obleče novo praznično obleko.

Invalidski teden v Zagorju

V okviru proslav 10-letnice naše osvoboditve bo Zveza vojnih vojaških invalidov v Zagorju priredila Invalidski teden s pisanim kulturnim in športnim sporedom. Invalidski teden bo trajal od 29. maja do 4 junija t. l. Pri otvoritvi, dne 29 maja, bodo dopoldne nastopile športne ekipe invalidov iz Trbovelj in Zagorja popoldne pa bo slavnostna otvoritev v Domu TVD »Partizan«, pri kateri bosta nastopila pevski zbor »Svobode« iz Lok-Kisovca ter rudarska godba iz Zagorja.

Dne 30. maja bo dramska družina »Svobode I« iz Zagorja uprizorila igro »Življenje je lepo«. Drugi dan, 31. maja, bo na sporedu v dveh predstavah film »Na svoji zemlji«, dne 1. junija bo topliška »Svoboda« nastopila s pevskim koncertom, 2. junija pa bomo gledali igro »Ogenj in pepel«, ki jo bo uprizorila gledališka skupina kisovške »Svobode.« Dne 3. junija bo na sporedu film »Slavica«, za zaključek pa bo dramski kolektiv radeške »Svobode« nastopil z izbrano igro.

Pokrovitelj Invalidskega tedna je podpredsednik OLO Trbovlje, tov. Viktor Burkeljc.

ZZVI v Zagorju šteje 380 članov in je bila kakor lani tudi letos delavna. Imela je med letom več članskih sestankov, organizirala izlet v partizanske kraje v Beli krajini, letos pa nameravajo njeni člani obiskati Primorsko. Zveza skrbi tudi za otroke invalidov in je ob Novoletni jelki obdarovala 120 otrok.

ALI JE TAKO RAVNANJE HUMANO?

V soboto, 14 t. m., so v bolnišnici v Brežicah sprejeli neko ženo iz Podgorja nad Pišecami, ki je čakala na porod.

Naslednji dan jo je pregledal službujoči zdravnik in jo poslal domov, rekoč ji, da naj porod pričakuje čez teden dni, akoravno je imela ta žena porodna znamenja v bolnišnici že v soboto zvečer. Tako so to ženo odpravili domov, vrne pa se naj čez teden dni. Tako se je tov. Tončka Travnikar odpravila s težkimi bolečinami peš na 13 kilometrov dolgo pot! Moža namreč ni mogla obvestiti, ker je njen dom predaleč od mesta, avtobus ob nedeljah ne vozi, drugega prevoznega sredstva tudi ni bilo, za avto Rdečega križa pa Travnikarjeva ni imela denarja, da bi jo pripeljal domov. Tako ni bilo druge pomoči kot da odide na trinajst kilometrov dolgo pot sama in to z bolečinami ženske, ki čaka na porod!

Bolnica je z mukami in trpljenjem prispela v Globoko in še malo dalje, tam pa je omagala preutrujena od poti ter se zgrudila na tla ob cesti, ki drži iz Globokega v Pišece. Tam ob cesti je obležala v travi in se sama pripravljala na porod, vsa izmučena in izčrpana. V tem skrajno kritičnem stanju je bolnica slišala, da nekdo gre po cesti. Bila je na srečo še toliko pri moči, da je zaklicala na pomoč. Stopil je bliže neki starček in zagledal v travi ob cesti žensko, ki kliče na pomoč. Mož je pohitel k najbližji hiši, od koder so prihitele na pomoč ženske ter odnesle porodnico na svoj dom, kjer je žena takoj rodila. Ako ne bi bilo po naključju starčka na cesti in požrtvovalnih žensk, ki jih je mož poklical, bi se prav lahko zgodilo, da bi porodnica in otrok izgubila življenje. Na poklic žena je prihitela k porodnici tov. Pavla Godlar, ki je porodnico in otroka rešila ter porodne opravke pravilno uredila.

Zelo se čudimo bolniškemu osebju in zdravniku v bolnišnici, kako je mogel brez pomislekov trditi, da je porod pričakovati šele čez teden dni, še dosti bolj se pa čudimo, kako je moglo zdravstveno osebje brežiške bolnišnice žensko s porodnimi bolečinami enostavno odsloviti in jo pustiti samo na trinajst kilometrov dolgo pot. Na vsak način zasluži osebje bolnišnice za svoje nehumano ravnanje oster ukor!

M. S.

Zakaj ta nesocialni ukrep?

Za prvi maj t. l. je Avtoprevozniško podjetje v Trbovljah delavce in uslužbence, ki se dnevno vozijo na avtobusni liniji iz Zg. Trbovelj na železniško postajo Trbovlje, presenetilo z neprijetnim darilom. Odpravilo je namreč avtobusne mesečne vozovnice na tej progi. Ne vemo, kaj je podjetje privedlo do tega koraka. Vsekakor je edinstven primer, da neko podjetje — in to uslužnostno podjetje, odpravlja popust pri vožnji na delo in nazaj delovnemu človeku, ki se tega prevoznega sredstva redno poslužuje. Kaj bi n. pr. bilo, če bi tudi druga prevozna podjetja, recimo železnica, odpravila popust pri vožnji. Vsekakor je to neumesten, nesocialen ukrep, ki diši po izkoriščanju delovnega človeka. Ali naj res da delavec ali uslužbenec eno petino svojih mesečnih prejemkov samo za pot v službo in nazaj? Mislimo, da ne, zato je treba ta ukrep takoj razveljaviti. Podjetja oz. ustanove namreč niso dolžne, da povrnejo prevozne stroške iznad 600 din. To jim daje zakonska uredba na prosto voljo. Zlasti so tukaj prizadeti delavci in uslužbenci iz Zg. Trbovelj, ki morajo plačati za vsakodneven prevoz z avtobusom kar visok znesek. Ali res misli podjetje, da ti delavci in uslužbenci lahko dnevno pešačijo po trboveljski cesti in požirajo oblake prahu, ki ga potem izkašljujejo v delavnicah in pisarnah? Mislimo, da ne. Neka razlika pa naj bi vendar bila pri teh prevozih med tistimi, ki se vozijo v avtobusu po enkrat na teden ali celo po enkrat na mesec, in med tistimi, ki se morajo zaradi svoje službe voziti vsak dan. Zato lahko upravičeno pričakujemo, da bo podjetje uvidelo svojo nesocialno gesto in vsaj na gornji polovici linije spet vrnilo vozovnice s popustom. Mestni ljudski odbor v Trbovljah pa naj že ukrene vse potrebno, da bo vendar že enkrat nastal red in da bo mesto Trbovlje imelo stalno in dobro zvezo z železniško postajo. Neredko je slišati očitke in pritožbe delovnih ljudi, ki se vračajo s planin ali z morja z letnega oddiha, da je vse do Trbovelj lepo in dobro, tu pa jim je razpoloženje pokvarjeno s čakanjem na prevozno sredstvo ali pa celo s pešačenjem po prašni in zakajeni trboveljski dolini.

L. P.

S III. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije

Velike naloge

III. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije se je iz krškega okraja udeležil tov. Rado Barovič. V sindikalni dvorani Tovarne celuloze in papirja je v četrtek 19. t. m. podal izčrpno poročilo o njem. Konference so se poleg predstavnikov in tajnikov sindikalnih organizacij na področju občine Videm-Krško udeležili še ravnateljі raznih podjetij in ustanov ter podpredsednik SZDL zasavske skupnosti komun tov. Kolar.

Tov. Barovič je govoril o spremembah v organizacijah družbenega upravljanja, o plačilnem sistemu, o povečanju produktivnosti itd. Govora je bilo tudi o izobrazbi in delavski kulturi. Naše šolstvo je v veliki meri zanemarjeno, ker ni šlo vzporedno za družbenim dogajanjem pri nas. Nujno bi bilo treba uvesti večerne šole, tečaje itd. Velik problem so pri nas strokovni kadri, katero vprašanje bi morali reševati v okviru sindikalnih podružnic. Naloga sindikalnih organizacij je tudi, da kontrolirajo razne nepravilnosti. Težiti moramo vsi za tem, da dvignemo našo življenjsko raven, česar pa naši ljudje ne pojmujejo vedno pravilno. Mislijo namreč, da je življenjski standard odvisen le od plače posameznikov, kar seveda ni res. Mi polagamo majhno pažnjo na povečanje proizvodnje, ker nimamo zato prave moralne vzpodbude. Sindikalne organizacije bodo imele sedaj še važnejše naloge kot doslej. Brigati se bodo morale za življenje svojih delavcev, skrbeti za njihovo prehrano. Podjetja, kjer so zaposleni sezonski delavci, bi morala ustanoviti menze, da bi delavci dobili cenejšo hrano.

Razpravljali so tudi o socialni zaščiti, o komunah, spremembi statuta in organizacijskih spremembah.

Pred sindikalnimi organizacijami stoje torej še velike naloge; če bodo hotele vse probleme, ki pa jih ni malo, rešiti, bodo morale krepko prijeti za delo.

V Stari vasi so imeli občni zbor socialistične zveze

Na občnem zboru Socialistične zveze v Stari vasi, so med drugim razpravljali tudi o spojitvi organizacij Videm in Stara vas, ki naj bi nosila ime: Osnovna organizacija Soc. zveze Videm-Krško-levi breg. Vsi prisotni so menili, da bi taka spojitev dobro vplivala na politično aktivnost članstva.

Na zboru so obravnavali tudi razna gospodarska vprašanja, predlagali prenos pokopališča na prostor ob Sloki cesti oziroma na kak drugi primernejši prostor. Prav tako so menili, naj se kapelica na križišču cest nasproti Zlatiča, ki je že v na pol razpadlem stanju, odstrani. Veliko več pozornosti bo treba posvečati popravilu plotov, javni razsvetljavi in podobnemu.

Člani zveze so ugotovili, da je odstotek organiziranih močno premajhen. V stari vasi na Libni živi 477 volivcev, organiziranih pa je le 206 prebivalcev. Zato so člani sklenili, da bodo vložili vse sile za razširitev organizacije. Predvsem pa bo treba pritegniti v organizacijo kmete in doraščajočo mladino. Zbor je izrekel priznanje nekaterim odborníkom, posebno pa še predsedniku Makotarju, ki je požrtvovalno delal za razvoj organizacije.

nc

Kaj je važnejše:

gostilna ali prosvetni hram?

Pravijo, da rastejo pri nas gostilne ko gobe po dežju. Ta trditev pa seveda ne bo vedno držala. Res pa je, da jih je v marsikaterem našem kraju več ko preveč.

Mnogi naši kmetje, pa tudi delavci iz Zagorja, poznajo delavni mladinski aktiv na Mlinšah nad Zagorjem. Mladinski aktiv na Mlinšah je silo prizadeven, saj skuša na vse načine razširiti svojo dejavnost; mladinci igrajo igre, pojo v zboru, plešejo v folklorni skupini in prirejajo celo razne koristne tečaje. Hvale vredno je, da jim prosvetni delavci pomagajo, kolikor pač utegnejo.

Mladina na Mlinšah je komaj čakala na nov Zadružni dom v kraju. Vedeli so, da bodo imeli v Domu svoj prostor, kjer bodo lahko imeli razne prireditve, igrali igre in vadili. Ko je bil Dom dograjen, je bila mladina prva, ki je dokazala, koliko lepše je delati v okusno urejenem prostoru.

Žal pa veselje mladine ni trajalo dolgo. Kaj kmalu so si nekateri tovariši omislili gostilno. In kje drugje naj bo gostilna kot v Zadružnem domu! Tako so tudi napravili. Na račun prosvetne dvorane so odprli gostilno, ki je menda na Mlinšah silno potrebna!

Popolnoma upravičeno je mladina kritizirala ta ukrep, kajti gostilna in prosvetni hram res ne gresta skupaj. Prav ima mladina, ki meni, da bi za gostilno lahko našli druge prostore in pustili že tako majhno dvorano neokrnjeno.

Saj je res! Nihče nima nič proti gostilni. Toda pri nas vedno poudarjamo, da je alkoholizem največji sovražnik delovnega človeka. In na vsakem koraku obravnavamo ta skeleč problem. Ali ne bi bilo bolje, da bi tiste gostilne na Mlinšah raje ne bilo, kajti kakšnih posebno vidnih dohodkov gotovo ne bo dajala. Utegne se pa zgoditi, da bo del mladine v svojem prostem času zahajal v gostilno in zapravljal denar in dragocen čas. Kaj je torej važnejše: gostilna ali prosvetni hram?

Obrtniki okraja Trbovlje so zborovali

Minulo nedeljo je bila v Počitniškem domu rudarjev na Izlakah redna letna skupščina obrtnikov Obrtne zbornice trboveljskega okraja. Na skupščino so prišli tudi: predsednik okrajnega sindikalnega sveta, tovariš Voje, zastopnik republiške obrtne zbornice, predsednik KSS iz Zagorja in drugi.

Nad vse zanimivo poročilo o delu Obrtne zbornice je podal član upravnega odbora. V poročilu je bila kratko, toda jedrnato opisana vsa bogata dejavnost Obrtne zbornice v minulem letu.

Ob tej priložnosti je Obrtna zbornica podelila najzaslužnejšim članom lepa praktična darila. O tem zanimivem zborovanju bomo poročali več v prihodnji številki.

Uspela telovadna akademija v Brežicah

V okviru proslav 10. obletnice osvoboditve in v počastitev 63. rojstnega dne maršala Tita je brežiški TVD »Partizan« priredil v dvorani Prosvetnega doma dobro uspelo telovadno akademijo.

Dobro izvedene telovadne točke so podali sami telovadci, vzgojeni po osvoboditvi. Za dosežen uspeh zaslužijo priznanje tov. Vebletova, Filipčič in Bende ter ostali vaditelji, ki posvečajo veliko truda in dela za telesno vzgojo naše mladine. Med nastopajočimi je bila v glavnem gimnazijska mladina, medtem ko delavske in kmetske mladine v telovadnici manjka. Temu vprašanju bo treba posvetiti vso pazljivost, ker bo imelo društvo uspeh le v množičnosti in kvaliteti. Številni gledalci lepe akademije si še želijo takih prireditev, ki jih bodo stalno opominjale, da je treba »Partizanu« pomagati pri vzgoji mladih ljudi v dobre in zdrave državljane naše socialistične domovine.

M. T.

Ali si poslal naročnino za „Zasavski tednik“

V Sevnici bo okrajni telovadni nastop

5. junija bo v Sevnici v počastitev 10. obletnice osvoboditve okrajni telovadni nastop, katerega se bodo udeležila vsa telesnovzgojna društva Partizana okraja Krško. Povabili bodo še društva iz sosednih okrajev tako iz Celja in Trbovelj.

Na predvečer bo telovadna akademija v domu Partizana. Nastop bo obsegal okrog 10 točk. Ob tej priliki bo telesnovzgojno društvo Sevnica obhajalo 50-letnico svojega obstoja.

Tito pripoveduje

Ime Tito si je Josip Broz nadel leta 1934. Sam pravi, da si ga je nadel šele leta 1936, ko je ugotovil, da njegovo prejšnje ilegalno ime Rudi uporablja še neki član Cen. komiteja, Rodoljub Čolaković, da ne bi nastale nepotrebne komplikacije. Iz dokumentov v arhivu CK KPJ iz [illegible] je videti, da je Josip Broz že takoj po prihodu iz robije uporabljal ime Tito. V Moskvi, ko je delal v Kominternu, je imel Josip Broz ime Valter. To ime je uporabljal tudi med vojno 1941 do 1944 v brzojavkah iz Moskve.

[illegible] Josip Broz nadel ime Tito? Ali je imel kake razloge, da si je nadel prav to ime? Josip Broz pravi o tem, da se ni ravnal po nobenih posebnih razlogih, marveč, da je ime Tito pogosto na Hrvaškem zlasti v Zagorju.

Po publicistu Stevi Galogoži se je Josip Broz povezal s partijskim vodstvom v Zagrebu, v katerem so bili gradbeni delavci Franjo Kralj, pečar Drago Petrović, krojač Drago Marušič in študent Srdjan Prica. Prišel je na sestanek z njimi v kletno stanovanje nekega simpatizerja na Ilici, kamor ga je privedel Kralj. Takrat je bilo med partijskim članstvom na deželi veliko nezaupanje do CK, ki se je mudil na Dunaju. Delavci v partijskem vodstvu v Zagrebu so predlagali, naj bi se Tito takoj odpravil na Dunaj, da bi tam na mestu videl, kakšen je položaj. Kakor se spominja Srdjan Prica, je Kralj rekel: »Če Broz poreče, da je tam vse v redu, tedaj se bomo tudi mi strinjali s tem.«

Po daljši diskusiji je partijsko vodstvo v Zagrebu sklenilo, naj Broz takoj odpotuje na Dunaj. Moral bi bil ilegalno priti čez mejo, medtem ko pa so pripravljali to, se je seznanil z razmerami v deželi. Takole opisuje stanje v Partiji po svojem prihodu z robije:

»Ko sem prispel v Zagreb in začel delati, so me tovariši izvolili za člana Pokrajinskega komiteja Hrvaške, to se pravi, partijskega vodstva za Hrvaško. V zelo kratkem času sem se seznanil s stanjem partijske organizacije. Tisto, kar sem takrat zvedel, je samo dopolnilo sliko, ki smo jo dobili že na robiji. Stanje v Partiji je bilo res žalostno, toda kazala so se že nova, pozitivna znamenja. Tja do leta 1933 so bile tu in tam posamezne razbite skupine. Malone ves vodilni partijski kader, ne le višji, marveč tudi srednji in nižji, je bil ali pobit ali na robiji ali pa je emigriral.

Toda že leta 1933 so se začele ilegalne celice KP na široko obnavljati, ustanavljali so se krajevni komiteji, leta 1934, ko sem prišel z robije, pa so bili formirani tudi pokrajinski komiteji.

Glavna ovira v delu Partije je bilo dejstvo, da se vodstvo Partije, to se pravi Centralni komite, ni mudil v domovini med množicami. Ko je zagrebška policija leta 1929 ubila sekretarja CK, delavca Djura Djakoviča, je tisto, kar je ostalo od CK, pobegnilo čez mejo in se stalno naselilo na Dunaju. Po sklepu Kominterne je bil takrat na čelu Partije postavljen Jovan Mališič-Martinović, intelektualec iz Črne gore. Daleč od domovine, od pogojev, v katerih so živeli ljudje v Jugoslaviji, je skušal ta CK upostaviti nekakšne stike z organizacijami v domovini. Pošiljal je razne ljudi, ki pa so večinoma prišli v roke policiji, držali so se slabo in izdajali so nele posameznike, marveč tudi cele organizacije. Tako je prišlo v roke policiji na stotine ljudi. Posledica tega je bila, da so partijske organizacije v domovini popolnoma izgubile zaupanje v vodstvo v tujini, mnoge izmed njih pa so celo odklanjale stike s tem in takšnim vodstvom. Na drugi strani pa policijski teror ni dopuščal. Računa se, da je šlo od leta 1929, ko je kralj Aleksander upostavil diktaturo, skozi zapore v Jugoslaviji kakih 35 tisoč političnih kaznjencev. Malone vse brez razločka so pretepali, pred sodiščem, pred posebno sodišče za zaščito države pa so jih postavili le majhen del. Leta 1929 jih je sodišče obsodilo 110, leta 1930 — 388, leta 1931 — 196, leta 1932 — 301, leta 1933 — 458., leta 1934 pa 493.

Po mojem mnenju je bila takšnega stanja v Partiji v marsičem kriva tudi metoda vodstva. Ljudi so kratko-malo prisilili v to, da niso mislili s svojo glavo, marveč da so od nekod od zunaj pričakovali napotkov, kaj naj delajo. Predvsem ljudje v domovini, ki so bili v neposrednem procesu borbe, niso smeli izvesti nobene politične akcije, dokler tega ni odobrilo višje vodstvo, to se pravi CK. To vodstvo pa je bilo v tujini, na Dunaju. Morali smo torej čakati na njegove direktive. Na drugi strani pa tudi CK ni imel svobode akcije. Vsako svojo resolucijo je moral poprej poslati Kominternu v Moskvo, kjer so prišle vse stvari najprej v roke nižjih uradnikov, potlej višjih in šele potlej pred forum. Tam so jih najprej analizirali, potem pa so sprejemali sklepe, ki so čakali na potrditev, nazadnje pa so direktivo poslali CK na Dunaj, od koder so to končno prenesli na partijske organizacije v domovini.

To ni bila samo dolgotrajna, marveč često tudi nepravilna pot. Sklepe o delu Partije so pravzaprav sprejemali ljudje daleč od naše dežele, daleč od neposrednega procesa borbe, često tudi brez globljega poznavanja pogojev v deželi. Če upoštevamo še frakcionaški boj v CK samem, si lahko mislimo, kako težaven je bil položaj. Zato se je vodstvo nenehoma menjavalo. Zaradi slabosti in neuspehov so iskali izhoda v izmenjavanju ljudi. Pri tem je Kominterna navadno najraje na te položaje pošiljala v Moskvi živeče ljudi, ljudi iz svojega aparata. Kominterna ni zaupala tovarišem, zraslim v borbi doma, očitno je torej, zakaj v delu Partije v Jugoslaviji ni bilo moč doseči večjih uspehov.

Bilo je že poleti, v začetku julija, ko sem končal v Zagrebu za partijsko organizacijo na zagrebški univerzi referat o fašizmu, potem pa sem se napotil na Dunaj. Na izbiro sem imel enega izmed dveh načinov potovanja: ali da si preskrbim ponarejen potni list, potni list na tuje ime, ali pa da pridem čez mejo na kakem manj zastraženem kraju. Da bi si preskrbel ponarejen potni list, je bilo premalo časa, razen tega pa naša tehnika takrat še ni bila razvita; zato sem sklenil priti čez mejo brez potnega lista. Za kraj prehoda sem izbral planinsko mestece Tržič v Sloveniji. Pri Tržiču ločijo Karavanke Jugoslavijo od Avstrije in tu so imeli turisti z legitimacijami Slovenskega planinskega društva pravico hoditi do deset kilometrov daleč na avstrijsko ozemlje. To sem izkoristil, si preskrbel ponarejeno planinsko legitimacijo, obul gojzerje, si oprtal nahrbtnik in tako prispel v Tržič. Tam sem našel nekega vodnika, ki je bil pripravljen spraviti me po bližnjicah čez mejo, pri tem pa izogniti se obmejnim karavlam, v katerih so pregledovali legitimacije vseh planincev. Ta vodnik je delal to za denar. Razen tega se je ukvarjal s tihotapstvom kremenčkov za vžigalnike. Za to uslugo je zahteval od mene tri sto dinarjev.

Ko se je zmračilo, sva odrinila iz Tržiča vkreber proti meji. Moj vodnik je imel v nahrbtniku tudi tri steklenice vina, in kdaj pa kdaj se je ustavil in napravil požirek iz steklenice. Hodila sva zelo počasi. Bilo je že čez polnoč, pa še nisva bila prispela na mejo. Končno sva se ob jutranji zarji približala meji. Vodnik mi je pokazal obmejno karavlo, rekoč:

»Naprej pojdi sam, ker si mi samo do tod plačal, da sem te vodil.«

Toda bil sem na najnevarnejšem delu poti. Zahteval sem naj me vodi naprej, naj mi pokaže del meje, kjer bi najlaže prišel čez mejo, kajti pot, ki mi jo je pokazal, je držala čez plan čisto blizu karavle.

»Prav,« je odgovoril vodnik, »toda plačati mi moraš še tri sto dinarjev.«

Moral sem privoliti. Vodnik je med potjo popil že toliko vina, da se je majal. Ko sva bila kakih sto metrov od meje, je začel znova izsiljevati denar. Tedaj sem vzrojil, ga ozmerjal in rekel, da pojdem naprej sam. Vendar pa je šel z menoj, ker je šel po kremenčke za vžigalnike.

Silno utrujen sem približno ob šestih zjutraj prispel v prvo hišo na avstrijski strani. V hiši so stanovali Slovenci. Izmed domačinov sem našel v njej samo starko z velikansko golšo. Kot turista me je odvedla v lopo, da bi se prespal na senu. Prebudil sem se šele okrog poldne in začel opazovati življenje v hiši, starka je klicala piščeta:

»Pic, pic, pic...«

Ko pa so se piščeta že zbrala, starka iznenada ni mogla več klicati pic, pic, marveč je iz njene golše puhnil zrak, in piščeta so se razbežala. Ko se je to potem ponovilo, sem vstal in pomagal ženi, da je piščeta sklicala. Tu sem kosil, potem pa počasi odrinil proti prvi večji vasi. Ko sem bil že blizu prvih hiš, sem zaslišal pokanje pušk, ne pogosto, vsakih nekaj minut. Ob vhodu v vas so iznenada skočili predme trije fantje v civilnih oblekah s puškami v rokah:

»Halt!« je kriknil prvi.

Prvi hip nisem vedel, kaj se v vasi dogaja. Šele ko sem pogledal na njihove rokave, sem se domislil, kaj bi utegnilo biti. Na rdečem traku okrog roke so imeli hitlerjevski kljukasti križ...«

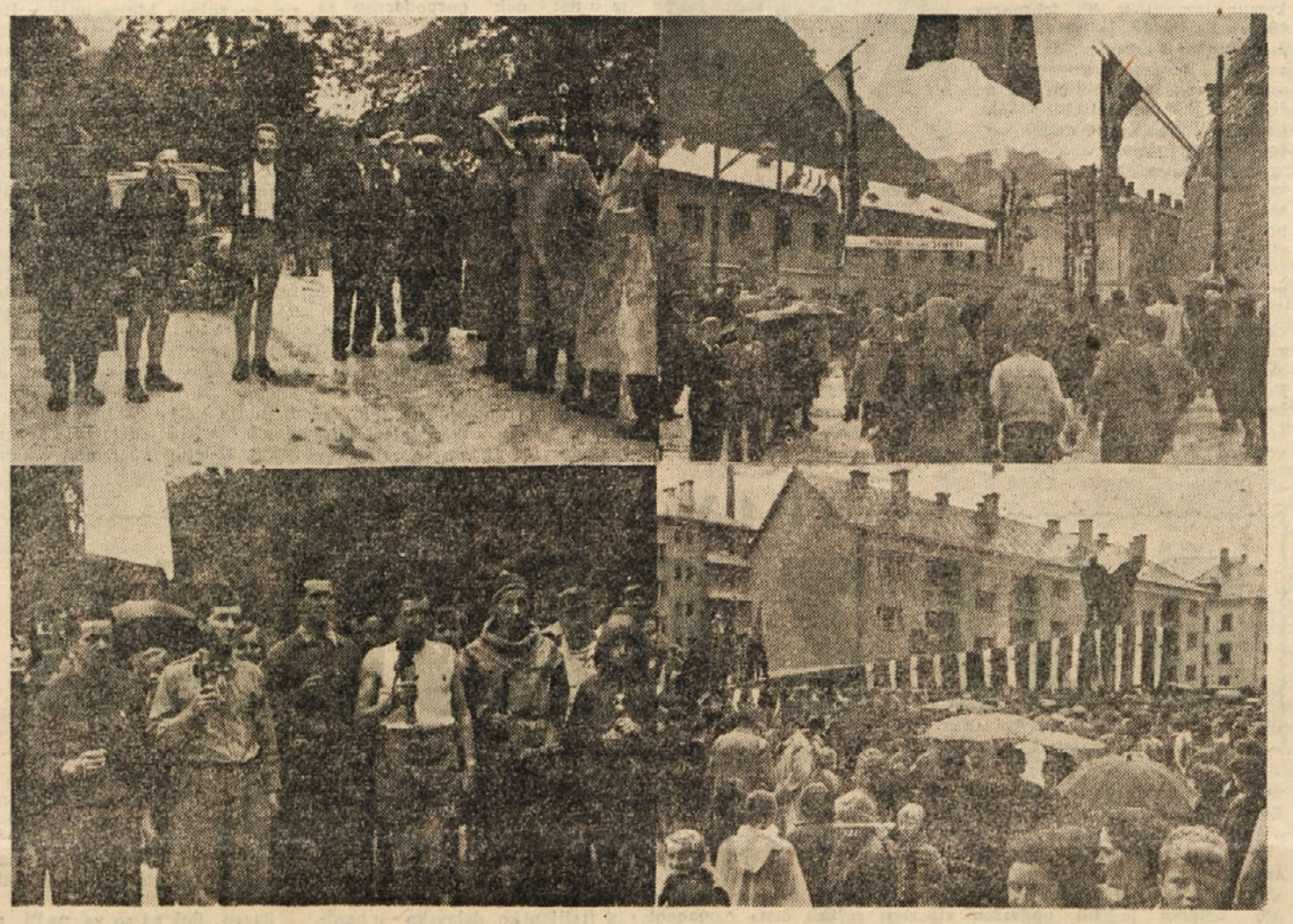

Kot po vsej Sloveniji, smo tudi v našem Zasavju navdušeno pričakali nosilce štafetnih palic. Vsi naši ljudje so jim sporočali prisrčne pozdrave in čestitke ob Titovem 63. rojstnem dnevu.

S Titovo štafeto po Zasavju

Že desetič po naši osvoboditvi so se preteklí četrtek stekale štafete iz okraja Trbovlje za pot proti beli Ljubljani, kamor so prihitele štafete tudi iz ostalih okrajev. Navzlic deževnemu vremenu je bila letošnja Titova štafeta v Zasavju doslej najbolj množična in najlepša. Ob poti, po kateri je tekla štafeta, so bili postavljeni zeleni mlaji, vasi odete z zastavami, cvetjem in zelenjem. Razen glavne štafete, ki je tekla na progi Gračnica—Zidani most—Hrastnik—Trbovlje—Zagorje—Vače, je bilo v okraju še 22 stranskih, lokalnih prog, poleg njih pa še pionirske štafete iz vseh šol trboveljskega okraja.

Natanko ob napovedani uri sprejem v Gračnici

V Gračnici pri Rimskih Toplicah so fizkulturniki iz Radeč ob 10.40 prevzeli štafetne palice od celjskih tekačev ter pohiteli z njimi dalje proti Zidanem mostu, kjer so štafeto slavnostno sprejeli godbeniki železničarjev ter številno občinstvo. V Zidanem mostu so se pridružile glavni štafeti stranske štafete, ki so pritekle iz Razborja, Loke, Vrhovega, Dola pri Litiji, Podkuma, Sopote in Radeč. V Vrhovem in Loki so imeli vmesne sprejemne slovesnosti štafete, prav tako v Radečah, kjer se je k sprejemu štafet zbralo veliko število ljudi in godba radeške »Svobode«. V Zidanem mostu so predali štafetne palice radeški fizkulturniki tekačem in športnikom iz Hrastnika med sviranjem železničarske godbe. Vse zbrane je nagovoril šef železniške postaje Zidani most.

Nosilci štafete so odhiteli dalje ob Savi proti Hrastniku, kjer je štafeto pričakovala velika množica prebivalstva in jo ob prihodu navdušeno sprejela z igranjem godbe »Svobode I«. Istočasno so prihitele v Hrastnik stranske štafete iz Turja, Dola, Čeč in od Vrhkarja. Po pozdravu v Hrastniku, kjer je spregovoril predsednik SZDL Hrastnik, tov. Jože Klanjšek, je štafeta odbrzela mimo Birtiča čez Razpotje v trboveljsko dolino. Pri Dimniku v Trbovljah so se sešle stranske štafete s Čebinovega, Čeč itd.

Pred spomenikom „Revolucije" v Trbovljah se je zbralo nad 2000 ljudi

V Trbovljah se je pred spomenikom »Revolucije« na Vodah zbralo nad dva tisoč ljudi, ki so navdušeno pozdravili nosilce štafete. Natanko ob 11.40 so prihiteli pred spomenik tekači, ki jih je bilo preko sto — borci, JLA, člani predvojaške vzgoje, fizkulturniki, rudarji in ostali, nadalje še stranske štafete s Kuma in Dobovca, ki so jo prinesli naši planinci. — Lep je bil pogled na prostor pred spomenikom, ki je bil odet v zastave, na trgu pa zbrana množica Trboveljčanov. Po odigranju himne, ki jo je svirala Delavska godba »Svobode-Center«, je spregovoril predsednik okraja tov. Tine Gosak, ki je poslal maršalu Titu čestitke v imenu vsega prebivalstva okraja Trbovlje. Za njim je izrekel prisrčno voščilo še načelnik vojnega odseka, major Lovro Guštin, nato trboveljski pionirji, v naslednjem pa so nastopili pevski zbori »Svobode-Center« in »Svobode II«. — Natanko opoldne je ob žvižganju rudniške sirene štafeta nadaljevala svojo pot proti Bevškem, kjer so štafeto navdušeno pozdravili pri Domu »Svobode-Zasavje«, tekači pa so odhiteli preko Slačnika v Zagorje, kjer je bil slavnosten sprejem štafete pred Grčarjem, z zastavami, cvetjem, godbo in velikim številom zagorskih občanov. Ob sprejemu štafete v Zagorju je spregovoril tov. Damijan.

Štafeta je v naslednjem nadaljevala svojo začrtano pot mimo Lok nad Zagorjem, kjer je tekače spet čakalo veliko število ljudi, prav tako na Obreziji in Mlinšah, vse do končnega cilja na Vačah, kjer so sprejeli štafetne palice fizkulturniki okraja Ljubljane.

V letošnji štafeti je sodelovalo 2731 nosilcev štafet, poleg njih pa je bilo še 1300 spremljevalcev. Štafetni tekači so preleteli 191 km glavne proge in stranskih štafetnih prog. Vseh lokalnih štafetnih prog je bilo preko 30, ob sprejemu glavne in stranskih štafet pa je bilo 14 sprejemnih manifestacij.

Maršalu Titu so za njegov letošnji rojstni dan poslali iz okraja Trbovlje nešteto voščil z željo, da bi maršal Tito živel še mnogo let zdrav, srečen in zadovoljen, kar mu želijo vsi narodi Jugoslavije. -ar.

V Brežicah...

Z zastavami okrašene Brežice so slovesno pričakale sprejem Titove štafete, ki je nesla našemu dragemu vodji prisrčne čestitke za njegov rojstni dan. V Brežicah so se priključile lokalne štafete iz Zdol, Artič, Globokega in Dobove glavni štafeti fizkulturnikov, kajakašev in JLA. Štafetne palice je sprejel predsednik LOMO, tov. Ivan Kolenc, ki je v kratkem govoru obrazložil pomen te veličastne prireditve in v pozdravni brzojavki tovarišu Titu izrekel globoko hvaležnost in vsestransko pripravljenost Brežičanov za njegov 63 rojstni dan. Nad tisoč zbranih prebivalcev je pozdravilo odhod glavne štafete proti Samoboru, kjer so jo Brežičani izročili bratom Hrvatom. M. T.

...in v Krške

V petek so se že takoj po dvanajsti uri jeli zbirati pred okrajnim poslopjem v Krškem ljudje, da bi pričakali Titovo štafeto. Vse stavbe okrog so bile v zastavah. Pred OLO je bil govorniški oder ves v cvetju. Ob drugi uri se je zbralo že okrog 800 ljudi. Ob 14,30 je prispela štafeta iz Sevnice, Senovega in iz Brestanice. Štafetno palico je sprejel podpredsednik SZDL obsavske skupnosti komun tov. Kolar, ki je v svojem kratkem pozdravnem govoru dejal, da je s tovarišem Titom povezana vsa radost in tudi trpljenje naših ljudi. Iz vsega srca mu želimo, da bi še dolgo vrsto let živel med nami in nas vodil. Za njim je kap. Andrić prečital resolucijo garnizije JLA Krško, ki so jo poslali tov. Titu. Nato je tov. Kolar predal štafetno palico fizkulturnikom z željo, da jo poneso našemu ljubljenemu maršalu s toplimi pozdravi.

Tudi v Brežicah je bilo vse v prazničnem razpoloženju. Pri ljudskim odborom mestne občine se je zbralo okrog 1000 ljudi. Ob 15.45 je prispela republiška štafeta iz Kostanjevice in lokalna iz Krškega in Artič. Pozdravni govor je imel predsednik LO MO tov. Kolenc. Iz Brežic je krenila štafeta preko Bregane v Samobor, kamor je prispela ob 17. uri.

V Samoboru se je zbralo okrog 2000 ljudi. Mnogo je bilo med njimi šolskih otrok, ki so prišli iz bližnje okolice. Velik govorniški oder je bil ves v zastavah in cvetju. Sprejemanje štafetnih palic v Samoboru je prenašala postaja Radia Zagreb. Štafetno palico LR Slovenije je predal predsednik telesnovzgojnega društva Partizan Videm-Krško tov. Agrež. Navzoče je pozdravil predsednik LO MO Samobor, ki je dejal, da s ponosom gledamo nove tovarne, ceste in železnice, kar je pa največja zasluga našega učitelja in voditelja. Našemu ljubljenemu maršalu Titu želimo še mnogo, mnogo zdravih let, da bi jih užival med nami.

Ob 17.10 je krenila štafeta iz Samobora proti Zagrebu.

10 LET SVOBODNE GRADITVE

10 LET

našega socialističnega človeka

Maj 1945. V zelenju in zastavah je naše ljudstvo sprejelo osvoboditelje. Štiriletna vojna jih je precej izčrpala, ali želja po bratstvu in enotnosti naših narodov je bila močnejša od izčrpanosti in naporov štirih težkih let. Mogočno je korakala takrat naša vojska po mestih in vaseh. Visoka zavest naših borcev in ostalih delovnih ljudi, ki so jo pridobili med našo veliko narodno osvobodilno borbo ni prenehala. Porušene vasi, porušeni mostovi, tovarne in neobdelana polja so klicala naše ljudi, ki so se rade volje odzvali temu klicu in krepko zagrabili za delo. Ruševine so izginjale, rasli so novi domovi in nove tovarne. Porušena industrija ni mogla nuditi prebivalstvu vsega, kar bi potrebovalo. Tudi tu se je izkazala visoka zavest našega socialističnega človeka. Iz dneva v dan se je večala proizvodnja, iz dneva v dan se je večalo število udarnikov, iz dneva v dan se je večala zavest naših ljudi in zaupanje vase, v boljšo in srečnejšo prihodnost nas vseh. Tudi mladina ni mirovala, udeleževala se je delovnih akcij, sodelovala pri gradnji industrijskih velikanov, gradila športne objekte itd.

Težki so bili ti dnevi za naše narode, polni naporov, a tudi polni uspehov. Z mogočnim razmahom, ki nima primere v zgodovini, smo takrat pričeli v Jugoslaviji ustvarjati temelje socialističnega življenja in razvoja. Skoraj ni minil dan, da se ne bi pred našimi očmi odkrila slika novega lepšega življenja pri nas. Mnogi omahljivci, ki so še prej gledali negotovo na našo državo — na nov družbeni red, so počasi spregledali, da je tak družbeni red v Jugoslaviji mogoč, saj je to država, kjer hodita kmet in delavec skupno pot po načelih socializma.

Težki so bili časi za naše narode, ko nas je začela obrekovati SZ in vse olepšave vzhodne demokracije. Jugoslovanski narodi so se ji z izkušnjami, ki so jih pridobili v veliki narodnoosvobodilni borbi in v prvih letih po osvoboditvi, uprli. Jugoslavija je nato ubrala pot, ki ji ni primere v zgodovini. Poznalo se je, da je naše državno vodstvo s tov. Titom na čelu trdno in vselej nepopustljivo, če gre za pravice naših narodov. Pokazalo je, da je sposobno samo voditi državo po načelih socializma. Od tedaj dalje smo se lahko sproti, tako rekoč vsak dan, na svoje oči prepričali, da se naša država dobro razvija na znotraj in utrjuje na zunaj. Globoke so družbene izpremembe, ki smo jih izvedli v zadnjih letih. Zgodovina ne more in ne bo mogla iti mimo njih. Čeprav odrezani od vseh strani, smo z nam edinstvenim elanom zgrabili za delo, delali in ustvarjali ter dali vsem tistim, ki so nas hoteli spraviti v prepad, krepak udarec.

(Dalje prihodnjič)

»Treba je naglasiti, da je bil partijski delavski kader na terenu, v tovarnah v glavnem od vsega začetka revolucionarno usmerjen. To nam dokazuje predvsem njegov sijajen odpor proti fašistični »Orjuni«, odpor, ki ni nastal sektaško izoliran na majhne skupine ljudi, temveč je razgibal najširše delavske plasti. Borba delavskega razreda Slovenije proti fašistični »Orjuni«, borba, ki jo je organizirala naša Partija, sodi zaradi tega med najslavnejše strani v zgodovini našega delavskega gibanja pred narodnoosvobodilno vojno.«

(Politično poročilo tov. Mihe Marinka na II. kongresu KPS).

IVAN KREFT:

BOJ Z ORJUNO

Organizacijo boja proti fašistični »Orjuni« v Sloveniji je Partija zaupala leta 1923 Franju Vulču.

Franjo Vulč je bil doma iz vasi Čezsoča, ki je znana po svoji revolucionarnosti.

V prvi svetovni vojni se je Vulč boril na srbski strani proti Avstriji. Kot prostovoljec v Rusiji, ki se je vrnil čez Murmansk na solunsko fronto, je imel Vulč prva leta po vojni važne funkcije v Narodni odbrani in pri »Sokolu«. Iz Vulčeve korespodence, ki je ohranjena iz tistega časa, se vidi, da je zaradi »zagrizenosti nekaterih politikarjev« postal neaktiven celo v »Sokolu«, saj v svojem pismu sestrčni Rozi z dne 1. marca 1922 piše med drugim tole:

»Sam sem sicer še vedno ‚Sokol', no, aktivno se ne udejstvujem. Zagrizenost nekaterih politikarjev, ki so se zajedli v sokolstvo, grozi napraviti velik razdor. Isto se godi na Hrvatskem. Po dosedanjih znakih drvi država v propast, če se ne spremeni v zadnjem hipu režim ...«

Ker je takrat v Jugoslaviji gospodaril Pašićev režim, v katerem je bil Ivan Pucelj minister za kmetijstvo, dr. Gregor Žerjav pa minister za socialno politiko, je jasno, da se Vulčevo pismo nanaša na take slovenske Sokole, kakor sta bila Žerjav in Pucelj.

Ko se je ustanovila »Orjuna«, Vulč ne samo ni vstopil v njene vrste, temveč je izstopil celo iz »Sokola« in »Narodne odbrane«, da bi se v vrstah delavstva aktivno boril proti organizaciji jugoslovanskih nacionalistov (Orjuni), ki je bila organizirana po vzoru italijanskega fašizma z namenom, da zatre revolucionarno gibanje jugoslovanskega proletariata.

Leta 1922 je bil Vulč kot član »Iskre«, mladinske komunistične organizacije, že v vrstah revolucionarnega slovenskega proletariata. Ko je leta 1923 bila ustanovljena Neodvisna delavska stranka kot legalna oblika KPJ, je Vulč postal tudi njen član in funkcionar. Na delavskem zletu, ki je bil leta 1923 v Mariboru v znamenju delavske enotne fronte, je sodeloval Vulč kot predstavnik Neodvisne delavske stranke. Mile Klopčič pa je shod pozdravil v imenu Zveze delavske mladine. Stranka je Vulča prav tako delegirala na slovesnost ob razvitju zastave »Vesne« v Zagorju.

Glavna Vulčeva aktivnost pa je bila vsekakor usmerjena v borbo proti jugoslovanskemu fašizmu, proti »Orjuni«.

Že leta 1923, to je eno leto pred pohodom na Trbovlje, si je »Orjuna« postavila nalogo likvidirati ljubljansko komunistično trdnjavo: Delavski dom na Marxovem trgu (sedanjem Novem trgu).

Lastnik tega doma je bila Železničarska zadruga, v kateri so imeli zadružniki-komunisti in simpatizerji ves čas večino. Nekaj prostorov v tem železničarskem domu je zadruga dala na razpolago uredništvu legalnega glasila, kakor tudi za partijske sestanke in konference.

Orjunašem je bil ta Delavski dom, kakor ga je ljudstvo splošno imenovalo, četudi je bil v resnici Železničarski dom, trn v peti, posebno odkar je Franjo Vulč vodil odtod borbo proti jugoslovanski fašistični sodrgi. »Orjuna« je hotela lani (1923 leta — opomba pisca) naskočiti delavstvo, napadla je celo Delavski dom v Ljubljani, a bila je »pošteno« poražena od delavskih pesti.« (Letak krajevne organizacije ZDMJ, Trbovlje s pozivom na shod 25. maja 1924.)

Že pred pohodom na Trbovlje si je torej »Orjuna« stavila za nalogo likvidirati to komunistično trdnjavo. Toda Vulč je organiziral obrambo tako vsestransko in temeljito, da »Orjuna« ni tvegala odločilnega naskoka. Za časa trboveljskih dogodkov Vulča ni bilo več v Ljubljani, ker se je v jeseni leta 1923 šolal na višji vojaški akademiji v ZSSR, toda »Orjuna«, ki je takrat dajala čutiti svojo moč tudi v Ljubljani, razbijajoč šipe in demolirajoč stanovanja svojim nasprotnikom, ni tvegala resnega poskusa iztrgati Delavski dom z rok tistih, ki jih je Vulč organiziral za obrambo te delavske postojanke, še preden je zapustil Ljubljano. Antifašistične formulacije, ki jih je organiziral Vulč, so nazivali različno. Letak Krajevne organizacije ZDMJ (Zveze delavske mladine Jugoslavije), Trbovlje, izdan v zvezi s shodom 25 maja 1924, jih naziva »delavske obrambne čete«, France Klopčič, govornik na tem shodu jih je imenoval »obratne obrambne čete proti nasilju fašizma«, dr Knaflič pa jih v neki ovadbi sodišču naziva »proletarske akcijske čete«.

Po dovršeni višji vojni akademiji se je Vulč v drugi polovici leta 1925 — strogo legalno — vrnil v Jugoslavijo. Za njegovo vrnitev je vedelo samo nekaj sodrugov. Ob množičnih hišnih preiskavah v Beogradu januarja 1926 je padel Vulč po nesrečnem naključju v roke policiji.

Zaprli so ga v Glavnjačo in, ker niso mogli zlepa od njega ničesar zvedeti, so si obetali, da bodo z mučenjem izsilili priznanje. Čim trdovratneje je molčal, tem bolj so ga mučili: polomili so mu rebra, noge in ga nazadnje v zaboju vrgli v Donavo.

To zločinstvo režima je izzvalo zgraženje celo v meščanskih krogih. Na procesu proti skupini komunistov, ki je bil februarja 1928 v Beogradu, je izjavil obtoženi Otokar Keršovani, da je kot novinar in buržuazni pacifist vodil borbo proti policiji in da je odkril, kako je bil ubit Stanko (Franjo Vulč). Ko je dognal, da so do smrti pretepenega Stanka vrgli policaji v zaboju v Donavo in potem prepovedali o tem pisati, je izgubil vero v buržuazno pravico in se pridružil komunističnemu gibanju.

Tako je Keršovanijeva izpoved zapisana v »Enotnosti« štev 8 z dne 4. februarja 1928. Tudi ostali obtoženci so dali Vulču vse priznanje zaradi njegovega herojskega zadržanja pred policijo. Pojasniti je treba, da je bil Keršovani pred aretacijo novinarski sodelavec pri beograjskih »Novostih«. Ko je Partija izvedela za zločin nad Vulčem, je bila Keršovanijeva naloga, da zbere o zločinu čimveč podatkov.

Keršovani je svojo nalogo opravil. Napisal je članek za »Novosti«, opisal v njem mučenja, katerim je bil podvržen Franjo Vulč, in ožigosal sistem Glavnjače, ki ga je režim uporabljal proti borcem za demokratične in delavske pravice.

»Novosti« s Keršovanijevim člankom so bile sicer zaplenjene in Keršovan postavljen zaradi članka pred sodišče ter obsojen — četudi je z dokazi izpričal resnico — toda javnost je končno leta 1928 vendarle le izvedela resnico o zločinu, ki ga ni bilo mogoče več zamolčati. Od slovenskih časopisov je o zločinu poročala »Delavska politika«, po »Delavski politiki« pa tudi »Jutro«, ki je klerikalce kot vladno stranko takole prijemalo:

»... torej preostaja sedanjemu ministru g. dr Korošcu, da misteriozno zadevo temeljito preišče in ugotovi, kako in zakaj je postal žrtev režima eden najboljših ljudi, ki je stavil v nevarnost svoje življenje kot borec na Kajmakčalanu, kako je bil mučen in ubit od onih, ki tega za nas slavnega bojišča sploh niso vedeli.«

»Slovenec« z dne 7 aprila 1928 leta je pod naslovom »Afera Franja Vulča« reagiral na očitek »Jutra« in je med drugim napisal naslednje:

»... Še dne 1. junija 1924. leta ob trboveljskih dogodkih, je Vulč odločno nastopil proti Orjunašem in organiziral obrambo »Delavskega doma« na Turjaškem trgu. (Ta trditev »Slovenca« ni točna, kajti leta 1924 se je Vulč že šolal na višji vojaški akademiji v ZSSR. Res pa je, da je pred odhodom v Rusijo organiziral obrambo »Delavskega doma« — opomba pisca.) Istega leta se je tudi navehčal večnih šikan PP policije in pobegnil v tujino, odkoder se je leto dni kasneje vrnil. (V resnici se je vrnil dve leti kasneje, ker je zapustil Jugoslavijo že v jeseni leta 1923 in ne šele leta 1924, kakor domneva »Slovenec« — opomba pisca.) Na meji je bil aretiran in je menda v ječi umrl. (Tudi ta trditev ni točna, ker je bil Vulč aretiran v Beogradu v januarju 1926 leta in ne na meji — opomba pisca.) Če je umrl nasilne smrti, ni ugotovljeno, da se pa preiskava o vzrokih njegove smrti ni izvršila, so v glavnem krivi radičevci, ki so bili tedaj na vladi in meli leta 1926 v notranjem ministrstvu svojega podtajnika dr. Pernarja ...« (»Slovenec« piše tako, kakor da klerikalci 1928 leta, ko so bili na vladi, ne bi mogli in smeli uvesti preiskavo o vzrokih Vulčeve smrti — opomba pisca.)

Zrtev Orjune, Franc Fakin

S takim svojim stališčem so vodilni klerikalci pokazali, da jim je bilo njihovo pisanje proti fašistični provokaciji 1 junija 1924. leta v Trbovljah in drugim nasiljem »Orjune« in Pašić-Pribičevičevega režima čista demagogija, ker so ostali nekaznovani zločinci, ki so umorili slovenskega organizatorja borbe proti fašistični »Orjuni«, sodruga Franja Vulča. Odgovornost pa pada tudi na radičevce, ki so bili zastopani v vladi od 18. julija 1925 do 1. februarja 1927.

Leta 1922 so bile v Ljubljani razpisane občinske volitve. Pri teh volitvah je prišlo do skupnega nastopa komunistov, socialistov in krščanskih socialistov pod imenom Zveze delovnega ljudstva. V smislu taktike enotne fronte je prišlo že prej do skupnosti na primer: vsedelavski izlet istega leta v Mariboru.

Klerikalno vodstvo je pri ljubljanskih občinskih volitvah leta 1922 pravilno taktiziralo. Vedelo je, da bo pridobilo vpliv nad delovnim ljudstvom, če bo prestalo, da krščanski socialisti sodelujejo v Zvezi delovnega ljudstva. Cela vrsta akcij je dokazala, da je delavstvo borbeno razpoloženo, pa tudi kmečke množice so vedno ostreje nastopale proti velikosrbskemu centralizmu.

Namesto da bi Komunistična partija prevzela trajno iniciativo in vodstvo ljudskega gibanja, jo je kmalu prepustila strankam.

Takratno partijsko vodstvo ni znalo obdržati vodstva v ljudskem gibanju. Pri občinskih volitvah je sicer zmagala lista delovnega ljudstva, toda ta zmaga ni utrdila KPJ, temveč klerikalcev. Liberalci pa so razpadli v dve skupini: v skupino »demokratične zajednice« z Vladimirjem Ravniharjem in v skupino »mladih« z dr. Žerjavom in doktorjem Kramerjem na čelu. Glasilo prve skupine, formirane iz staroliberalcev in narodnih socialistov, je bil »Slovenski narod«. To skupino so imenovali tudi skupno »starih« z razliko od omenjene skupine »mladih«, katere glasilo je bilo »Jutro«. Medtem, ko se je v skupini »starih« zbirala drobna buržuazija, se je v skupini »mladih« zbiral tisti del slovenske buržoazije, ki je hitro bogatel na račun »nacionaliziranih« podjetij. Voditelja te skupine sta bila dr. Žerjav in dr. Kramer, finansiral pa jo je August Praprotnik.

Zaradi skupnega nastopa nekaterih strank v Zvezi delovnega ljudstva pri občinskih volitvah v Ljubljani je bila liberalna buržoazija poražena. Za župana je bil izvoljen socialist dr. Perič. Nekaj dni po trboveljskih dogodkih je bil razpuščen ljubljanski občinski svet, z njim pa tudi upravni svet Mestne hranilnice, zavod, ki je v tisti dobi gospodarsko še mnogo pomenil.

Klerikalna buržoazija si je med tem opomogla od udarcev, ki jih je dobila med svetovno vojno in ob zlomu Avstrije. S spretnim manevriranjem je pridobila množice in prišla spet v vodstvo. Vodilno vlogo so si klerikalci pridobili z demagoškim poudarjenjem borbe proti jugoslovanskemu fašizmu, ki ga je predstavljala »Orjuna« — organizacija jugoslovanskih nacionalistov.

Nikakor ne smemo pozabiti, da Jugoslavija meji na Italijo, kjer je leta 1922 zmagal Mussolini. Zmago so mu omogočili razen domačih imperialistov tudi tuji, predvsem angleški. Mussolini je bil za imperialiste zelo zaslužen, ker je ustvaril ideologijo metode in sistem za zadušitev delavskega gibanja. Slovenska liberalna buržoazija, ki je bila prva leta po vojni v milost pri srbski buržoaziji, je skupaj z njo zavidala italijanski buržoaziji, ki je tako uspešno likvidirala italijansko delavsko gibanje. Hitro se je odločila za ustanovitev take organizacije tudi v Jugoslaviji. Naslonila se je pri tem na malomeščanske plasti, ki so bile zadovoljne z režimom in z gospodarskimi razmerami v državi. S svojimi parolami za osvoboditev neosvobojenih krajev: Slovenske Primorske, Slovenske Koroške in Radgone pa je pridobila predvsem mladino. Emigracija iz Slovenske Primorske je bila v tem času posebno velika in ta se je skoraj v celoti priključila »Orjuni«. Nič je ni motila takrat okolnost, da »Orjuna« nosi podobne uniforme kakor italijanski fašisti, pred katerimi je bežal del te emigracije že po letu 1922. Toda metode proti nasprotnikom so bile enake. »Orjuna« je dobila nalogo, da izvaja z nasiljem politiko velikosrbske buržoazije. Orjunaši so kot stavkokazi in ob drugih priložnostih izzivali in napadali delavce.

Orjunaši so gonjo proti komunistom povezali s staro liberalno gonjo proti klerikalcem, ko so se ti pridružili Zvezi delovnega ljudstva. To je bila naravnost voda na mlin klerikalcev, da bi se lahko postavila na čelo protiorjunaškemu ljudskemu gibanju in se tako ne samo rehabilitirali med slovenskim ljudstvom, temveč si celo pridobili komandne pozicije. Hkrati pa so se s tem orjunaši znašli pred koalicijo protifašističnih sil, ki jim niso bili kos.

Razmotrivanje o Zvezi delovnega ljudstva zaključujemo z ugotovitvijo, da je Zveza nastala kot koalicija več strank za skupni nastop pri občinskih volitvah v Ljubljani konec 1922. leta.

Ob spomeniku žrtvam Orjune se vsako leto poklonijo naši delovni ljudje in polože šopke svežega cvetja.

V veliki trboveljski stavki je »Orjuna« organizirala stavkokaze. Toda s tem njena naloga še ni bila izpoljena. Delavstvo je bilo treba pritisniti popolnoma ob zid po zgledu Mussolinija v Italiji. Vsedržavno vodstvo »Orjune« je določilo 1. junij 1924 leta (za časa vlade prvega PP-režima od 21 maja do 27 julija 1924), kot dan pohoda med rudarsko delavstvo v Trbovljah. Proletariat s komunisti predvsem »kojevci« na čelu se je postavil v bran. Glavno vodstvo je pripadalo partijskemu komiteju (Odbor za delavsko obrano), v katerem so bili Jaka Žorga, Ivan Baznik in France Klopčič kot predstavnik SKOJ. Ta komite je prebil 25. in 26. maja v trboveljskem revirju, kjer je vodil priprave in dajal navodila tamošnjemu akcijskemu odboru, sestavljenem večinoma iz skojevcev, za akcijo 1. junija 1924. Padli so trije orjunaši in pet delavcev: Franc Fakin, 22-letni rudar, ubit v kamnolomu, Albin Fric, 24-letni rudar, Jožef Zupanc, 36-letni rudar, Jakob Ocepek, 60-letni rudar in Ivan Rozina, 68-letni upokojenec. Ranjenih je bilo okrog 40 antifašistov.

Razen Fakina so vsi padli na mestu spopada, bodisi kot aktivni borci, bodisi slučajno (Jakob Ocepek in Ivan Rozina). Največji odpor pa je vsekakor izzvalo nečloveško mučenje Fakina, ki so ga končno ubili. Fakina so orjunaši dobili po spopadu iz rok orožnikov. Nato ga je večja skupina orjunašev vlekla na trg pred cerkvijo. To so bile posledice navdušenja tistih orjunašev, ki so poslušali govor nekega svojega voditelja. Podvjana drhal se je ves čas spotikala ob Fakina, ga suvala in brcala. Po shodu so ga privlekli na vrt Križančeve gostilne, kjer so jedli in popivali ter se še nadalje znašali nad njim. Fakin je moral biti že nezavesten, ker na brce in udarce tudi z glasom ni več reagiral, medtem ko je na trgu ob hudih udarcih še zastokal. Iz vrta Križančeve gostilne so ga odvlekli v kamnolom in ga ubili.

Po justifikaciji Fakina so se orjunaši razšli po Trbovljah in se znašali nad rudarskimi družinami. Glavna skupina pa si je zadala nalogo, požgati Rudarski dom. Najprej so v notranje prostore doma nanosili smrečja, ki je ostalo od prvomajskih mlajev, in slame, nato so ta lahko gorljivi material in opremo polili s petrolejem in vse skupaj zažgali.

Gasilcem so orjunaši z orožjem prepovedali gašenje, dokler ogenj ni uničil vsega inventarja (Primerjaj članek: Spomini na 1. junij 1924 leta v Trbovljah »Slovenski poročevalec« št. 129 z dne 1. junija 1950.)

Nasilstvu pa ni bilo izpostavljeno samo trboveljsko prebivalstvo, temveč so orjunaši terorizirali tudi osebje in potnike na trboveljski postaji in vseh drugih postajah do Ljubljane.

Metode »Orjune« so bile torej povsem podobne metodam italijanskih fašistov, toda naše delavstvo je reagiralo povsem drugače. Naše delavstvo se za »Orjuno« ni dalo pridobiti niti z lepimi obljubami pa tudi ne z grožnjami in zločini. Zaradi Partije in aktivnosti takih njenih članov, kakor je bil Vulč, je bila 1. junija 1924 »Orjuna« potisnjena v defenzivo.

Preiskava v zvezi s trboveljskimi dogodki in posebej z zločinskim umorom Fakina je vodila državna komisija, ki ji je načeloval Venceslav Vilder. Ta je bil sam pokrovitelj »Orjune« in zaradi tega krivcev ni odkril. Pač pa je bil v Celju proces proti komunističnim udeležencem na trboveljskem spopadu.

V vladi pa je bil v tem času Svetozar Pribičević, ustanovitelj in glavni zaščitnik »Orjune«. Kazni od zgoraj se orjunašem ni bilo bati. Prav tako Davidović-Koroščeva vlada (od 27. julija do 6. novembra 1924) ni kaznovala orjunaških zločincev. Odpor med ljudstvom proti »Orjuni« je bil po trboveljskih dogodkih še večji, tako da se niso upali nikjer več javno nastopati, posebno ne posamezno in v uniformi, razen v mestih. (Po Slovenskih goricah je R. Rehar obiskoval posamezne pristaše »Orjune« samo še na njihovih domovih z avtomobilom. Včasih niso imeli niti toliko poguma, da bi se trije ali štirje v civilu sestali v posebni sobi kake gostilne.)

Aktivnost komunistične partije proti »Orjuni« se je manifestirala povsem v tem, da je organizirala 1. junija 1924 odpor proti »zavzetju« Trbovelj po »Orjuni«. Prišlo pa je do spopada med komunisti in orjunaši še v Šiški, v Mostah in na Viču (4. julija 1924). Tovariš Vulč je proti »Orjuni« celo skušal organizirati Rdeče udarne oddelke. Po trboveljskih dogodkih so pričakovali napad na ljubljanski Železničarski dom, toda komunisti, med temi povečini skojevci, so prihiteli iz Ljubljane in okolice ter ga zavarovali. Od ostalih mladinskih akcij pa je predvsem treba omeniti stavko srednješolske mladine 16. marca 1925 leta v Mariboru in spopad med kmečko mladino in »Orjuno« v Podnartu 6. julija 1924.

Pribičević je takoj po trboveljskih dogodkih izdal drugo »Obznano«, s katero je prepovedal »Neodvisno delavsko stranko Jugoslavije.« To je bila legalna forma komunistične stranke, ki je nekaj časa izdajala svoje glasilo »Glas svobode«. Z drugo »Obznano« pa ni bilo prizadeto samo naraščajoče delavsko gibanje, temveč je bila ta »Obznana« naperjena tudi proti HRSS (Hrvaška republikanska seljačka stranka). Za časa »Orjune« je bilo to gibanje na Hrvaškem ozko povezano z delavskim gibanjem. Na čelo borbe proti »Orjuni« se je v letih 1923/24 postavila »Borba«, ki je takrat zhajala v Zagrebu. »Borba« je bila že zelo razširjena med delavstvom, zaradi svojega odločnega stališča proti »Orjuni« se je razširila tudi med kmečke množice.

Agrarna kriza, ki je v Evropi nastopila 1924 leta, je prizadela predvsem manjše kmete. Hrvaške kmečke množice so bile še bolj revolucionarne kakor slovenske. Tako je Pašić-Pribičevićev režim uporabil »Obznano« ne samo proti komunistom temveč tudi proti Hrvatski republikanski kmečki stranki (HRSS). Radića — voditelja te stranke — je režim celo dal zapreti.

Hrvatska buržoazija se je ustrašila revolucionarnega gibanja lastnih množic. V sem HRSS je začel prevladovati vpliv buržoaznih krogov, ki so velikosrbski buržoaziji predložili sodelovanje. Velikosrbska buržoazija je predlog sprejela. Pribičevićev režim je padel 18 julija 1925. Zamenjal ga je režim RR (radičevci-radikali), ki ni zatiral ljudstva tako odkrito kakor prejšnji. Radić je iz naslova stranke črtal »republikanska«: odslej se je njegova stranka imenovala HSS. V vlado je takoj vstopil Pavle Radić, Stjepan Radić pa šele nekaj časa kot prosvetni minister. Da

(Nadaljevanje na 5 strani)

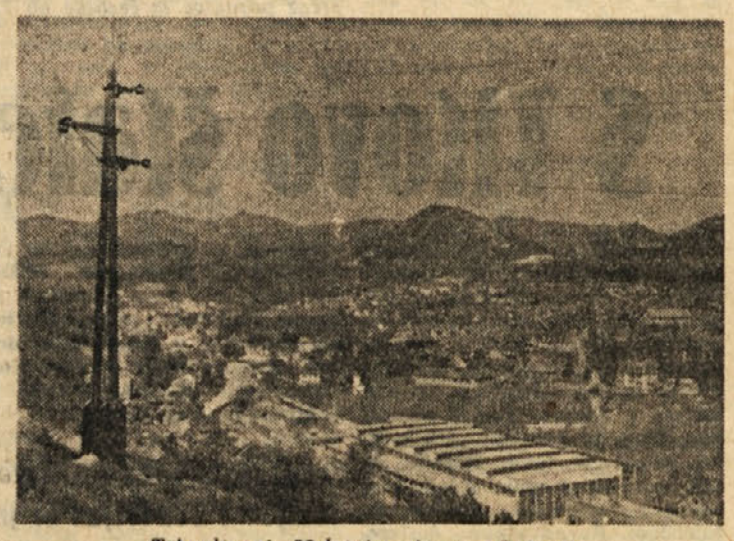

Trbovlje ob 30-letnici zloma »Orjune«

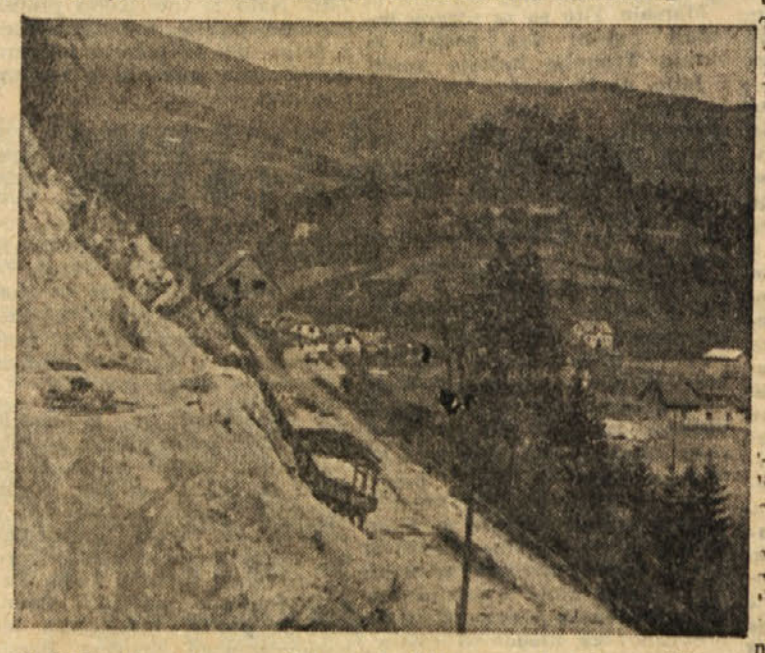

Občinski kamnolom v Trbovljah, kjer so orjunaši ustrelili Franca Fakina. Mesto ustrelitve je označeno s X

BOJ Z ORJUNO

(Nadaljevanje s 4 strani)

bi Radić izkoristil zase razpoloženje slovenskih množic proti PP-režimu in »Orjune«, je prišel celo osebno agitirat v Slovenijo Vse to so bili manevri buržoazije, toda nestabilnost, ki se je izražala v stalnem menjavanju vlad, je bila tudi eden izmed vzrokov, da se v Jugoslaviji — kot večnacionalni državi — fašizem ni mogel razviti. Fašisti sami so se namreč cepili na več organizacij: tako je poleg »Orjune« obstajala na Hrvatskem še frankovska »Hanao«, t. j. Hrvatska nacionalistična organizacija, v Srbiji pa velikosrbska »Srnao«, t. j. Srbska nacionalistična organizacija.

Komunistična partija je bila po drugi »Obznani« zopet potisnjena v ilegalnost. Zavezniki iz bivše Zveze delovnega ljudstva niso ukrenili ničesar proti temu ukrepu, naperjenemu komunistom. To se je zgodilo zaradi tega, ker so imeli vodstvo v teh strankah izrazito buržoazni elementi. »Slovenec« je sicer pred »Orjuno« še nadalje branil komuniste, toda to je bila zgolj taktika, ki je povzročila izstop komunistov iz zveze pod konec 1923. leta.

Klerikalci so se utrdili v kmečkih zadrugah in prihranke kmetov lahko brez odpora vlagali v čisto kapitalistična podjetja, celo izven Slovenije, kakor je predlagal že zdavnaj prej dr. Krek (Glej razpravo Vlada Kozaka v »Delu« št. 8/1949: »O delu Partije med kmeti v prvem obdobju ‚Ljudske fronte'«, stran 49.) Klerikalna buržoazija je obogatela, medtem ko je kmet propadal. Klerikarlna buržoazija je zaradi kmečkega nezadovoljstva povečala svoj gospodarski vpliv.

Vodstvo Komunistične partije je takrat zamudilo, da bi se postavilo na čelo gibanja ljudskih množic proti režimu, proti fašizmu in proti narodnemu zatiranju sploh. Kakor je znano, je Sima Marković proglasil nacionalni boj med buržoazijami (slovensko, hrvaško, srbsko), ki se delavskega razreda ne tiče. To je bilo potrjevanje Marksizma-Leninizma in odkrito podpiranje velikosrbskega imperializma. S takim stališčem je šel Sima Marković na roko buržoaziji, ki je hotela rešiti nacionalno vprašanje od zgoraj s sporazumom med buržujskimi vrhovi, od spodaj pa z nasiljem »Orjune«. Četudi je bilo to Markovićevo stališče odklonjena že 1923. leta, vendar se je Markovićeva dediščina še čutila.

Ljudske množice so si mnogo obetale od vlade »narodnega sporazuma«, v katero je stopil Radić. Agitatorji so ljudstvu govorili, da bo v vladi »narodnega sporazuma« poudarek bolj na sporazumu a manj na maščevanju in nasilju Radić je »sporazum« tako tudi tolmačil na neštetih shodih, ki jih je takrat imel, pa tudi v člankih, ki jih je mnogo napisal. V resnici pa je bil Radičev sporazum politika kompromisa med buržoazijo vladajočega srbskega naroda in buržoazijo zatiranega hrvatskega naroda. Hrvatske kmečke množice od tega niso imele nič. Ljudsko nezadovoljstvo je raslo še naprej. Radić je izstopil iz vlade, da bi tako laže varal množice z navidezno opozicijo, kakor je to delal tudi dr Korošec.

Prvega februarja 1927. leta je Jugoslavija dobila novo velesrbsko vlado, ki so jo sestavili radikali in klerikalci, v katero so 27 aprila 1927 vstopili srbski demokrati (JDS) in Spaho. To je bila slaba poteza. Kot protiutež tej vladi se je nepričakovano formiral na videz nemogoč opozicijski blok Radić-Pribičević. Pribičević bivši protektor »Orjune«, ki je nosil vso odgovornost za trboveljske dogodke in za krvoprelitje na Hrvatskem, je kot šef Samostojne demokratične stranke, to je stranke prečanske srbske buržoazije, ki je vpregla v svoj voz tudi prečanske kmete, sklenil ne samo mir, temveč tudi zvezo s HSS, stranko hrvatskih kmetov pod vodstvom buržoazije. S to zvezo, ki se je imenovala kmetsko-demokratska koalicija, je bila »Orjuna« pokopana tudi v Sloveniji, kjer so se v prvem obdobju temu bloku pridružili tudi Žerjav, Kramer in Pucelj.

Kmečko-demokratska koalicija je nastala septembra 1927. leta, nekaj mesecev prej pa so socialisti organizirali — v juniju 1927 — delavski dan v Ljubljani. Takratno pokrajinsko partijsko vodstvo z Gustinčičem na čelu je odločilo (skupno s Simo Markovićem) dati delavskemu dnevu v Ljubljani borbeni, revolucionarni značaj. Sklep je bil pravilen Objektivni pogoji so bili ugodni da se delavski dan spremeni v množično demonstracijo proti radikalnemu režimu, ki ga v Sloveniji ni podpirala javno nobena stranka.

»Orjuna«, ki se je v letih od 1925 dalje zaradi odpora ljudstva in razdvojenosti v vodstvu ukvarjala v glavnem še samo s četovanjem na Primorskem, sploh ni poskušala organizirati nobene protiakcije proti delavskemu dnevu v Ljubljani, čeprav je »Orjuna« Ljubljano štela v letih 1923, 1924 in 1925 bolj za svojo postojanko kakor Trbovlje Tja se je leta 1924, ko je bila na višku svoje moči, vendarle odpravila, pa tudi še leta 1926 na odkritje spomenikov padlim orjunašem Nemoč »Orjune« je bila v tem času tolika, da ni proti »delavskemu dnevu« izdala niti enega letaka. Upoštevati je seveda treba tudi okoliščine, da je »Orjuna« svoje delo preusmerila na četovanje na Primorskem in da praktično ni več ofenzivno nastopala proti delavskemu gibanju. (V italijanskih arhivih, ki jih hrani muzej NO, je o tem delovanju »Orjune« na Primorskem veliko dokumentov.)

Zaradi teh objektivnih pogojev za uspeh delavskega dneva je komunistična mladina polnih štirinajst dni ponoči in podnevi pisala transparente in krojila rdeče zastave. S tako vnemo se je pripravljala na ta dan tudi zaradi tega, ker ji je Gustinčič dal zagotovilo, da je Partija mobilizirala vse delavstvo v revirjih in industrijskih središčih in da bo še tako veliko število zastav, slikanih transparentov in parol premalo za vse potrebe.

Na sam delavski dan se je pokazalo, da so le socialisti sistematično organizirali svoje pristaše, medtem ko komunistično delavstvo ni dobilo jasne direktive glede udeležbe pri delavskem dnevu, tako da komunistične množice, razen Ljubljane, sploh niso prišle organizirane na manifestacijo, ki naj bi bila vsedelavska. Ni čudno, če je zaradi tako slabih priprav del komunističnega propagadnega materiala končno zasegla policija. Tudi ni čudno, da na shodu ni prišel do besede komunistični govornik Sima Marković Geslu, naj se zavedno ljudstvo zbere na Marxovem trgu, kjer bodo govorili pravi delavski voditelji, pa je sledilo okrog 150 ljudi

V objektivno ugodnem političnem položaju, kakršen je bil v Jugoslaviji leta 1927, se to ne bi smelo zgoditi niti takšnemu vodstvu, kakršno je bilo Marković-Gustinčičevo.

Delavsko gibanje pa se je kljub temu začelo znova krepiti in vpliv komunistov v njem je iz dneva v dan naraščal, tako da buržuaziji ni kazalo drugega, kakor zateči se pozneje k diktaturi. (Legalna lista KPJ »Enotnost« in »Delavsko-kmečki list« sta delavstvo opozorila pravočasno na priprave velikosrbske buržoazije za proglasitev diktature, kar pa je bilo seveda premalo.)

Borba delavstva proti »Orjuni« je našla svojega opisovalca tudi v književnosti. Rudolf Golouh, ki je pripadal sicer socialistom, je napisal dramo »Kriza«, ki je leta 1927 izšla tudi v knjigi.

Delavski oder v Ljubljani, ki ga je vodil Bratko Kreft, je to dramo uprizoril na večer pred 1. majem leta 1928 v dramskem gledališču z velikim uspehom. Kot igralca sta med drugimi nastopila Edo Kardelj in Franc Kimovec.

Ob tej priložnosti so prvič peli v slovenskem gledališču internacionalo, skojevci pa so vrgli med proslavo z galerije v parter šop partijskih letakov na rdečem papirju. Dvanajstega maja so igro ponovili, tretja uprizoritev pa ni bila več dovoljena Meščanstvo je takrat govorilo, da je proletariat »zasedel teater«

Tudi ta okoliščina dokazuje, da so se dosledni borci proti fašizmu že v letih 1923 do 1928 rekrutirali iz vrst Partije in SKOJ.

V letih borbe proti fašistični »Orjuni« je bilo partijsko vodstvo zaradi neprestanih ostrih frakcijskih borb onesposobljeno za vsako uspešno politično delo. To delo pa je bilo vendarle opravljeno zaradi partijskega delavskega kadra na terenu in zaradi nadvse požrtvovalnega udejstvovanja komunistične mladine, organizirane v SKOJ.

Odborniki občinskega ljudskega odbora v Trbovljah

10 let svobodne graditve

Zasavje v književnosti

II.
JURIJ VEGA IZ ZAGORICE (1745—1802)

Če se peljemo z vlakom iz Ljubljane v Zasavje, zapazimo že pri Zalogu nizko gričevje na levem Savskem bregu. V teh bregovih se skriva mala vasica Zagorica, ki spada v občino Dolsko, po novi razdelitvi pa se bo vključila v komuno Polje pri Ljubljani. Do Zagorice imaš najbližje s postaje Laze, še bolj na roko pa ti je avtobusna zveza Ljubljana—Dol—Dolsko—Litija, ki jo oskrbuje SAP iz Ljubljane.

V Zagorici se je rodil matematik Jurij Vega, ki se je uvrstil med najslavnejše matematike in topničarske strokovnjake. O njem sem pisal že lansko leto, ko smo slavili 200-letnico njegovega rojstva.

Značilno zanj je tole, da je izšel iz preproste kmečke hiše in postal po svojih delih in številnih spisih strokovne vsebine tako slaven, da ima sedaj celo spomenik na Luni, eden izmed kraterjev na Luni nosi njegovo ime. Ni čuda, da so hoteli nam sovražni tujci dokazati, da je Vega španskega rodu, a jim ta ukana ni uspela. Vegovi logaritmi so doživeli že 90 izdaj. Vegov rojstni dom so Švabi v hajki leta 1944 požgali, na ruševinah pa je sedanji lastnik Pokovec zgradil po osvoboditvi novo domačijo.

BENEDEK: »OD PLUGA DO KRONE«

O Juriju Vegi je bilo napisanih že precej knjig, Jakob Bedenek, po rodu Gorenjec iz Šmartnega pri Cerkljah pa je napisal o Vegi celo biografsko povest, ki je ena izmed prvih tovrstnih v naši književnosti. Bedenek nas povede v svoji knjigi najprej v Zasavje ter nam ga prikaže takega, kakor je bilo v sredini XVIII. stoletja, ko se je rodil v Zagorici Jurij Vega (takrat se je slavni učenjak pisal še Veha, v Vego se je spremenil zato, ker Nemci ne izgovarjajo nemega »h«) — Bedenek je dal svoji povesti zato tak naslov, ker nam prikazuje Vego na življenjski poti, ki jo je začel na domači kmetiji — za plugom, pa je napredoval do »krone«, znamenja baronskega stanu, ki mu ga je podelilo hvaležno avstrijsko cesarstvo. Bedenkova povest je izšla l. 1891, danes je najdemo zelo redko, prikazuje pa našo dolino pred 200 leti, ko so tod še odmevali klici brodnikov in volarjev.

»OSKRBNIK LEBEŠKEGA GRADU«

Ta zgodovinska povest nas popelje v sentimentalno romantiko XVIII. stoletja in se godi v okolici Vač nad Litijo, v fevdalnem gradu Ljubeku ob potoku Vidrnici. Napisal jo je Franc Celestina (1843—1895), rojak iz bližnje vasice Klenik pri Vačah. Tisti izletniki, ki gredo na Sveto Goro skozi Vače, bodo videli spotoma sedanje razvaline Ljubeškega gradu in tudi rojstno hišo pisatelja Celestine. Del romantične storije, ki nam jo opisuje Celestina, se godi, deloma v okolici Vač in celo v gradu Mudija, kakor so rekli tedaj sedanjemu Medijskemu gradu pri Zagorju. Domnevam pa, da je postavil Celestina svojo zgodbo na neoprta zgodovinska dejstva; v XVIII. stoletju, ko se odigrava ta njegova povest, je bil Ljubek obnovljen. Uporni zasavski kmetje so ga pa v bojih za staro pravdo leta 1515 razrušili.

FRANC CELESTIN

Vsekakor je prav, da omenim pod tem Zaglavjem v prejšnjem stoletju zelo vplivnega filozofa in književnika Celestino s Klenika pri Vačah. Že v mladosti se je kot ljubljanski dijak družil s sošolcema Josipom Jurčičem z Muljave in Francetom Marnom, po rodu s Štange nad Litijo. Ta trojica je bila za tiste čase kaj pogumna, saj so že kot osmošolci ljubljanske gimnazije izdali tiskan leposlovni zbornik »Slovenska vila«; letos poteka od tega dogodka že 90 let. Knjižica je danes prava redkost; na tem mestu se naj zahvalim upravniku ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice dr. Mirku Ruplu, ki mi je omogočil študij tega dela, ki ga hranijo v NUK kot dragocen unikat. O Franu Celestinu je napisala univ. prof. Marija Boršnikova izčrpno razpravo, knjiga je izšla pri DZS.

Franc Celestina je študiral univerzo na Dunaju; kasneje je bil več let v Rusiji in od tam precej pisal. Pozneje je bil vseučiliški profesor v Zagrebu. Celestina je pisal tudi pesmi in novele. Leta 1869 pa je napisal veseloigro »Roza«, ki ima znake molièrovske dramatike. Celestina je prevajal v slovenščino grška in latinska klasična dela; pisal je v slovenščini, ruščini in nemščini — Hrvatom pa je približal našega Prešerna, ko je leta 1881 izdal spis »Vienac«.

Celestina se je rodil v borni kmečki hiši očetu kožarju in preprostemu usnjarju, kot zagrebški vseučiliški profesor pa se je poročil z bogato nevesto in tako dobil v last grad v zagrebški okolici. Poglabljanje v Celestinove spise je zelo otežkočeno, ker ne premorejo vseh niti v Ljubljani, še manj pa jih imajo v zagrebški vseučiliški knjižnici, čeprav je Celestina tam svoja poslednja leta deloval in tudi umrl. Ta naš rojak je bil v mladih letih agilen član Levstikovega literarnega krožka na Dunaju. Škoda, da je danes zato, ker je živel in deloval največ izven Ljubljane (v Rusiji in na Hrvatskem) zapadel doma v pozabo. Prav pa je, da se spomnimo tudi tega književnika, ki je včasih zelo vplival na svoje sodobnike.

Uspeh Mladega odra v Kranju

Iz krškega okraja se je Republiškega festivala delavske mladine v Kranju udeležil le Mlad oder iz Vidma-Krškega, ki deluje v okviru DPD Svobode Člani Mladega odra so gostovali s krstno predstavo »Kronanje v Zagrebu«, ki je izredno dobro uspela. Gledalci so igralce in avtorja nagradili z burnim ploskanjem in jim podarili krasen šopek. Vredno je omeniti še to, da je bilo 90 % igralcev prvič na odru, za festival pa so se pripravljali le tri tedne.

V Kranju so goste nadvse lepo sprejeli. Posebno so bili uslužni člani Mestnega gledališča, za kar se vsem toplo zahvaljujemo, predvsem pa tov Vladu Štiglicu, ki jim je povsod pomagal.

Tovarišu Zemljaku, ki je po Gubčevi baladi dramatiziral »Kronanje v Zagrebu«, iskreno čestitamo in mu želimo še nadaljnjih uspehov pri njegovem delu. Upamo, da bo tudi domačinom privoščil urico užitka in bodo kmalu igrali njegovo dramo v Krškem.

Lepo je taboriti

V neposredni bližini Kostanjevice leži v majhni dolinici star grad, Sicer to ni grad, ampak so le ostanki nekdaj mogočnega gradu. Vojna je tudi tu pustila svoje posledice. Grad, ki je redek kulturni spomenik, je bil med vojno požgan, a sedaj po vojni delno obnovljen V gradu ima svoje prostore znana Vinarska zadruga iz Kostanjevice, kjer lahko dobite vse vrste dolenjskega cvička. Velik del gradu pa je neizkoriščen in le za silo obnovljen.

Moti se, kdor misli, da je tu vse leto pusto in prazno. Ne! Ravno obratno je tu Že dve leti se zberejo dvakrat letno tukaj mladinci, obvezniki predvojaške vzgoje, na taborjenje. Tedaj tu vre in kipi življenje, polno mladosti in razigranosti Vredno si je ogledati njihovo življenje in delo.

★

Stražar pri vhodu v grad je že nemirno prestopal na stražarskem mostu. Ura je bila skoraj pol petih zjutraj in v dolinici se je dvignila rahla megla. Vse je bilo tiho — slišalo se je le šumenje vode v bližnjem potoku.

Tišino pomladanskega jutra pretrga močan zvonec. Stražar se je veselo zganil. Konec bo enoličnega razmišljanja, kdaj bosta minili dve uri Naenkrat je na dvorišču vse živo. Mladinci hite na jutranjo telovadbo Že se zasliši glas komandirjev vodov.

Naglo so mladinci postrojeni in že se prične telovadba Glasno in enakomerno se sliši: »Ena, dve, tri štiri. .« Veselje je gledati mlade fante pri jutranji telovadbi. Njihovi gibi so polni življenja. Z veseljem in z lahkotnostjo izvajajo vaje.

Kmalu je telovadbe konec. Sledi urejevanje prostorov in nato umivanje. Ob potoku se je razvrstilo vseh tri sto mladincev. Pljuskanje vode večkrat pretrga vesel smeh, a kmalu se sliši glas dežurnega

Čas umivanja je minil. Hitro na zajtrk, da se držimo dnevnega reda Dežurni je strog, razporeditev dnevnega časa je zanjega zakon, ki se ga morajo vsi držati.

Pred odhodom na predavanje, ali vaje je jutranji pregled. Mladinci še zadnjič pregledujejo puške, če so čiste Največja sramota za mladinca je, če njegova puška ni čista. Komandirji skrbno pregledujejo, če je vse v redu.

Že se sliši glas dežurnega tabora, ki opozarja: »Hitro na predavanje!«

Kmalu odmeva strumni korak mladincev. Četa za četo koraka na odrejeno mesto. Lepo je gledati mladince! Vsi imajo enotne uniforme, puške in ostalo opravo. Tudi njihov korak ne zaostaja mnogo za korakom vojakov, ki služijo kadrovski rok. Četa za četo koraka pod slavolokom, na katerem piše: »Vzgajamo se, da čuvamo in branimo svojo domovino!«

Sonce še ni bilo visoko na nebu Ura je bila šele devet, ko se je po cesti približal avtomobil. Zavil je na levo proti taboru. Stražar je avto ustavil in poklical dežurnega oficirja.

Iz avtomobila so izstopili višji oficirji Prišli so na obisk naravnost iz Beograda, iz uprave za izvenarmadno vzgojo mladine. Dežurni oficir tabora je s strumnim korakom šel k vodji komisije, polkovniku Vodopivcu in glasno raportiral: »Tovariš polkovnik! Mladinci I izmene predvojaške vzgoje krškega okraja se nahajajo na predavanju. Skupno v taboru je 280 mladincev in 20 nastavnikov Dežurni oficir . . .«

Kmalu se je po taboru razširila novica. Mladinci prvega letnika, ki so letos na taborjenju, so bili malo zmedeni Bodo znali pravilno odgovarjati? Ni enostavno odgovarjati pred komisijo, posebno še, ker jim srbsko-hrvatski jezik dela težave. Vendar se nič ne boje, v teh nekaj dneh so se naučili že marsikaj.

Najprej smo se namenili k mladincem prvega letnika. Ker pa je malo rosil dež, so fantje našli zavetje pod obokom porušene cerkve To so mladinci, stari komaj sedemnajst let. Nekaj izmed njih je fizično še šibkih, a to jih ne ovira pri izvrševanju njihovih dolžnosti. V JLA pojdejo šele čez tri leta. Do takrat pa bodo še zrasli in se razvili. Ker je bil ravno predzadnji dan tabora, so ponavljali in utrjevali opis in razstavljanje puške Prisluhnili smo mlademu komandirju Pred šestimi dnevi je šele prvič prišel na taborjenje predvojaške vzgoje, pa je že komandir oddelka. Ponosen je na svoje fante Radi ga imajo in tudi naučili so se že marsikaj.

S prstom pokaže na mladinca in reče, naj pove nalogo zatvarača. Ponosno se izprsi in glasno odgovori: »Druže komandir omladinac, odgovaram na vaše pitanje Zavrtač nam služi za potiskivanje metka u cev, za opalenje i izvlačenje čauri.«

Še smo poslušali odgovore mladincev. Vsi so dobro znali. Polkovnik jim je dal glasno priznanje: »Odlično!«

Šli smo dalje od voda do voda, od čete do čete. Vsi so ponavljali gradivo. Lahko smo opazili, da so mladinci pridobili precej znanja. V tretji četi, kjer so mladinci 1936. letnika, je snov že precej težka in zahteva veliko pozornosti in vaje. Toda pod vodstvom dobrih komandirjev so dobro obvladali predpisano snov

Hitro je minilo dopoldne. Skoraj nam je žal. Še bi radi poslušali odgovore mladih fantov. Pohitimo še k samostoinemu vodu mladih šoferjev. To so mladinci, ki bodo letos odšli v JLA, a predhodno se bodo usposobili za šoferje To nalogo sta prevzeli Avto-moto društvi Krško in Brežice. Pozdravi nas komandir nastavnega voda, tov. Novak. Danes se uče prometna pravila. Na tabli je nabita velika slika prometnih znamenj Velika želja njih vseh je, da opravijo šoferske izpite. Vsak prosti čas izkoristijo za svobodno učenje. Ne bo jim žal truda

Zvonec kliče h kosilu Čete so že postrojene na dvorišču. Tudi želodci so se pošteno zpraznili. Dopoldne je dolgo in kosilo dobro tekne Kuharice hitro polnijo porcije, vsak dobi še svoj kos kruha in že posedajo Kotel še ni prazen. Kdor še ni dovolj sit, se zopet zvrsti v vrsto in dobi dodatek.

Po kratkem dopoldanskem počitku sledi kulturnoprosvetno delo. Letos je tudi za to poskrbljeno. Danes imajo popoldne prvo kratke politične informacije, a nato gredo v Kostanjevico v Zadružni dom, kamor je prispela skupina mladinskega odra iz Vidma-Krškega. To so mladi člani DPD »Svoboda«, ki so ustanovili svoj Mladinski oder, ki žanje že lepe uspehe. Zavezali so se, da bodo obiskali vsako izmeno v Kostanjevici in jih razveselili s kulturno prireditvijo

Dvorana je polna. Vsi že nestrpno pričakujejo, da se odgrne zastor. Ni jim treba dolgo čakati. Vrsti se prizor za prizorom. Večinoma je to veseli program, prirejen nalašč zanje. Tudi dogodke iz tabornega življenja so vključili v svoj program »Posavski Pepček« je prav posrečeno zapel nekaj šaljivih o tabornem življenju. Vsi so bili presenečeni! Kdo je le izdal skrivnost tabornega življenja? Posebno se je to čudno zdelo Longu, Smukoviču in ostalim, ko so zaslišali svoja imena. Dvorana je bučala od smeha in odobravanja. Polni dve uri je trajal program. Vsi so bili zadovoljni. Takih prireditev si še želimo Kar žal jim je bilo, da je bilo sporeda konec.

Dan se je nagibal k večeru, ko so se vračali nazaj v tabor Bili so veseli in čete so kar tekmovale med seboj, katera bo lepše zapela. Pot je bila kar prekratka. V drugo smer pa je odmevala pesem mladincev iz Vidma-Krškega, ki so se z avtomobilom vračali v Krško, tudi veseli, ker so mladincem pri njihovem vojaškem življenju v taboru nudili tudi nekaj zabave in razvedrila.

Po večerji je bilo v taboru veselo razpoloženje Povsod po dvorišču so se zbrale skupine fantov in prepevale vesele pesmi. Posebno fantje iz Rake so zapeli že kar ubrano. Marsikdo je prisluhnil njihovi pesmi Jutri gredo domov Nekaterim bo žal Še bi ostali v taboru. Življenje je tu prijetno in veselo. Še vreme je bilo naklonjeno Dolgo je še odmevala pesem. Pretrgal jo je šele zvonec, ki je oznanil, da je napočil čas spanja. Vendar tudi sedaj ni vse utihnilo Fantje so se pogovarjali med seboj, obujali spomine na pretekle dni in vsi so bili enotni v mišljenju, da je teden hitro minil in da je bilo prijetno.

Čez čas je postalo tiho. Slišali so se le koraki stražarja po dvorišču, šumenje vode v potoku, a nekje v daljavi je žabji zbor neutrudno pel svojo pesem. Tabor se je pogreznil v globoko spanje. Marsikdo je še v sanjah obujal spomine.

V jeseni se zopet snidemo. Zopet bo veselo in prijetno.

Stane Kranjc.

ZA NAŠE KMETOVALCE IN GOSPODINJE

Inž. Franjo Urlep:

(Nadaljevanje in konec)

Posestniki, lastniki gozdov,

seznanite se z gospodarskimi predpisi!

12. člen: sečni nalog se izda z odločbo Ta mora obsegati zlasti podatke o tem, kdo more posekati drevje, na katerem gozdnem zemljišču kakšen les mora posekati in v kakšnem roku Zoper sečni nalog ima lastnik posestnik ozir. upravitelj gozda pravico do pritožbe na Upravo za gozdarstvo LRS v 3 dneh po prejemu sečnega naloga. Republiška uprava za gozdarstvo mora rešiti tako pritožbo v roku 3 dni po prejemu.

V tolmačenje tega člena naj dodamo to, da sečni nalogi služijo gozdarskim organom kot sredstvo posredovanja pri negi in varstvu gozdov, t. j. da odredijo sečnjo tam, kjer lastnik gozda sečnje noče izvršiti sam, po lastni volji, a je tu sečnja potrebna iz gori navedenih razlogov.

13. člen: na podlagi pravnomočne odločbe o dovolitvi sečnje ozir. sečnega naloga in na podlagi priglasitve sečnje po gozdno-gospodarskem načrtu odkaže drevje za posek gozdarski uslužbenec, ki ga za to pooblasti okrajna (mestna) uprava za gozdarstvo. Odkazovanje drevja ni potrebno če je dovoljena krčitev gozda ali sečnje na golo

Ravno ta člen obravnava pereč problem Ljudje namreč dostikrat les posekajo in šele potem prosijo za dovoljenje, s čimer postavijo gospodarskega organa pred izvršeno dejstvo. Opozarjam, da se bodo zadevne kršitve tega člena strogo preganjale in kaznovale. Upravičenec mora imeti dovoljenje v rokah, šele potem je dovoljeno odkazovanje. Dosedanje kršitve tega predpisa se seveda dajo opravičiti z nepoznavanjem obstoječih določil, kar pa upamo, da bo po objavi teh predpisov v časniku odpadlo.

15. člen: sekati je dovoljeno praviloma samo od 1. oktobra do 31. marca.

Za sečnjo v višinskih gozdovih lahko organ, ki je pristojen za dovolitev sečnje, glede na vremenske in druge krajevne razmere določi drugačen čas sečnje. V katerih krajih se štejejo gozdovi za višinske gozdove, predpišejo okrajni (mestni) ljudski odbori.

Izjemoma lahko organ, ki je izdal sečno dovoljenje, podaljša čas sečnje določen po prvem oziroma drugem odstavku tega člena:

1. Če je nujno potrebno iz gozdno-varstvenih razlogov; 2. če se je sečnja zakasnila zaradi vremenskih ali naravnih nezgod; 3. če je sečnja potrebna zaradi nujnih popravil poslopij in drugih objektov, ki so bili poškodovani po elementarnih nezgodah.

Določbe prvih dveh odstavkov tega člena ne veljajo za sečnje, ki jih je treba izvršiti na podlagi sečnega naloga.

17. člen: določbe te uredbe o sečnem dovoljenju, sečnem nalogu ter o odkazovanju in žigosanju lesa veljajo tudi za gozdno drevje v drevesnih pasovih, ki varujejo tla pred vetrom, peskom ali vodo in za sečnjo na gozdnatih pašnikih.

Določila te uredbe veljajo tudi za vsa gozdna drevesa ki rastejo zunaj gozda (na vrtovih, med njivami, na dvoriščih v vodnih strugah in podobno).

Upam, da po objavi te uredbe v »Zasavskem tedniku« ne bo več raznoterih neprijetnosti na terenu nadalje tudi ne več raznih ustnih in pismenih prošenj pri višjih forumih itd. Ljudje bodo kmalu spoznali, da bomo z izvrševanjem zakonskih določil v kratkem času dosegli cilj, ki smo si ga zastavili v gozdarstvu, to je da s smotrnim in umnim gospodarjenjem dosežemo gozdove, polne lesne gmote, ki nam bodo zmeraj vsako leto dajali potreben les za naše gospodarstvo.

Imeti je treba zmeraj na umu, da s sekanjem in uničevanjem glavnice lesne gmote v naših gozdovih ne krčimo in ne zmanjšujemo samo te glavnice, marveč tudi naš vsakoletni gozdni prirastek. O strahovitih posledicah prekomerne sečnje menda ni treba posebej govoriti, treba se je samo spomniti na gola kraška tla, ki so žalostna posledica takih sečenj.

Ing. Franjo Urlep:

Sečna dovoljenja

Nedavno je izšel v našem listu članek, ki je obravnaval zakonsko uredbo o sečnjah gozdnega drevja. Da pa objavljena uredba ne bi ostala mrtva črka na papirju, mislimo, da je treba gozdnim posestnikom malo natančneje obrazložiti čas in način vlaganja prošenj ter točno pot od časa, ko je prošnja vložena, pa do izdaje sečnega dovoljenja oziroma do zavrnitve prošnje Pričujoči članek naj bi služil tako gozdnim posestnikom kot članom občinskih gozdarskih komisij, ki so se šele formirale ali pa se bodo še ustanovile.

Čas vlaganja prošenj. — Do sedaj čas vlaganja prošenj ni bil natanko odrejen, kar je delalo mnogo neprijetnosti gozdnim posestnikom, še več pa gozdarskim organom, ki imajo poleg odkazovanja in prevzema lesa še mnogo drugega posla. Poleg tega so bili gozdni posestniki nedavno preko občinskih ljudskih odborov obveščeni, da prošenj, ki so vložene za sečnjo lesa v zakonitem roku, ni treba taksirati (kolkovati) Zakoniti rok za sečnjo lesa je od 1 oktobra pa do 31 marca vsako leto, to se pravi, če nekdo napravi prošnjo poleti v roku, ki bo določen za sečnjo v prej navedenem času, mu prošnje ni treba taksirati Ako pa se pokaže nujna potreba za sečnjo izven tega roka, je treba prošnjo predpisano kolkovati.

Letos je uradno določeni rok za vlaganje prošenj za sečna dovoljenja od 15. junija do 31. julija. Gozdni posestniki, ki bodo v tem roku vložili prošnjo za sečnjo, bodo imeli vso možnost, da jim bo prošnja v okviru sečnega plana odobrena

Postopek pri vlaganju in reševanju prošenj. — Nobenega razloga ni, da ljudje ne bi poznali načina upravnega postopka pri reševanju prošenj. Nasprotno, ljudska oblast je vsepovsod dolžna, da državljanom vedno objasni vse postopke in svoje delo

Gozdni posestnik, ki želi vložiti prošnjo, bo dobil predpisano tiskovino (sedaj je v tisku) na občnem ljudskem odboru Na tej tiskovini je natanko napisano, kakšni podatki vse so potrebni Kljub temu sodim za potrebno, da tu na tem mestu omenim vsaj najvažnejše točke: priimek in ime, mesto stanovanja, katastrsko občino, številko parcele, na kateri se namerava sekati, velikost vse gozdne posesti, gozdno-tehnični opis svojega gozda, ki ga napravi področna gozdna uprava, ter mnenje občinske gozdarske komisije Poleg tega mora prosilec natanko navesti koliko lesa želi posekati za domačo porabo in koliko za prodajo Vnaprej pa moramo povedati, da pomoči ne bomo delali nikakršnih sprememb na že izdanih sečnih dovoljenjih, n. pr. sečno dovoljenje, izdano za posek lesa za lastno porabo v sečno dovoljenje za prodajo.

Ko je prošnja napisana, se le-ta vloži pri pristojnem občinskem ljudskem odboru, na območju katerega leži parcela, na kateri se želi sekati. Občina prošnjo predpisano registrira ter jo odvede na pristojno področno upravo in sicer: 1. na področno gozdno upravo **Radeče** za občine Radeče, Loka, Podkum, Dole pri Litiji; 2. na področno gozdno upravo **Hrastnik** za občini Hrastnik in Dol; 3. na področno gozdno upravo **Trbovlje** za občino Trbovlje; 4. na področno gozdno upravo **Zagorje** za občine Zagorje, Trojane, Senožeti, Čemšenik, Polšnik in Mlinše.

Področne gozdne uprave so sedaj dolžne prošnjo opremiti s predpisanim gozdno-tehničnim opisom, tako da reševalec prošnje dobi približen vpogled v stanje in strukturo gozda.

Tako opremljena prošnja se nato vrne na občinski ljudski odbor. Ko rok za vlaganje prošenj (31 julij t. l.) mine, se snide občinska gozdarska komisija ter da pri vsaki prošnji svoj predlog, upoštevajoč seveda strogo sečni plan v poštev prihajajoče občine in pa stanje gozda.

(Nadaljevanje sledi)

Koloradski hrošč

Resen problem na Krškem polju

Problem, ki ga zastavlja koloradski hrošč kmetovalcem krškega okraja posebno še tistim v nižinskih predelih, je iz dneva v dan bolj pereč, vendar ne brezupen. To pa le v toliko — kolikor se bodo vsaj letos kmetovalci zavedali nevarnosti, ki jim grozi.

Mislim, da bi bilo dobro, če analiziramo lanskoletne izkušnje, ker le na podlagi izkušenj lahko popravimo, kar je bilo lani nepravilno in pomanjkljivo. Poslužil se bom nekaterih okvirnih podatkov.

V krškem okraju so bile lani okužene vse občine — ene bolj, druge manj. Vseh okužb je bilo (po poročilih) 1886 — površina okuženih krompirišč pa približno 380 ha. Vasi je bilo okuženih okrog 60 odst. To je precej žalostna slika za letošnjo leto, posebno še zato, ker v poročila niso bile vnesene vse okužbe. Za občinske vodje je bilo izdano iz okrajnega proračuna okrog 350.000 din, za zaščitna sredstva, ki so jih lani uporabili za zatiranje koloradskega hrošča, pa približno 420.000 din. Koliko pa je bilo porabljenega časa za pregledovanje, obiranje in kemično zatiranje!

Te številke dovolj nazorno prikazujejo nevarnost, iz katere je tu in tam že zrasla panika. Mogoče mi bo kdo zameril — takšna panika je v mnogih primerih koristna. Če se [illegible] zadružno posestvo odpove sajenju krompirja, če kmet, ki je posadil 30 arov krompirja, ne dobi z njive več kot nekaj košev za oreh debelih krompirjev (primer iz Zadovinka) — tedaj sta takšna panika in strah upravičena in zaželena. Takšna šola je sicer draga, je pa, če že ne gre drugače — potrebna. Letos bo hrošča več kot lani — to lahko ugotovimo že iz prvih izbruhov in poročil — bodo pa kmetovalcem zaščitna sredstva laže dostopna, ker je okrajni proračun zagotovil za vsa zaščitna sredstva, ki se uporabljajo za zatiranje koloradskega hrošča in krompirjeve plesni, 50-odstotni regres (naj omenim še, da je 50-odstotni regres predviden tudi za vsa sredstva, ki jih uporabljamo pri zimskem in poletnem škropljenju sadnega drevja ter zaščitna sredstva za razkuževanje semen).

Pomoč je izdatna — sredstva, ki so letos tako že precej cenejša kot lani, bodo regresirana za polovico. To je velik izdatek in ta izdatek moramo izkoristiti. Vprašanje je še — kako?

Z represalijami in kaznovanji? Tudi, če bo potrebno. Mislim, da je bila lani prav v tem velika napaka, ker so občinski vodje prosili, pregovarjali in prepričevali. Če ne gre z lepa, pa s silo. Ta stavek ima zaslombo v zveznem uradnem listu — in če ne bo kazalo drugače — bodo občinski vodje tudi policaji. Najboljša pot pa je, da vsak pridelovalec krompirja (ne glede na sektor lastništva) pravilno in pravočasno uporablja zaščitna sredstva, ki so učinkovita in poceni.

Ali bomo zapraševali ali škropili? Kakor kažejo prilike, kaj pač ima kmetovalec ali KZ na razpolago. Sredstva, ki so sedaj v prometu, so vsa priznana in dobra. Torej je izbira dovolj velika. Vendar sem mnenja, da bi za prvo škropljenje, ko je cima še majhna in se hrošči zbirajo — uporabljali svinčeni arzenat — tako bi hrošče sproti zastrupljali — seveda, če ne bi bilo preveč dežja. Če pa je okužba že takoj v začetku zelo močna, tedaj bo uspešen tudi DDT, lindan prah, lindan tekoči, pantakan, pepein itd.

Kolikokrat je potrebno škropiti? Po potrebi. Dvakrat, trikrat, pa tudi večkrat. Na vsak način pa enkratno zatiranje ne prinese zaželenega uspeha. Tak primer je bil pri kmetu v Zadovinku; konec meseca maja je njivo zaprašil, potem pa pustil njivo v dobri veri, da se je hrošča za celo leto odkrižal. Konec junija za je našel njivo popolnoma oskubljeno in rdečo.

Zato je dolžnost vsakega pridelovalca krompirja, da vsak teden vsaj enkrat pregleda svoja krompirišča. Obiranje se izplača le, kjer moraš hrošča iskati V vseh drugih primerih pa uporabljaj dobra in poceni zaščitna sredstva. Ta primer, da kdo ne bo hotel zatirati, teda, mu bo po vseh pravilih poškropila ali zaprašila njivo ekipa pod vodstvom občinskega vodje, seveda na stroške lastnika nasada V primeru pa, da bi kdo okužbo prikrival in s tem ogrožal vsa sosednja krompirišča (ki zatirajo hrošča), tedaj nujno sledi srečanje s sodnikom za prekrške Kjer koli bo občinski vodja ozir. okrajni inšpektor opazil na njivi ličinke, velike 1—1,5 cm, ki so najboljši znak, da je posestnik pozabil na hrošča, je upravičen, da to naznani na OLO ali pa sodniku za prekrške.

Zanesljiva zaščitna sredstva, ki so jih KZ že nakupile, so porok za uspeh. Za vsak neuspeh in neprijetno srečanje so si krivi lastniki sami — in za konec: mislimo na prihodnje leto! Krompir je še vedno naša osnovna hrana.

Mile Pleterski

Kako ščiti zakon nosečo ženo v delovnem odnosu?

Žena, ki je v delovnem odnosu, ima v primeru nosečnosti in poroda pravico na porodniški dopust, ki traja 90 dni Ta dopust začne 45 dni pred porodom s tem, da mora trajati najmanj 21 dni pred porodom in najmanj 45 dni po porodu Kolikor noseča žena ne izkoristi polnega roka porodniškega dopusta, ki ji pripada pred porodom, se ta dopust podaljša po porodu za toliko dni, kolikor se je manj izkoristil pred porodom Če se dete rodi pred 9 meseci nosečnosti, se bolniški dopust po porodu podaljša za toliko dni, za kolikor se je manj izkoristil dopust pred porodom Edino tedaj, če se je dete rodilo mrtvo, ali pa če umre, preden je staro 45 dni, traja porodniški dopust po porodu skupno 45 dni kar se pravi, da se v teh primerih porodniški dopust pred porodom, ki ni bil polno izkoriščen, to je 45 dni, ne more prenesti na porodniški dopust po porodu Podjetje, kjer je žena zaposlena, mora dovoliti porodniški dopust na podlagi izkaza pristojnega zdravnika, da je porod pričakovati v 45 dnen.

Vsaka delavka ali uslužbenka ki je bila pred porodom v delovnem odnosu nepretrgano vsaj 6 mesecev, ali s pretrganjem službe skupno 18 mesecev v zadnjih dveh letih ima v času porodniškega dopusta pravico na dajatve iz soc zavarovanja.

Če si je žena v delovnem odnosu pridobila pravico na letni dopust, preden je potekel porodniški dopust po porodu ima pravico ta redni letni dopust izkoristiti neposredno po prestanku porodniškega dopusta — delodajalec pa je dolžan, da ji omogoči tako izkoriščenje rednega letnega dopusta.

Po zakonu je prepovedano da bi žene opravljale odrejena dela, ki so škodljiva njihovemu zdravju, življenjsko nevarna, ali težka telesna dela. Prav tako je prepovedano nadurno in nočno delo nosečih žena po izpolnjenih 4 mesecih nosečnosti. Noseče žene se ne more odrejati po izpolnjenih 6 mesecih nosečnosti na delo izven njene stalne zaposlitve, pa tudi pred tem časom, če bi bilo to delo zanje škodljivo.

Noseče žene, ki so do dneva nosečnosti opravljale dela, ki jim je v tem stanju prepovedano, se morajo zaposliti oziroma premestiti za ves čas nosečnosti k drugim lažjim delom. Da ne bi bile v tem primeru materialno oškodovane, je odrejeno, da se jim mora izplačevati zaslužek, ki so ga imele pri prejšnjem delu.

Žene: preberite, tudi tole

Poleg raznih zaščitnih mer, ki jih je deležna žena v delovnem razmerju, je naša zakonodaja le-to zaščitila tudi pri odpovedi delovnega razmerja Uredba o postopku pri odpovedi delovnega razmerja delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij, (Ur. list FLRJ št. 20-52 in navodilo k tej uredbi Ur. list št. 26-52) določajo namreč v svojih odredbah, da se mora gospodarska organizacija glede odpovedi službe ženam poprej sporazumeti s krajevnim (okrajnim) sindikalnim svetom. Le če se glede odpovedi doseže sporazum, to je privolitev sindikalnega sveta, lahko gospodarska organizacija odpove delovno razmerje. Da bi pa sindikalni svet imel o vsakem delavcu ali uslužbencu, kateremu namerava dati odpoved, jasno podobo in mogel objektivno presoditi zadevo, mora podjetje predložiti sindikalnemu svetu pismeni predlog z detajliranimi delovnimi podatki in med drugim tudi navesti, ali na delovnem mestu lahko delajo ženske oziroma osebe z zmanjšano delovno sposobnostjo. Šele če se na podlagi takega predloga krajevnemu (okrajnemu) sindikalnemu svetu, doseže od njega pismena privolitev oziroma sporazum, sme podjetje izdati odločbo o odpovedi službe pri njem zaposlene žene s pravnim poukom, da je zoper odločbo dopustna pritožba na krajevno (okrajno) arbitražo za obravnavanje odpovednih sporov v roku 8 dni po prejemu odločbe. Arbitraža more po objektivni presoji spornega primera odločbo o odpovedi potrditi ali pa tudi zavrniti. V slednjem primeru pa naroči podjetju, da odpoved službe razveljavi.

Vsak drugačen postopek delodajalca bi bil v smislu predpisov citirane zakonske uredbe in navodila nepravilen in nezakonit. Odločba arbitraže je dokončna. Nadzorstvo nad pravilnim izvajanjem postopka pri odpovedi delovnega razmerja delavcem in uslužbencem gospodarskih organizacij je zaupano Inšpekciji dela, ki lahko razveljavi vsako odpoved če je bila izdana v nasprotju s predpisanim postopkom ali odločbo arbitraže.

Prav tako je delovna žena zaščitena v primeru nosečnosti z odredbo, da se ji za časa nosečnosti ne more odpovedati služba.

-drv-

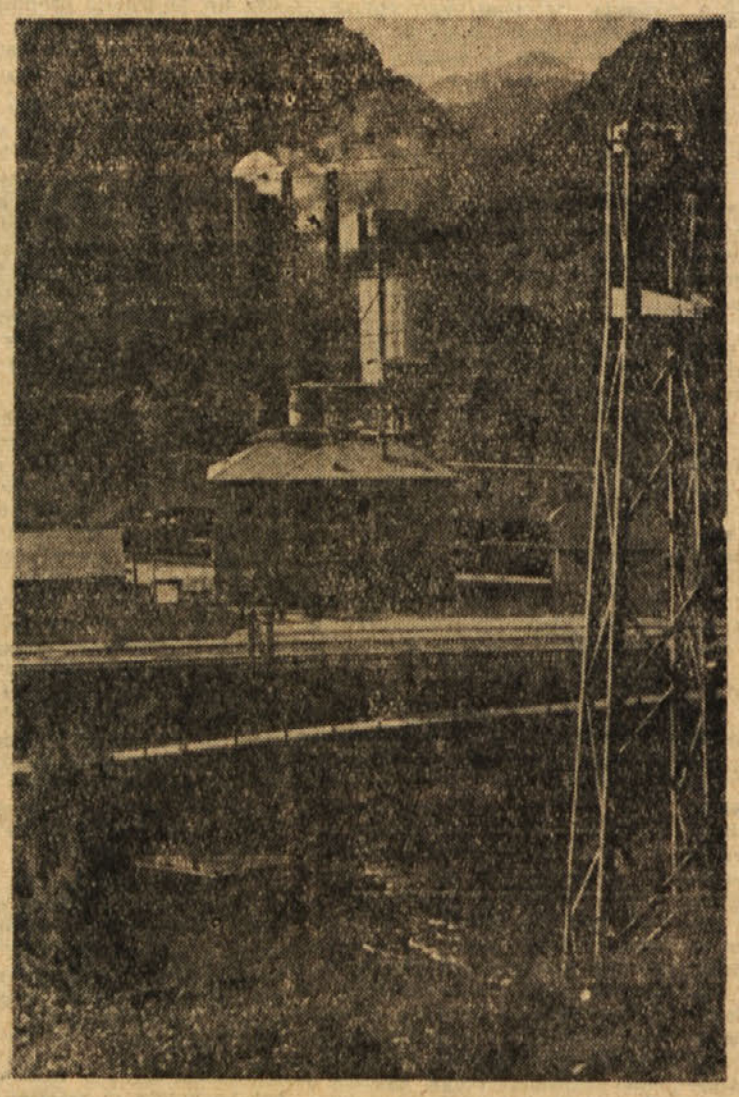

Borbene pozdrave in čestitke vsemu delovnemu ljudstvu mestne občine Trbovlje pošilja ob občinskem prazniku mesta Trbovlje

- 1. juniju -

delovni kolektiv in uprava

Cementarne

TRBOVLJE

PARTIZANSKA DOBRA VOLJA

Nevšečna pomota

Kaj hočete, tudi partizani smo bili ljudje iz mesa in krvi. Naša srca so znala tudi ljubiti, morda še bolj kakor sicer. Tudi Boris je imel dalj časa ljubezen do Ančke. Še bolj goreče ga je ljubila ona in ga nekega večera, ko smo taborili na njeni domačiji, povabila na razgovor v podstrešno izbo.

Po polnoči je vse utihnilo, stražar je nepremično zrl v temno noč, borci pa so zaspali. Tedaj se je Boris povzpel po stopnicah in zavil v prvo izbico. Pretipal je vse stene in tla, in ker Ančke ni bilo nikjer, je kot tihotapec zavil še v sosednjo izbico. S tipanjem po steni je pristopical po prstih do postelje in ljubko poljubil leže žensko bitje, ki se je koj po sprejemu poljuba oglasilo:

»Boris, tamle je moja hčerka Ančka, mene pa pusti pri miru!«

V tem sta sestri na sosednji postelji bušnili v smeh, mati je prižgala svetilko. Boris pa je ko kafra izginil iz izbice.

Ko je razočaran zaljubljenec pricaplja v sobo, sem se pravkar prebudil in pogledal na uro. Začuden sem se ozrl v Borisa, kajti po obrazu in rokah je bil črn ko dimnikar. V zadregi mi je priznal, da je iščoč Ančko najprvo zašel v prekajevalnico, kjer se je nevede tako marogasto počrnil.

Še bolj pa je bilo Borisa sram zjutraj, ko je debela Ančkina mati prinesla zajtrk na mizo in razkrila zgodbo o Borisu...

Aufmachen in živa zagozda

»Pri Mamici bo najbolje, tam smo na varnem!« sklenejo politični aktivisti in odrinejo na sejo na Partizanski vrh.

Tam v prvem nadstropju sejejo in debatirajo. Mamica kuha kosilo, kurir Čanžek pa za zapahnjenimi vrati straži in zatrjuje:

»Brez skrbi ste! Če kaj pride, vas bom branil, dokler ne pobegnete, ker vi več veljate kakor jaz!«

Zadišalo je po golažu — Mamica vabi tovariše k obedu. Takoj bomo končali, odgovarjajo...

»Aufmachen!« zadoni nenadoma pred vrati. »Schnell, schnell!«

To so Nemci!

Urban se izza konferenčne mizice požene kot kakšen lev skozi okno prvega nadstropja v grapo. Izpahne si nogo, pa kljub temu urno odštorklja v bližnjo gmajno.

Marjetka smukne ko kafra v pritličje in — hop — skozi okno v stare črepinje in koprive. Pa nič ne de, čeprav si opeče zadnjo plat, kot bi sedla v žerjavico. Je že na varnem — izginila je ko srna.

Hkrati se Ivo prevrta skozi ozko kuhinjsko okno in plane v graben. Tončka že teže »pasira« za njim, pa se z rokami in glavo zarine v dračje in drugo šaro — z nogami v zrak — da se ne more pobrati in dvigniti.

Pa Mijo? Za njima? Toda skozi ozko okno ne more ven. Predebel je. Uh, prekleti trebuh! Mamica zvrne kosilo v stranišče, potem pa z vso silo tlači in poriva Mija ven, pa ne gre. Zdaj se je krepko zagozdil, da ne more ne ven ne nazaj. Joj, joj, tarna Mamica...

»O slika sakramenska!« togotno zarobanti Čanžek, ko pred vrati spozna hudomušnega VOSovca, ki je prišel na javko.

Partizan po naključju

Pred kmečko gostilno na Dolenjskem se je ustavil kmet z dvema voloma. Ker jih ni imel kam privezati je prosil gostilničarja, ki je pred gostilno kramljal z nekim viničarjem, naj popazi na živino medtem ko bo on urno spil dva deci vina.

Vtem so se pojavili v vasi partizani. Ker se je lastnik volov, ker ga je pekla kosmata vest, skril so partizani zaplenili oba vola, gostilničar pa jih je moral gnati v gozd. Ker je mož tako zvedel za partizansko taborišče torej za vojaško tajnost, so ga po nenapisanih partizanskih pravilih zadržali. Postal je četni kuhar.

To naključje je hotelo, da je gostilničar nehote postal partizan.

Burkež je opešal

Minerska skupina je na cesti Trojane—Vransko podirala telefonske drogove in strigla žico. Gluho nočno tišino je v bližnji soteski nenadoma presekal oster rafal. Borci so se previdno sklonili v zaklone in prisluhnili. Nič! Spet vse tiho! Kaj to pomeni? Pa so se okorajžili in nadaljevali z delom. Pa je spet zaregljalo!...

»Tristo hudičev!« je zarobantil komandir in se umaknil z borci v gozd. Nazaj se ni upal, v bataljon pa tudi ne! V notranjosti ga je neki črv čedalje bolj grizel. Ni dolgo premišljal, kdo laja v soteski, ko se je pred minerci polglasno odločil:

»Poglejmo, kdo je, in mu nasujmo svinca!«

Sabotažna skupina se je začela previdno bližati globači, od koder je kdaj pa kdaj siknil rafal iz brzostrelke. Naposled so le izsledili predrzneža in ga naskočili ko mački!

»Oooo, pa sem vas le priklical!« je vzkliknil možak, ki je ležal v obcestnem jarku in z razprtimi rokami hlastal proti borcem. V tem so ga fantje spoznali, bil je terenec Burkež.

»Zakaj si streljal, kavka pijana?« se je nasršenil Tarzan.

»Eh, ljubčki zlati, opešal sem, opešal, pa sem moral priklicati pomoč! . . Saj sem vedel, da me boste rešili! . «

Poznate Izlake?

Skozi malo prijazno vasico Izlake se vije lepa bela cesta, spremlja pa jo potoček Medija. Takoj od Lok nad Zagorjem, če greš proti Izlakam, se na desni strani potočka vzpenjajo različno oblikovane skale, ki pričajo, da je bilo nekoč tu jezero. Ne povedo pa tega samo skale, temveč tudi školjke, ki jih najdemo po njivah (odtise školjk ali pa tudi prave, okamenele školjke).

Na križišču, kjer se odcepi cesta, ki drži proti Mlinšam, pa so na malem gričku razvaline Medijskega gradu, ki je last slavnega zgodovinarja Valvasorja (1641—1693), a ga je pozneje prodal. Zadnji gospodar tega gradu je bil poseestnik in župan nekdanje ržiške občine, Andrej Grobljar. Ta je obdržal graščino in je danes last Grobljarjeve družine. Med okupacijo pa so morali partizani grad podreti, kajti okupator se je hotel v njem utrditi, iz tako utrjenih zidov pa bi bilo sovražnika teže pregnati.

Poleg te graščine so znane nadalje Medijske toplice, ki so tudi iz časov Valvasorja. Temu kopališču pa je enako gospodarilo precej gospodarjev. Med njimi je bila lastnik toplic neka francoska družba, lastnica rudnika antimona, ki je bil pred desetletji pod Trojanami. Zadnji lastnik toplic je bil Krašovic, ki je po osvoboditvi Jugoslavije toplice podaril tovarišu Titu, ta pa jih je poklonil sindikatu rudarjev.

Prejšnje čase so bile Izlake precej znane. Tjakaj je prihajalo vsako leto mnogo letoviščarjev iz vseh krajev Slovenije in tudi Hrvatske. V tedanjih razmerah pa so imeli možnost za letovanje samo bogate, premožne kapitalistične družine, kajti navadni kmet ali delavec si ni mogel privoščiti takega oddiha.

Kakor graščina, so bile tudi toplice za časa vojne požgane. Takoj ko je sovražnik prihrumel v naše slovenske kraje, so se Nemci naselili tudi v toplicah. Spočetka so bili tamkaj vermani, pozneje pa so se v toplice vgnezdili esesovci, ki so strašno mučili domačine, jih zapirali v kabino (prostori, kjer se kopalci preoblačijo) ter jih pozno na jesen l. 1943 vse odpeljali v internacijo razen enega, ki je ušel in se pridružil partizanom s celo družino. Kmalu nato pa so tudi esesovci zapustili Medijske toplice, kajti hoteli so se bolje utrditi. Bali so se naših hrabrih borcev, partizanov, ki so potem uničili poslopje ter na ta način onemogočili, da bi se v njem vgnezdile močnejše sovražne tolpe.

Sedaj po osvoboditvi pa je sindikat zagorskih rudarjev v Zagorju ponovno zgradil na Izlakah lep Počitniški dom rudarjev, ki je prijetno urejen in nudi vsem delovnim ljudem zdrav oddih v toplih poletnih dneh.

M. G.

V počastitev 10. obletnice osvoboditve

Po uspešno izvedenih prvomajskih proslavah se v Brežicah pripravljajo na proslavo 10 obletnice osvoboditve in ustanovitve raznih ustanov. Tako je bila v Prosvetnem domu gimnazijska proslava, na kateri so nastopili mladinci in pionirji ter dostojno proslavili 10 obletnico ustanovitve svoje gimnazije. Za četrtek je predviden koncert slovenskih pesmi v počastitev 10. obletnice osvoboditve. Nastopili bodo mladinski in pionirski zbor ter pionirski oktet. V soboto bo telovadna akademija domačega TVD Partizana z zelo bogatim sporedom, za katero vlada veliko zanimanje. Tudi domači SKUD je posvetil svojo premiero drame »Otok in Struga« tej pomembni obletnici.

M. T.

Mladina in telesna vzgoja

(Nadaljevanje in konec)

Le-te namreč ljubosumno čuvajo svoje »ase« in že skoraj vsakokrat v naprej določijo rekorderje. Oblika dela naj bo takšna, da bo vsak vedel, da lahko pride določen dan ob določenem času, ali pa tudi izven določenega časa, ko je prost svojega dela. Specialna vadba pa naj se omogoči zlasti tistim, ki so dosegli določeno razvojno stopnjo. Omogočiti je namreč treba takim, da si prisvojijo tehniko, ki jim je potrebna.

Sistem take dejavnosti pa naj bo zgrajen tako, da bo prihajal najbolj do izraza na množičnih tekmovanjih ob praznikih društev, vsakoletnih praznikih naše mladine, med društvi in v okraju oziroma v komuni. Športniki in telovadci naj vzajemno sodelujejo pri gradnjah telovadnih prostorov, igrišč in podobno. V tako vzgojo je treba pritegniti vso mladino, kajti tu naj najde tudi svojo moralno in politično vzgojo. Zakaj bi se organizacija mladine posebej trudila v svojih vrstah, ko pa tu lahko laže in bolje posreduje svoj program mlademu človeku. Vsa tako imenovana »divja društva«, ki so v okviru mladinskih organizacij in se ukvarjajo z najrazličnejšo dejavnostjo, je treba vključiti v TVD »Partizana«, ker ni nobene potrebe po ločenem in težko napredujočem delovanju v okviru mladinske organizacije. V teh društvih imamo strokovno sposobnejše in bolj izkušene mojstre, od katerih se bomo lahko laže naučili vsega, kar mora vedeti in znati dober telovadec in športnik. Za pravilno funkcioniranje take dejavnosti pa je nedvomno treba najtesnejšega sodelovanja društev in organizacij, ki so zainteresirane na vprašanju vzgoje mladine.

Da pa bi lahko vse to uresničili, je treba na najodgovornejših mestih misliti o materialnih sredstvih in pogojih, ki se dajejo in nudijo v ta namen. Vsi pa moramo priznati, da je bilo v tem pogledu v krškem okraju zelo malo storjeno. Znano je, da je bilo do sedaj v obliki dotacij dano za nakup potrebnih rekvizitov okrog 400.000 din, kar pa predstavlja zelo malo. V Krškem smo n. pr. veliko pridobili s tem, da je delovni kolektiv Celuloze na Vidmu prispeval tolikšen del svojih sredstev, da je bilo mogoče zgraditi plavalni bazen. Prav bi bilo, ako bi se tudi drugi kolektivi spomnili na to, kajti s tem bi svoja sredstva verjetno najbolj koristno naložili za interese družbe. Sredstva pa so potrebna tudi za izobraževalne — vaditeljske tečaje. Problem vaditeljskega kadra v telesni vzgoji je danes zelo akuten. Z organiziranjem tečajev in seminarjev bi mogli s pridom izkoristiti znanje in sposobnosti posameznikov, ki pri današnjem stanju pri najboljši volji ne morejo biti sami kos vsem nalogam. Hkrati pa je treba takoj omeniti, da je nekaj takega kadra med nami, ki bi lahko s svojim znanjem pomagal, vendar nam nikakor ne uspe, da bi ga pritegnili. Poglejmo n. pr. naše učitelje; ti imajo največ pogojev — in celo njihova naloga je to — da pomagajo pri razširitvi telesne vzgoje. Od 340 učiteljev pa jih morda aktivno sodeluje pri telesni vzgoji le deset. Kje so ostali in kako odgovarjajo na naloge, ki jim jih je zaupala naša družba? Vsekakor bo treba to vprašanje pokreniti množično in poiskati vzroke njihove nedejavnosti.

Tako bi lahko še in še naštevali naše naloge in hkrati napake, toda zaenkrat naj bi bilo dovolj toliko, kolikor smo povedali. Vsi, ki smo stopili na pot revolucije, na pot socialistične preobrazbe, moramo dati svoj delež k skupnim naporom — in naša družba bo zaživela lepše življenje.

F. B.

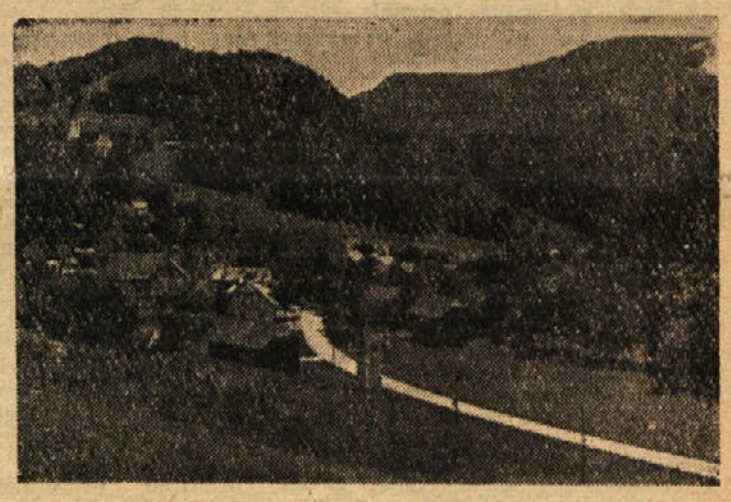

Vedno lepše bo na Izlakah pri Zagorju. Še letos bodo začeli graditi nov plavalni bazen. Delovni ljudje bodo poleti obiskovali to priljubljeno izletniško vasico.

DESET LET SVOBODNE GRADITVE

MILAN VIDIC:

(Nadaljevanje in konec)

Utrip revirja

Sosedove je obiskal star znanec. Domači sin ga je spremljal na bližnji hrib, kjer je moč videti domala ves revir. V zgodnjem pomladanskem soncu se odpre veličasten pogled. V daljavi se vijejo železniške tračnice kot dvoje vijugastih kač. Fant kaže z iztegnjeno roko ter pripoveduje:

»Komaj deset let je minilo, ko je tudi prebivalec revirja postal svoboden. V desetih letih se je spremenila podoba našega revirja. Poglej — tamle v apnenicah so zgradili dvoje novih peči. Nekaj ton apna dnevno več dajejo. Tamkaj je zraslo iz tal povsem novo naselje. Kopica novih hiš, v katerih je dobilo stanovanje več desetin rudarskih družin. Na drugi strani pravkar raste novo naselje, ki je pravzaprav zametek novega, lepšega revirja. Tik ob njem se vije nova betonska cesta, ki so jo lani začeli graditi in je prvi del izdelanega regulacijskega načrta kraja. Tamkaj je nova tovarna — prva v revirju. Sto metrov v stran vidiš naselje, kjer so si podjetni rudarji sezidali lične stanovanjske hišce. Ob cesti gradbišče novega kulturnega hrama, ki bo po zgotovitvi gotovo eden izmed najlepših v bližnji in daljnji okolici.«

Še pripoveduje fant tujcu-gostu o novem jašku, novi strojnici, o perspektivah revirja, ki se veča in dobiva prijetnejšo podobo. In tujec, ki je pred leti videl revir, vé, da so mu zadnja leta dala nov, lepši izgled.

★

Druga izmena rudarjev poseda ob vhodu v jame. Dopoldanska prihaja počasi z rudnika. Jutranja slika se ponovi.

Joža priganja. »Hitro kosilo, čevlje in drugo!«

Manica je spet ozloveljena. »Nikoli ne ostaneš doma. Vedno imaš neke sestanke, seje konference. Kdaj se bo to končalo?«

»Se bo, se bo! Toda takrat bo pri nas drugače.« Ljubeče še pobožа dveletnega Jožka v zibelki in izgine skozi vrata.

Manica vzdihne in jame pospravljati kuhinjo.

Seja delavskega sveta je. Skoro šestdeset rudarjev se je zbralo v majhni čitalnici. Gospodarji so se zbrali.

Malce osiveli rudar prvi povzame besedo. Tarifni pravilnik sestavljajo. Vname se hud besedni boj. Za rudarjeve prejemke gre. Zamotane so vse uredbe, ki odrejajo delavčeve prejemke. Vsako podrobnost je treba dobro pretehtati. In možje, ki zastopajo skoro dva tisoč rudarjev, se zavedajo, da sklepajo o stvareh, ki so zelo važne za rudarjevo življenje. Na vse se morajo ozirati, vsakemu prisoditi, kar mu gre, nobenega ne smejo oškodovati.

Na obzorju se že noči. Ni to edini sestanek tega dne v revirju. Nedaleč stran razpravljajo o ustanovitvi komune v revirju, tej najvišji samoupravni enoti neposrednih upravljalcev. Ne gre zgolj za formalnosti. Te so znane. Gre za to, da se bo revir znatno povečal, da se bodo vključili v kraj mnogi drugi okoliški kraji in vasi, v katerih se kmetijstvo še ni dosti spremenilo. Treba bo tudi v bodoče zagotoviti kraju napredek in kajpada sredstva, da se bo revir hitreje razvijal. Znani politični in drugi javni delavci, ki so v desetih letih rasli in videli napredovanje svojega kraja, razpravljajo, kje in kako bo treba poprijeti, da bo revirju tudi v bodoče zagotovljen napredek.

Že se je povsem stemnilo. Tam so v hiši slabo razsvetljena okna. Skozi njih prihajajo glasovi mladih igralcev. Za neko igro se vadijo in pripravljajo. Hkrati je slišati glas režiserja, ki pili in popravlja besede. Dobro vé, da se je okus gledalcev v teh desetih letih mnogo izboljšal in da mora pokazati z vsako igro večji napredek.

Na popolnoma drugem koncu revirja zastane korak zakasnelemu delavcu. Zavzeto posluša neko pesem, ki prihaja skozi okno. Trideset pevcev se uči novih pesmi. In prav tako kot na prvem koncu revirja tudi tod pevovodja pilj in popravlja posamezne glasove. Tudi on se zaveda, da mora pokazati vedno več in več.

Še nekje je luč! V veliki, že zakajeni sobi razpravljajo o bližnjih proslavah v počastitev desete obletnice naše osvoboditve. Tudi revir bo slovesno proslavil ta veliki praznik. Sestavljajo program. Vse kaže, da revir ne bo med zadnjimi.

Že prihaja popoldanska izmena rudarjev iz jam. In spet odhaja v globine rudnika nočna izmena, ko predsedujoči zaključi sejo delavskega sveta. Vé, da počitka ne gre kratiti, saj je tako kratek, a zelo potreben za jutrišnje delo. Rudniška sirena naznanja deseto uro, ko se Jože vrača domov skoro enako truden kot iz jame. Okna njegovega majhnega stanovanja so še svetla.

Manica previja sina. Jože je malce negotov. Sluti, zakaj. In res: ko zapre za seboj kuhinjska vrata, ga Manica nekam pisano premeri.

»Zakaj nisi ostal kar tam? Ali še sploh veš kje si doma? Kar druge poglej: na šiht in domov! Niti ne ganejo se iz hiše. Samo ti in še nekaj drugih letate sleherni dan ko brez uma po tistih vaših sejah in sestankih!«

Jože se nasmehne. Pozna, prav dobro pozna svojo Manico. Skozi glavo mu poblisne: saj ima nazadnje prav, njej in sinu privoščim prav malo svojega prostega časa. Toda že ima odgovor pripravljen. In počasi začne:

»Glej, vse to, kar počenjamo, je velika stvar. Če bi vedela, da odločamo o vsem našem reviru — če bi vedela, da gre za razvoj našega revirja, potem ne bi bila tako huda. Sicer pa nisem edini: na stotine nas je samo v našem revirju, ki prihajajo na seje in sestanke in tam kujejo revirju novo podobo.«

Iz zibelke dvigne sina. »Poglej! Za tegale gre! Tem veljajo naši napori, da bodo nekoč lepše živeli!«

Jožek se smeji. Vedno se nasmehne, ko ga objamejo očetove žuljave roke in ga vzdignejo visoko pod strop.

Manica popušča. Saj ni prvič, da prihaja takole pozno domov. Pozna svojega Joža. Na tihem je vesela, da ga starejši rudarji spoštujejo in govore o njem le dobro.

In spet povzame Jože: »Vidiš, Manica! Dobro vem, da še mnogi ne razumejo našega novega časa. Glej — pravkar poteka dve sto let, ko so v tem kraju začeli pridobivati premog. Nikoli v teh dve sto letih ga niso pridobivali zase in za svoje. Dve sto let so tlačanili in hlapčevali tujcu, garali za njegov pohlep, da so si ti ljudje lahko gradili vile in gradove, da so lahko počenjali še večje strahote in grozodejstva nad našimi predniki. Dve sto let je trajalo naše suženjstvo. Rod za rodom je padal in umiral. Nihče od njih ni dočakal žetve, nihče ni dočakal trenutka, da bi kdaj koli odšel v jamo z zavestjo, da bo prihodnjih osem ur delal zase, za svojo družino, za svoje ljudstvo. Umirali so s kletvico na ustih, ki je bila namerjena na tiste, ki so s polnimi trebuhi — mnogi od njih niso niti vedeli niti poznali vseh svojih posesti — veseličili v tujini, vedoč, da so nekje ljudje, ki delajo za njihove nenasitne žepe.«

Še drži Jože sinčka visoko v zrak in nadaljuje:

»Vidiš, dve sto let je poteklo, da je ta naš človek postal končno gospodar na svoji zemlji. Za to so umirali naši pradedje, dedi in očetje. Sedaj je revir naš in naših otrok. Res je: ne znamo še vsega! Marsikaj delamo z napakami in slabo. Ljudje še niso zadovoljni. Ni stanovanj, v našem revirju jih manjka več ko sedem sto, ni tega, onega, tretjega, prejemki so še majhni. Toda mi vsi se zavzemamo, da bo sleherni vedel, da ne delamo ničesar zase, marveč da veljajo vsi naši napori za blaginjo otrok. Deset let poteka, odkar smo svobodni. V tem času smo temeljito preobrazili podobo našega kraja. In rečem ti, Manica, da smo bolj ponosni, da smo v teh desetih letih spremenili miselnost naših ljudi kot na vse, kar smo v teh letih napravili za izgled kraja. Kaj bi nam pomagalo vse to, kar smo zgradili, če bi ljudje ostali isti! Nič! Tako pa nas navdaja vesela zavest, da se z našimi delovnimi zmagami istočasno spreminja odraz našega človeka. Počasi, a zanesljivo. Nekateri nam še očitajo, da v teh desetih letih nismo kdo ve kaj napravili. Pa se ne zavedajo, da smo uspeli spremeniti njihovo miselnost, da smo iz nekdanjega sužnja napravili svobodnega človeka.«

In Jože dvigne še više svojega sina.

»Vidiš, Manica! Temle bo, ko bodo odrasli, lepše. Mi pa vemo, da je napočil čas, ko lahko rečemo:

»...in zdaj spet kopljem te premog
domače zemlje...«

Manica mu vzame sina. Nad njegovo zibelko stojita tesno objeta. Zasanjano gledata skozi okno dol proti revirju. In Manica dahne: »Da, da, vem, Jože, da imaš prav. Vredno je! Uspeli bosteli«

★

Revir spi. Tiha, spokojna je noč. Le doli na separaciji brne zamotani stroji. Iz daljave pa prihajajo tjakaj vedno novi vozički premoga. Na železniški postaji pa so tisti hip sporočili po žici v Ljubljano: »Danes so v revirju nakopali sto vagonov premoga. Za jutri so naročili sto deset praznih vagonov. Pošljite jih zanesljivo!«

Mlad, zelo mlad je še, toda že sedaj hoče uveljaviti svojo voljo.

Iz naših Zasavskih krajev

IZ ZAGORJA

Kje naj bo novo kopališče — V zadnji številki našega tednika smo brali, da so že odprli termalno kopališče na Izlakah. Zadnje dni pa je bilo govora, da bodo začeli tudi s pripravami za gradnjo novega bazena. Ob tem se nehote vprašujemo, zakaj ne bi končno zgradili bazen tudi v Zagorju. V Zagorju je danes 15.000 prebivalcev. Nujno bi bilo, da bi tudi v revirju zgradili tak bazen, posebno, ko vemo, da vsem ni mogoče obiskovati kopališča na Izlakah.

V Zagorju je na levem bregu Kotredeščica, poleg nje pa stadion športnega društva »Proletarec«. Le-tu bi bil idealen prostor za kopališče. O gradnji kopališča so razpravljali tudi tovariši društva »Proletarec«, a so vsa razpravljanja obtičala pri vprašanju: kje dobiti sredstva. Zato bi bilo prav, da bi o tem spregovorili še drugi in zadovoljivo rešili to vprašanje.

Pionirska knjižnica — Že nekajkrati so v Zagorju razpravljali, zakaj v Zagorju ni pionirske knjižnice ali čitalnice. Res je, da v Zagorju silno primanjkuje prostorov. Toda če bi vsi odgovorni ljudje resno razmislili, koliko koristi bi imeli naši najmlajši od take knjižnice, bi verjetno le našli nekje kakšne majhne prostore. Znano je, da pionirji radi berejo. In znano je tudi, da si nekateri pionirji izposojujejo knjige pri zasebnikih, ki so često nazadnjaške. Zatorej bi bilo prav, da se v doglednem času uredi tudi to vprašanje.

Tujski promet, prenočišča in drugo — Za razvoj turizma smo v Zagorju še malo napravili. Šele letos bo nekoliko bolje. Turistično-olepševalno društvo si prizadeva olepšati vse Zagorje. Urejujejo nasade, parke in drugo. Žal imajo nekateri prebivalci dokaj čuden odnos do olepšanja našega mesta. Za primer vzemimo samo park na Cankarjevem trgu, kjer otroci in včasih celo odrasli hodijo po travi in uničujejo še tiste bore zelenja, ki ga je mogoče stlačiti med tiste stavbe.

Zagorje postaja vse večje. Okoliške planinske postojanke so postale daleč naokrog znane izletniške točke. Prenočišč pa v Zagorju ni nič več, kot leta 1945. V hotelu »Kum« imajo le šest postelj. To pa je tudi vse. Nekaj več prenočišč je v Počitniškem domu rudarjev na Izlakah. Toda tudi tu jih poleti primanjkuje. Nujno bi bilo graditi v Zagorju kak nov hotel, ali pa naj bi preuredili gostišče »Križišče«.

V Zagorju so mnogo stavb že pobelili in očistili. Veliko pa jih je še, ki niso bile očiščene že desetletja. Letos bomo praznovali 200-letnico zagorskega rudnika. Prve dni julija bo Zagorje obiskalo mnogo tujcev in gostov. Prav bi bilo, da bi lastniki hiš, ki stoje ob cestah, le-te uredili in očistili. Upamo, da te upravičene želje ne bodo naletele na gluha ušesa.

Za lepši izgled našega mesta — Za ublažitev stanovanjske stiske bodo začeli letos posamezniki v Zagorju zidati hiše. Zidali bodo ob Cesti talcev. Kakor je razvidno iz načrta, bo stalo na tem prostoru 18 stanovanjskih hiš. Načrt je lep, vprašanje pa je, kako ga bodo lastniki oziroma graditelji upoštevali.

Izkušnje kažejo, da nova stanovanjska kolonija pri klavnici Zagorje, proti Gasilskemu domu, ni preveč lepa. Razpored hiš je zelo neokusen. Postavljene so kot gobe po dežju. Pa tudi druga od druge so zelo različne. Zategadelj bi bilo prav, da bi nove hiše ob Cesti talcev gradili tako, kot predvideva načrt. Vsi se moramo zavzemati za lepši izgled našega mesta.

Iz Blance

Pred kratkim sta stopila v Blanci v pokoj železničarska uslužbenca tov. **France Virant** in tov. **Feliks Jamnikar**. Poslovilnega večera se je udeležilo 80 povabljencev, med njimi predstavniki ljudske in prosvetne oblasti, Ž.T.P Ljubljana, šefi železniških postaj, ostali stanovski tovariši ter osebni prijatelji in znanci obeh slavljencev. Na tej poslovilni prireditvi, na kateri se je poslovil od obeh navedenih tovarišev šef železniške postaje tov. Stanko Novak, sta dobila oba slavljenca od svojih tovarišev lepa darila, ki poleg številne udeležbe tega večera pričajo, da sta bila oba slavljenca pri svojih stanovskih tovariših in pri ostalem prebivalstvu priljubljena. — Tovarišu Virantu in Jamnikarju želimo vsi, da bi svoj zasluženi pokoj uživala zdrava in zadovoljna! B.

Iz Zabukovja

Pred kratkim je bil pri nas zaključen tečaj RK. Zaključka se je udeležil tajnik Okrajnega odbora RK tov. Arnšek. Dekleta so pripravila skromno zakusko. Da jim je bilo to omogočeno, se zahvaljujejo občinskemu ljudskemu odboru in KZ v Zabukovju za poklonjeni prispevek.

★

24. aprila je gostovala na našem odru igralska družina iz Razborja z žaloigro »Vitalka«. Vreme je bilo igralcem naklonjeno. Obisk je bil zelo dober. Če bi pa bili vedeli vnaprej, kakšna bo igra, je gotovo, da šolski razred gledalcev ne bi mogel sprejeti. Igra prikazuje ženitvene probleme med bogatimi kmeti in kočarji v stari Jugoslaviji in če hočemo tudi danes. Zato so se predvajani dogodki tako globoko vtisnili gledalcem v srce. Saj ni bilo očesa, ki ne bi točilo solza.

Zasluga za to gre pisatelju igre in režiserju na Razborju tov. Francu Senici-Podcerovskemu in požrtvovalnim igralcem.

SENOVO

Slovesen sprejem Titove štafete — Minuli petek okrog 12. ure se je zbralo pred občinskim domom na Senovem precejšnje število ljudi, predstavnikov organizacij, podjetij in šolske mladine. Vsi so nestrpno pričakovali prihod Titove štafete iz Podsrede. Letos je organiziral štafeto od Velikega Kamna do Krškega T. D. »Partizan« iz Senovega.

Točno ob 12.30 je prispela štafeta iz Podsrede. Ob tej priložnosti je govoril predsednik občine tov. Karel Šterban, nato pa je godba igrala partizanske koračnice. Štafetno palico so izdelali v obliki bakle, pri vrhu pa so jo opremili z rudarskim znakom — simbolom športnikov iz našega revirja. S štafetno palico smo poslali tudi listino s prisrčnimi željami občanov k rojstnemu dnevu tov. Tita.

Zasedanje delavskega sveta — Pred dnevi je imel delavski svet rudnika Senovo redno zasedanje. Na zasedanju so razpravljali o proizvodnji in zaključnem računu ter tarifnem pravilniku.

Glavni inženir, tov. Koželj, je poročal o proizvodnji za mesec april. Razveseljiva je novica, da se je dnevna proizvodnja z razliko meseca marca povečala za 6 ton na dan. Seveda je bila tudi nekoliko večja poraba lesa. Odborniki so se seznanili z rezultati revizije zaključnega računa. Tudi posebna komisija iz okrajnega ljudskega odbora, ki je pregledala tarifni pravilnik, ni bistveno spremenila posameznih členov postavk. Na seji so sprejeli sklep, da bo rudnik pokrovitelj prapora Zveze borcev, ki ga bodo razvili za letošnji dan vstaje.

Praznik pionirjev — Senovški pionirji so minulo soboto pripravili Senovčanom lepo presenečenje. Uprizorili so igro »Rdečo kapico«. Igro je režirala tov. Zinka Gučekova, ki je ob zaključku igre sprejela od svojih pionirjev šopek cvetja.

IZ KOPRIVNICE

V nedeljo, 15. maja, smo v Koprivnici proslavili jubilejno obletnico osvoboditve naše domovine. V dvoranici, ki smo jo v ta namen uredili iz razreda, je bilo polna občinstva. Ljudje so se spet spomnili grozot, ki jih je počenjal okupator in izdajalci lastnega naroda.

Grozote, ki jih je počenjal okupator na naši zemlji je v govoru nanizal tov. Martin Plauštajner. Deset let smo na svoji zemlji sami gospodarji, nihče nam ne zapoveduje, nihče nas ne izkorišča, sami si kujemo usodo.

Spored proslave je bil pisan in dobro pripravljen. Zelo so uspeli simbolični plesi in igra »Kdo trka« iz časov vkorakanja partizanov. Režirala jo je tov. Marija Vehovar. Pod njenim vodstvom so v Koprivnici odigrali že mnogo iger. Tečajnice RK so uprizorile letos pod njenim vodstvom dve enodejanki. Cicibani in pionirji so občinstvu postregli s kratkimi, zanimivimi prizorčki.

Škoda je, da nimamo dvorane, da ne bi bilo treba ljudem pretekati znoja zaradi tesnobe. Potrebno bi bilo, da bi v Koprivnici zgradili dvorano, s čimer bi razmahnili kulturno dejavnost. A. U.

Občni zbor MO SZDL v Brežicah

V mali dvorani Prosvetnega doma v Brežicah je bila letna skupščina mestnega odbora SZDL Brežice. Iz poročil je razvidno, da je organizacija dobro delala, saj je v njej včlanjeno 93 % volivcev. Tako je sedaj na področju mesta 1059 članov. Med letom se je organizacija bivših rajonov združila v skupno močno organizacijo. V političnem referatu je predsednik tovariš Blaževič podčrtal pomen 10 obletnice osvoboditve in graditve naše domovine, napore našega partijskega in državnega vodstva za mednarodno sodelovanje ter ohranitev miru na svetu in končno utrjevanje družbenega samoupravljanja in poglabljanja demokracije v naši državi.

Na območju komune Brežice so prenehali poslovati občinski odbori SZDL. Formiral se je začasni komunski odbor. Ta odbor bo vodil krajevne organizacije do izvolitve novega odbora bodoče velike občine Brežice. V nadaljnjem poročilu je analiziral delovanje posameznih podjetij, njihovo življenje in prispevke skupnosti. Ker je v Brežicah najpomembnejša trgovska dejavnost, je predlagal, da bi pomagali pri gradnji skladišč grosističnemu podjetju »KRKA«, ki posluje sedaj v neprimernih prostorih. Pri razpravi o komunalnih vprašanjih je bil govor o mestni kanalizaciji, vendar so dodatno sklenili, da bodo to vprašanje razčistili na bližnjem zboru volivcev.

Kulturno in prosvetno delo je z usposobitvijo Prosvetnega doma zaživelo. Domači SKUD »Stanko Černelič« je uprizoril nekaj dramskih del in tudi gostovanja drugih družin so bila uspešna. Posebno vprašanje je brežiška publika, ki bi lahko pogosteje obiskovala kulturne prireditve. Pričakujejo, da bo novi Prosvetni dom to slabost odpravil. — Pomembna je bila prireditev »Posavski teden«, ki je predstavljal uspešno revijo gospodarskega, kulturnega in fizkulturnega dela. Tudi letos nameravajo organizirati »Posavski teden« v Brežicah ki naj postane tradicionalen ne samo za Spodnje, temveč za vse Zasavje in ostalo Slovenijo. Nadalje se je poživila fizkulturna dejavnost, vendar bo treba resno misliti na dograditev stadiona. Prav tako so imele Brežice pred vojno lastno godbo na pihala, ki je tudi sedaj nujno potrebna. Kadrov je v Brežicah dovolj, manjka le inštrumentov, kar bo treba rešiti.

Pri volitvah so izvolili nov 13-članski upravni 3 v nadzorni odbor in 21 delegatov za komunsko konferenco SZDL. Med kratko diskusijo so se pogovorili o delu članstva o kino prireditvah in o ustanovitvi koordinacijskega odbora za prireditve v Brežicah. Diskusijo o gospodarskih vprašanjih bodo nadaljevali na zboru volivcev.

Iz Litije in okolice

Mladi šmarski pevci so želi uspeh

Šmarčani slove kot dobri pevci, o tem so se prepričali obiskovalci koncerta šmarskega pionirskega pevskega zbora. Celoten program je dokazal, da goje v Šmartnem smotrno pevski pouk prav na vseh stopnjah in razredih.

Šmarska mladina je priredila poseben nastop za odrasle, na zaključno prireditev pa so povabili tudi mladino iz okoliških šol. Vsi nastopajoči in njihovi učitelji so bili deležni toplega priznanja. Pevska vzgoja je važen činitelj v splošni vzgoji mladega rodu.

Poslopje gozdne uprave so kolavdirali

Gozdna uprava Litija je zgradila v zadnjem času na vrhu šmarske Dobrave prav lepo stavbo. V njej so uradni prostori gozdne uprave in logarnice, pa tudi uradno stanovanje upravnika. Poslopje je dogradilo Trboveljsko gradbeno podjetje. Medtem ko so se uradi preselili v poslopje že v jeseni, so stavbo zdaj še uradno kolavdirali. Letošnjo pomlad so uredili okrog novega poslopja še vrt, tako je zdaj pridobilo okolje med Litijo in Šmartnom prav lično zgradbo.

-ek.

Učiteljsko zborovanje

Desetletnico osvoboditve so proslavili tudi učitelji in profesorji iz Litije in ostalih krajev ljubljanske okolice. Sešli so se na skupnem manifestacijskem zborovanju v Ljubljani. Okraj Ljubljana-okolica je med tistimi okraji v LRS, kjer je število šol največje, in sicer 119 osnovnih šol in 17 gimnazij. To število kaže velik napredek šolstva v prvem desetletju po osvoboditvi. Na skupnem zboru prosvetnih delavcev je govoril ing. Marijan Tepina, sekretar tajništva za gospodarstvo pri Izvršnem svetu LRS. Predavanje je bilo zelo primerno, saj mora vsak prosvetni delavec nasloniti pouk na gospodarske podatke. Na zboru so razpravljali še o raznih prosvetnih zadevah, nato pa so zborovalci prisostvovali še gledališki igri.

Sektorske konference so koristne

Naše učiteljstvo se stalno trudi, da bi izboljšalo pedagoške prijeme v svojih učilnicah in tako olajšalo delo naši mladini. Pravi pedagog se spozna prav po tem, da poda otrokom učno snov na enostaven domač način. Prav zato se shajajo naši učitelji večkrat na sektorskih konferencah, kjer razpravljajo o problemih, ki zadevajo šolsko delo. Te dni so prihiteli učitelji iz Litije, Štange, Javorja in drugih krajev v majsko odeto Šmarto. Zbranim učiteljem je uvodoma predaval o vzgojnih in učnih principih priljubljeni okrajni šolski inšpektor tov. Ivan Tome iz Kresnic. Zatem pa je imela vzorni učni nastop šmarska učiteljica tov. Flajs, po rodu iz Bovca ob Soči. Podala je učno sliko o kragulju, ter nanizala nekaj spominov na to ptico tudi iz zanimivih krajev in planin ob izviru Soče. Nastop je zelo uspel.

V PODJETJU »SAVA« V KRŠKEM BODO USTANOVILI MLADINSKO ORGANIZACIJO

Napredni mladinci podjetja »Sava« v Krškem so sklenili ustanoviti organizacijo Ljudske mladine, v katero bi se vključila vsa v podjetju zaposlena mladina. Računajo, da bo takoj ob ustanovitvi LMS vstopilo v organizacijo več kot 20 mladincev in mladink. -nc

TR JE GREDO - šest se tih vrne!

Uganka? Slišat se res kot uganka, saj se običajno na tak ali podoben način začenjajo in uganka bi v resnici bila in ostala (najbrž zaradi skoposti postavljenih besed:) nerešljiva, če ne bi spoznal ključa za njeno rešitev.

Torej — kako je z njo?

Zgodilo se je v drugi polovici letošnjega aprila. Ne tu pri nas, pač pa nekje blizu naše severne meje, dasi so vsi trije prizadeti, o katerih bo v naslednjem govor res vsi iz našega kraja. Mnogo je bilo šušljanja, dogovarjanja, sklepanja in ugibanja med njimi — da, ali ne? In kocka je padla — da!

Priprave na veliko! Neverjetno, na kaj se vse spomniš, če odhajaš na tako pot in kaj vse v svoji vnemi pozabiš, pa ugotoviš to seveda prepozno. Tako ali tako, pohod trojice se je pričel. Bolje rečeno: prevoz! Z železnico namreč.

Tam, kjer so mislili pričeti z akcijo, so jih že pričakovali in zdelo se je, da so si takole neopazno med seboj pomežiknili, češ, kar trije? Pa so prišli vsi trije in vsak zase z istim namenom — za vsako ceno rešiti naslovno »uganko«.

Počitek.

Temna, oblačna noč. Nemirno spanje trojice, obračanje na ležiščih. Naenkrat glas: »Slišim ga! Psst! Tiho, nobenega šuma-a..., a...« In glas je prešel v smrčanje.

Tišina, razen sopenje spečih.

Pa zopet glas iz teme. Težak, kakor bi ga tlačila mora.

»Vidiš? Tam, tam .. Sedaj pa sedaj .. Vraga, pazi, neroda!« .

Nihče ne bi razbral iz teh besed, za kaj pravzaprav gre.

Nočne ure so tekle, polnoč je minila in le nekaj ur je še manjkalo do zarje, ko je trojica vstala po mučnem sponju, ali bolje rečeno dremanju, se krepko pretegnila otresaje se dremavice, nato pa je eden izmed njih zarobantil:

»Madona, danes ali pa nikoli!«

»Tudi moje mnenje je tako, mat' kurja,« je odvrnil drugi po ukoreninjeni razvadi uporabljajoč splošno znani podkrepitveni termin, prehajajoč od odraslih na samosrajčnike ki se brezskrbno podé po »metiščih« in rudniških tirih.

»Oh, samo požirek žganja!« je zastokal tretji, najstarejši, pa najmanjši. »Brez tega, verjemite mi. Joj, kako suha usta imam!«

Pa so se končno oblekli. Dva sta nervozno pogledovala na uro in na tretjega, ki mu nekako ni šlo izpod rok. Končno pa so vsi popolnoma opremljeni — saj so imeli s seboj celo daljnoglede in fotoaparat — stopili v noč.

V tem času vlada v naravi skoraj popolna tišina. Petelini se po vasi še ne oglašajo. Tudi vaški psi so dremavi in se jim ne zdi zalajati, četudi vohajo tujca.

Mirna in oblačna noč, nagibajoča se proti jutru. Čuti je samo sopenje trojice, ki se je poganjala molče v klanec med drevjem, ki se ni ganilo. Vsem je vrtalo po glavi: »Bo, ali ne?« Tretjemu, najmanjšemu pa še: »Ježeš, samo požirek! Madona, za jasne misli in dober vid! Imate hudiča' s seboj, pa mi ga nočete dati! In kako naj človek hodi po tej smrečini brez ‚gajsta'?« Črne misli so mu begale po nekako praznih možganih, ki pa mu jih je delno svežilo hladno jutro in višina, do katere so že prisopli.

Razpotje!

Ustavili so se in ugotovili, da bi bilo dobro pred odločilnim trenutkom nekaj použiti, da bi okrepljeni odšli na nadaljnjo pot, ki jih je še čakalo. Nekomu izmed njih se je izvil globok vzdih iz prsi, polno odrešilnosti in pričakovanja. Končno vendar! Res si je takoj izdatno privezal dušo in že po nekaj minutah je pod blagodejnim vplivom použitega priče razlagati svoj načrt:

»To-tovariša! Čas je, da-da za-začnemo! M-m-m-midva grevva skupaj, ti pa b-boš odšel pro-pro-proti tej strani! Ampak p-p-previdno, č-č-če danes ne, p-p-potem nikoli!«

Oba tovariša sta se strinjala s predlogom, po basola ostanke v nahrbtnik (vsi so imeli namreč samo enega!:), dvignili so se in se odpravili v označene smeri.

Pa zasledujmo ta dva, ki sta hodila skupaj! Prvega so bila samo ušesa. Migal je z njim naprej, desno in levo, da bi začul kak šum — drugi pa je v prijetni omamljenosti koračil ob njem in mislil le na to, kako bo prijetno, ko se bodo po uspešni akciji vrnili v »oporišče«, kjer bo vsega na pretek. Prepričan je bil, da mora zanj akcija v vsakem primeru uspeti, pa naj bi se podvig iztekel tako ali tako. Zdajci obstane prvi kot vkopan in krepko prime drugega za roko:

»Tišina!«

Obe gledata, pa v temi nista mogla kaj videti. Prisluškujeta, oprezata in res zaslišita v precejšnji razdalji za prvega, do tedaj neznani glas. Tiho se sporazumeta o smeri, od koder je prihajal glas, nato pa se pričneta tihotapiti proti glasu, ki sta ga od časa do časa zaslišala, bliže in bliže.

Noč je počasi, neopazno pričela prehajati v jutranji mrak, gozdni glasovi so se pričeli prebujati, sprva le posamič, skozi veje je potegnil rahel veter — nastajal je dan.

Ponovil se je zopet glas, ki sta ga tako željno pričakovala. Stopila sta zopet dalje, nato pa je drugi obstal, v svoji opojnosti misleč: »Tako, ljubček, moja naloga je končana, zdaj si ti na vrsti!«

Udobno se je zleknil po tleh, nekaj časa oprezoval za prvim, kako se oddaljuje od njega, ko pa mu je izginil izpred oči, je neženirano odvezal nahrbtnik — saj je bila po njegovem mnenju v njem skupna lastnina! — poiskal okrepčilo, ki ga je bil po tolikem naporu zopet potreben, precej časa z njim opazoval nebo, nato pa je zapredel v sebi, kakor zadovoljen maček na zapečku — saj glasno se ni upal. Od časa do časa mu je kakor v sanjah prihajal na uho glas — klep-klep-klep.

Ni se še dodobra zatopil v prijetno razmišljanje o dobrotah, ki mu jih še bo prinesel porajajoči se dan, ki je prešel medtem iz mračnosti v jutranji medli svit, ko nenadoma začuje pok, da ga je podzavestno vrgel pokonci. Slišal je še zamolkli padec — čok! — nato pa so ga noge kar same nesle proti mestu, kjer je počilo.

Nasprot mu je že stopil tovariš, zorečega lica, še ves drhteč od strasti, dvignil pridobljeno žrtev in zdavil iz sebe:

»Smo, ali nismo?« Več ni mogel spraviti na dan.

Po opravljenih formalnostih, ki so ob taki priložnosti v navadi, sta se pričela vračati zopet na mesto, kjer so se ločili in dogovorili, da se bodo zopet dobili. Junak dneva — zdelo se je, da je postal vsaj za ped daljši — je pojasnil še podrobnosti:

»Ko bi ti videl! Gledam, vidim, pritisnem — pok! takoj nato pa — čok! Hej — malokdaj se vidi kaj takega!«

Drug pa prilizujoče:

»Da, da, vedno sem pravil, da imaš dobro oko, kdo bi le mogel pričakovati kaj drugega. Že ko smo odšli na pot, sem vedel, da ne gremo zaman!«

Takrat pa je izbuljil oči, da ga je prv. nadvse.

Pomenek z našimi dopisniki

Zadnje čase dobiva naše uredništvo presenetljivo veliko število dopisov. Ta piše o delu mestnega ljudskega odbora, drugi o kulturnem delovanju njihovega društva, tretji razpravlja o perečih problemih svojega kraja in podobno. Veseli smo, da se naša dopisniška mreža tolikanj naglo širi, saj bi brez dopisov ne mogli obveščati naše delovne ljudi o pisanem in plodnem dogajanju, ki veje v vseh naših krajih, na vseh področjih našega dela.

Zato, dragi dopisniki ne bo odveč, da se tokrat nekoliko pomenimo o vašem in našem delu. Ne zamerite, če bomo odkrito povedali vse težave, ki nas tarejo, kajti prepričani smo, da nam boste po svojih močeh skušali pomagati. Vsem vam je znano, da smo se s prvim majem združili z bivšim »Posavskim tednikom«. To nam nalaga nekatere dolžnosti, predvsem te, da bomo morali temeljito zastaviti vse naše sile, da bo list tak, kakršnega vsi želimo. Kot rečeno, brez vaše pomoči ne bo šlo.

Kajpak ni mogoče, da bi na dolgo in široko pisali, kaj in koliko nam pišite, kakšne vesti in članke želimo. Marsikdaj se dogaja, da nam nekateri na dolgo in široko opisujejo kakšno nepomembno sejo ali sestanek, pri tem pa ne zadenejo niti najvažnejšega problema. Zgodi pa se tudi, da nam kak dopisnik piše o stvareh, ki so sila važne, le v nekaj vrsticah. Važno je tudi, da je vest ali članek kolikor toliko svež, se pravi, da skušajte že isti dan, ali pa najkasneje drugi dan napisati, kajti marsikatero važno stvar kasneje prav radi prezremo.

Na splošno pa želimo, da nam pišete res na kratko. Vedno, kadar se pripravljate k pisanju, ne pozabite, da moramo prinašati vesti in dopise iz vseh krajev Zasavja od Brežic do Litije. Marsikateri dopisnik nam zameri, če mu članek ali sestavek skrajšamo. Če le moremo, objavimo dopis neskrajšan. Žal nam to zmeraj ni mogoče, kajti kot vam je znano, še dnevniki temeljito krajšajo dopise, ki jih prejemajo iz Slovenije. Še nekaj! Nekateri dopisniki pošiljajo svoje dopise dvem časopisom hkrati, navadno najprej dnevnikom in nato nam. Menimo, da take dopise ne moremo objavljati, kajti dnevniki lahko objavijo dopis že naslednji dan po prejemu. Mi tega ne moremo. Včasih se zgodi, da roma kak dopis v koš, toda ne zato, ker je slab, marveč zato, ker nam v preobilici materiala, članek zaostaja, nato pa po nekaj tednih izgubi na aktualnosti. To zadnje se sicer zgodi redkokdaj, kajti vedno skušamo, vse dopise objaviti in se držimo načela: objaviti vse dopise, pa tiste nekoliko skrajšane.

Sicer že veste, da bomo odslej izdajali naš list na osmih in včasih tudi na več straneh. Od časa do časa bomo objavljali tudi daljša poročila o delovanju tega ali onega društva ali organizacije. Seveda bomo zbirali le tehtne prispevke.

Upamo, da nam boste pisali tudi v bodoče pridno. Veseli pa bomo, če se boste od časa do časa oglasili v našem uredništvu in se ustmeno pomenili o vsem, kar vas tare. Še ta mesec bodo v vseh krajih Zasavja sestanki z dopisniki. Ob tej priložnosti pa se bomo pomenili še o drugih stvareh. Do tedaj pa pozdravljeni!

Uredništvo

ALKOHOLIZEM JE NAŠA VELIKA BOLEZEN

Veliko zlo

Mnogo smo se že borili in se še borimo proti alkoholizmu, proti pretiranemu uživanju upijanljivih pijač, ki nam uničujejo telesno in duševno zdravje. Danes priporočajo uživanje brezalkoholnih pijač vse naše družbene organizacije, vse nas svare pred pijančevanjem, ki je tudi med slovenskim narodom žal tako razširjeno. Ustanavljajo se treznostna gibanja. Prav je tako. Mnogo, mnogo več bi jih bilo treba! Lansko leto je bila odprta razstava brezalkoholnih pijač. Naši časniki so obširno pisali o njej. Imamo posebne tovarne za izdelavo brezalkoholnih pijač. Vsi jih poznamo.

Da, posebne tovarne za pripravo takih pijač imamo, vendar v številnih gostilnah — konkretno se hočem dotakniti samo naše Sevnice — brezalkoholnih pijač ne dobiš. Niti kisle vode ne! Edina brezalkoholna in hladilna pijača je za abonenta juha za kosilo (v kolodvorski restavraciji), pri kateri pa z odpiranjem ust izgubiš več kalorij, kot jih ima sama juha.

Ali naj še jaz pripovedujem, kakšne hude, težko ozdravljive bolezni ima za posledico pretirano uživanje alkoholnih pijač? Menda ni treba. Koliko družin je nesrečnih zaradi alkohola! Koliko slabše opravljenega dela! Koliko nesreč! Vsak dan beremo o njih.

Ne zahtevamo od gostilničarjev — čeprav bi bilo edino pametno in pravilno, da bi same ponudile gostom to ali ono brezalkoholno pijačo — nič drugega kot to, da imajo te pijače stalno v zalogi. Prav gotovo bi jih marsikdo naročil.

S. Š.

Kapele pri Dobovi

Prebivalstvo bivše občine Kapele je prejšnjo nedeljo nadvse slovesno počastilo 10-letnico naše osvoboditve in vrnitve iz izseljenstva. Sprevod iz Župelevca, v katerem je bilo nad tri sto ljudi, med njimi gasilci iz Kapel, Rakovca in Župelevca, pionirji, godba in ostali, je zavil na trg pred šolo v Kapelah, kjer so sprevod pričakali zastopniki množičnih organizacij iz Dobove, Velike Doline, poveljnik OGZ Krško, gasilci iz Dobove in precej ljudi iz okolice, pa tudi delegati mladincev. V slavnostnem govoru je tov. Anton Pohar orisal trpljenje človeka, odtrganega od rodne grude, njegovo hrepenenje po domu in veselje ob vrnitvi, napore desetletnega dela, nato pa so nastopili pionirji, gasilska godba iz Kapel pod vodstvom tov. Poharja, moški, ženski in mešani pevski zbor pod vodstvom tov. Ivana Pintariča.

Zelo radi se imata: Poljub je pečat trdnega prijateljstva.

IZ BREŽIC

Zbor volivcev v Brežicah. — Ljudski odbor mestne občine Brežice je na svoji zadnji seji obravnaval proračun za leto 1955. Letošnja proračunska kvota je tako nizka, da bo komaj zadostovala za redno poslovanje in nujno vzdrževanje občinskih naprav. Med drugim bo komunalna uprava dobila komaj eno tretjino subvencije v primeri proti letu 1954. Posebno začudenje je vzbudila postavka participacije dobička od podjetij, kjer so Brežice z 1 % v istem razredu kot ostale občine z močnejšimi podjetji in industrijo.

V smislu zakonitih predpisov in demokratičnih načel je LOMO Brežice sklical prejšnjo nedeljo zbor volivcev, ki naj bi obravnaval tudi občinski proračun. Zbor pa ni bil sklepčen ter je bil ponovno sklican za ponedeljek, 23. t. m. v Prosvetnem domu. — O zboru volivcev bomo še poročali.

Brežičani so gostovali na Bizeljskem — Delavna dramska sekcija SKUD »Stanko Crnelič« iz Brežic je z uspehom uprizorila doma za oder prirejeno delo Ivana Tavčarja »Otok in Struga«. Dramo, ki je uspela, so zadovoljno sprejeli številni gledalci, ki so dvakrat napolnili veliko dvorano Prosvetnega doma.

Prejšnjo nedeljo pa je igralska družina iz Brežic dala na Bizeljskem komedijo »Trije vaški svetniki«. To je bila že četrta uprizoritev veseloigre in je dobro uspela, škoda le, da ni bilo pričakovanega obiska. Glavni namen tega gostovanja je bila povezava Brežic, sedeža bodoče komune, z ostalimi kraji in večjimi centri. Ta namen pa je gostovanje doseglo.

M. T.

TRBOVLJE

Klek — V počastitev rojstnega dne predsednika republike tovariša Tita je bila zadnjo nedeljo, 22. maja, na Kleku slovesna proslava.

Gimnazija — Majskega praznovanja delavske mladine v Kranju se je v lepem številu udeležila tudi gimnazijska mladina, ki je zelo delavna. — V letošnjem letu je priredila več krožkov, pripravila pa je tudi gledališke prireditve itd.

Čeče — Deseto obletnico naše osvoboditve hočejo čim lepše praznovati tudi v Čečah nad Trbovljami. Ta slovesnost bo v nedeljo, 5. junija. Na ta dan bodo marljivi gasilci dali v uporabo svojo novo motorno brizgalno. Pokrovitelj te slavnosti je — kakor smo že poročali — predsednik mestne občine Trbovlje tov. Alojz Dular.

-on.

KONCERT V KORIST SLEPIH. Kolektiv Doma slepih iz Stare Loke bo priredil v dvorani Doma »Svobode« v Zg. Trbovljah v četrtek, 2. junija koncert. Nastopil bo mešani pevski zbor, citraški kvartet, razni solisti ter šramel kvartet. Koncert bo ob 15,30 za mladino, ob 20. uri pa za odrasle. Vstopnina: za odrasle sedeži 50, stojišča 30 in 20 din, za mladino pa sedeži 20 dinarjev in stojišča 15 dinarjev.

Ker je čisti dobiček namenjen v korist slepih, se Okrajno združenje slepih v Trbovljah za številen obisk najtopleje priporoča vsem trboveljskim občanom.

Trboveljski gimnazijci so z akademijo počastili 10-letnico osvoboditve

V počastitev desete obletnice naše osvoboditve in hkrati rojstnega dne maršala Tita je priredila trboveljska gimnazija v petek, 20. maja zvečer, v dvorani Delavskega doma slovesno akademijo s pisanim kulturnim in športnim sporedom.

Slovesnost je začel prof. Mihelič, ki je v krajšem govoru očrtal borbo jugoslovanskih narodov proti izkoriščevalcem in okupatorju ter uspehe, ki smo jih dosegli v desetih letih svobode. Po govoru je sledila solo recitacija pesmi Iga Grudna, nato pa zborna recitacija. Ob spremljavi klavirja sta zatem lepo zapeli dve slovenski pesmi nižješolki — Šarlahova in Sprajcarjeva. V nadaljnjem sporedu so sodelovali višješolci z recitacijami, pionirski pevski zbor in mladinci-telovadci s parterno telovadbo, vajami na konju itd. Omenimo naj še nastop s kiji, ki je na vse prisotne napravil lep vtis.

S pesmijo o Titu in še drugimi pesmimi, ki jih je zapel pod vodstvom prof. Ponikvarja pionirski pevski zbor, je bila več ko dve uri trajajoča prireditev končana.

Dijaki in dijakinje ter njihovi voditelji-profesorji zaslužijo za svoje delo izven šole vse priznanje.

-on.

Ali je poslovni čas v trgovinah prilagojen željam in potrebam potrošnikov?

Ko je pred dnevi začel veljati odlok o letnem obratovalnem času v trgovinah, so mnoge prodajalne in zadruge zaprosile za spremembo obratovalnega časa. Prav bi bilo, da se taka dovoljenja izdajajo le takrat, če so v skladu z željami in potrebami potrošnikov. Nepravilno bi namreč bilo, če bi se trgovine odpirale in zapirale v času, ki bi najbolj odgovarjal nameščencem v trgovini, ne oziraje se na potrošnike. O tem naj bi povedali svoje mnenje tudi občinski oziroma mestni ljudski odbori, predvsem pa potrošniki.

Ali bo Raka dobila avtobusno zvezo s Krškim?

Če hočejo prebivalci Rake po opravkih v Krško, morajo peš ali s kolesom. Zato na sestankih in zborih često izražajo upravičeno željo, da bi spet dobili avtobusno zvezo s Krškim, ki je bila lani zaradi neurja ukinjena. Cesta, ki vodi do Planine je spet prevozna in za uvedbo avtobusne zveze ni nobenih ovir.

Avtobusna zveza s Krškim pa je potrebna tudi zato, ker bo Raka po novi teritorialni razdelitvi spadala h komuni Videm-Krško.

DELOVNI KOLEKTIV

Strojne tovarne

Trbovlje

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM TRBOVELJ OB OBČINSKEM PRAZNIKU MESTNE OBČINE TRBOVLJE.

PROJEKTIRAMO, PROIZVAJAMO IN MONTIRAMO TRANSPORTNE NAPRAVE, NAPRAVE ZA SUHO IN MOKRO SEPARIRANJE, OPREME RUDNIKOV ITD.

OB OBČINSKEM PRAZNIKU MESTNE OBČINE TRBOVLJE ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM MESTA TRBOVLJE

Trgovinska zbornica okraja Trbovlje

presenečeno pogledal. Šel je za njegovim pogledom — oba sta seveda obstala — in kaj sta videla?

Sredi poti, po kateri sta šla, je kakšnih trideset korakov pred njima stopical novi »gozdni gizdalin« ter je tja po poti razkazoval vso svojo gracioznost, ki jo je v takem položaju zmožen.

Obnemela sta! Prvi se je zavedel drugi, ki je postal nenadno strašno podjeten. Komaj slišno je siknil prvemu:

»Puško!«

Dal mu jo je. Z izurjeno, pa malo nezanesljivo kretnjo jo je dvignil, pomeril in — zopet: pok! Ni še dobro odstavil orožja, že je stekel po poti in triumfalno dvignil tako lahko in nenavadno pridobljen plen.

»Sedaj je bil on na vrsti, da je zmagoslavno vzkliknil:

»J-j-ježeš, kdo bi si mi-mislil! M-m-ma-madona, kar dva! Vsak e-e-enega! P-p-prav praviš — s-s-smo!«

Ko bi vam mogel opisati vzvišena čustva, ko sta se napotila dalje, obremenjena vsak s svojo pezo, ki jo skoraj nista čutila, saj je znano, da rodé izredni dogodki v človeku neverjetno moč. Prišla sta do razpotja, se usedla in prvi je z oblastno kretnjo poudaril besede:

»Sedaj ga bom pa tudi jaz požirek! Zaslužil sem ga, ali ne?«

»Zaslužil pa, zaslužil, in še kako zaslužil!« je hitel drugi, »samo zdi se mi, da ga tudi kapljice ni več. Že sam sem ogledoval nahrbtnik, če je kaj moker, ker steklenica gotovo pušča — to je gotovo — pa nisem našel ničl Ti — kaj pa, če smo imeli tako žlahtno kapljico s seboj, da je sprati izhlapela, a.«

Prvi je globoko pogoltnil slino (:če jo je sploh kaj imel:), nekam postrani pogledal tovariša, nato pa resignirano pristavil:

»Jo, ja, tudi to se včasih zgodi. Prav — bomo pa počakali do vasi. Važno je le toiel« in pokazal na svoj plen, »drugo pa bo že prišlo!«

Medtem se je popolnoma zdanilo. Gozd je oživel, lepoto jutra je motilo le oblačno nebo. Ob obilnem prigrizku, ki sta si ga oba privoščila, sta komaj opazila postavo, ki se je ima je s sklonjenim obrazom in počasnimi koraki približala. Ko je prišla v bližino in zagledala v gozdnem mahu ležeči trofeji, so se pravkar došli postavi za trenutek oči široko razprle, nato pa je blesk v njih ugasnil in tretji je prepričujoče pribil: »Nič! Kizmet!«

Zložil se je poleg obeh v mah in še jesti se mu ni ljubilo. Znotraj ga je grizlo! Pa ne smemo reči, iz zavisti. Med prijatelji ni nikdar tega velikega greha!

Če bi jih v tem trenutku kdo pogledal, bi jih po njihovem razpoloženju začel ocenjevati takole: trije tovariši, v noči pred jutrom še vsi istih misli in hotenj, sedaj pa: prvi plava v zanosu, bolj nad zemljo kot na njej; drugi gruli kakor golob v samozadovoljstvu; tretji pa je tipičen primer najgloblje skrušenosti, ki sploh lahko doleti človeka, ki je še pravkar upal, a »up je šel po vodi«, kakor pravi pesnik.

Jutro — zdanilo se je. Ničesar niso imeli več opraviti v gozdu. Treba se je bilo vrniti v kraj, od koder se je pričel njihov pohod. Tudi to vračanje je bilo notančen izraz njihovega pravkar opisanega razpoloženja. Dnevno življenje je valovilo okoli njih, razgovori med njimi pa no — tudi ti so »plavali« med njimi, njihovemu razpoloženju primerno.

Pa preskočimo ves ta dan, ki je tako različno odmeval v srcih vseh treh in odseval na njihovih obrazih. Poudarimo le to, da sta padli doslej le dve žrtvi — bili so pa trije! Prestavimo se raje za dan naprej in poglejmo, kaj se je zgodilo drugo jutro.

Junak prejšnjega dne je ostal doma. Prav tako tudi njegov spremljevalec; ne vemo natanko, ali zaradi tega, ker je svoje že dobil, ali zaradi tega, ker ga je obhajalo po vseh zaužitih dobrinah vrtoglavost, nekakšna splošna slabost, da se mu je hotelo le spati, samo spati in sanjati o komaj minulih dogodkih.

S precejšnjo malodušnostjo v srcu se je odpravil tretji iz družbe naslednjega dne v noč, podobno prejšnji, pa vendar drugačne zanj, saj je odhajal v negotovost, ki ga je morila, kot da bi mu ležala mora na prsih. S težkimi vzdihi, ki so ga spremljali na vsej poti in ki jih je podčrtavala še težka oblačnost neba in gozdna tišina, je prispel do mesta, kjer naj bi se odločila usoda tega dne — ali zanj ali za njegovega zalezovalca. Mežikal je v noč, hoteč prodreti njeno temo, vsi čuti pa so se mu strnili v ušesih, saj je bil od njih odvisen uspeh ali polom. Srce mu je razbijalo, kakor da bi tudi ono hotelo prisiliti gozd, da bi iz sebe poslal tako težko pričakovani glas. Toda gozd je molčal. Pogledal je na uro (:ime! je takšno, ki se sveti tudi v temi:) in ugotovil, da je še zelo zgodaj.

Usedel se je na mah v gozdu in pričel sam pri sebi modrovati: onadva sta že uspela! Kako je le urejeno na svetu, da nekaterim kar samo od sebe — bi rekel — prileti brez truda vse v roke, drugi pa si morajo vsako stvar z neznanskimi mukami priboriti! Človek bi kar podvomil o pravici, ki naj bi vladala na svetu.

Pa so ga misli ponesle dalje. Kako naj se pokaže doma, če mu danes ne bo sreča mila — brez tega, za kar se muči že tretji dan! In njegov slovesi? Splahnel bo, kot da ga nikdar ni bilo. Kar čutil je že škodoželjne poglede in pikro nasmihovanje, ki bo letelo pri tovariših na njegov račun.

Tako globoko se je zatopil v svoje misli, da bi skoraj preslišal glas — klep, ki ga je tako željno pričakoval. Tedaj pa — v hipu je stal na nogah, prisluhnil v smer, iz katere je prihajal, nato pa se je pričel prihuljeno plaziti proti njemu. Dolgo mu ni uspelo približati se glasu na potrebno bližino, tako dolgo, da se je noč začela umikati in je nastajal jutranji mrak, in v tem mraku je znenada zagledal obris, obris, ki mu je pomenil takrat vse. Nihče ne bi mogel popisati njegovih občutkov v tem trenutku, saj je šlo sedaj za biti ali ne biti, po njegovem pojmovanju. Počakal je še toliko, da je ujel trenutek, ko se je žrtvi približal še za nekaj metrov, nato pa — pok! — in z lahnim trepetanjem je pristala žrtev na tleh.

Jasno, da je bil takoj pri njej in ko jo je opazil, da je zadeta le pod perutmi, je takoj uvidel, da ji je potreben še en strel za preselitev v večna lovišča. To je tudi junaško opravil, pobral trofejo in se omamljen od sreče opotekel proti »oporišču«.

In epilog?

Zvečer istega dne se prikaže v domačem gostinskem obratu po njihovi vrnitvi z nadvse veličastnim korakom prvi, s petelinom, obešenim preko ramen. Pet, šest korakov za njim drugi, tudi s petelinom!

Začudenje gostov je rastlo!

Višek pa je doseglo, ko se je prikazal še tretji, seveda tudi z uplenjeno trofejo in — kasno v noč, ali bolje v zgodnje jutro, so se razvijalo pojasnjevanja, da ne rečemo nekaka podčrtano samohvala vsakega posameznika, kako, kje in kdaj se je vse to zgodilo.

Petelini pa so še isti dan odšli na »šopanje«. Ker pa niso zahtevali imetniki pridobljenih trofej od nagačevalca petelinjega mesa, ki je baje zelo okusno, so se pričeli vrstiti dvomi o starosti odstrela. In kadar gre glas po deželi...?

Še nekaj! Fotoaparat — s posnetki na triumfalni poti — so izgubili, da ne moremo bralcem postreči z originalnimi posnetki iz opisane epizode.

Cancer

Josip Brinar:

PIONIRSKI KOTIČEK

(Nadaljevanje)

16. Povest o vodnjaku

»Če nič drugega ne želiš, ti prav lahko pomagam,« ga potolaži Zvitorepka, »toda pameten moraš biti, brate sivček, in lepo me moraš ubogati, kar ti porečem!«

Lakotnik je obljubil, da hoče vse do pičice storiti, kar mu bo nasvetovala. In lisica ga je jela poučevati: »Zgoraj, tu nad vodnjakom, visi vedro. Ako sedeš vanj, se popelješ naravnost v raj — a poprej ti je treba še moliti.«

Volk se je obrnil z obrazom proti zahodu in je pričel neusmiljeno tuliti in zavijati. Ko se mu je zdelo, da je dovolj premolil, je zlagoma sedel v vedro. Zvitorepka je natanko opazila, kako je vodnjak urejen. Ako se je namreč eno vedro spustilo v globočino, se je medtem drugo vedro dvignilo na vrh vodnjaka. Ko je torej videla, da je Lakotnik zlezel v gornje vedro, se je ona splazila v drugo, ki je bilo na dnu. Sredi vodnjaka pa sta se srečali obe vedri in volk je ves začuden vprašal: »Kam pa, kam, lisičica, sestričica? Ali greš iz raja?«

Zvitorepka pa mu je odgovorila: »Nikar ne bodi žalosten, bratec moj dragi! To je na svetu že stara navada: eden se dviguje, drugi pa pada! Želim ti največjega veselja v raju — samo glej, da se mi ne preobješ!« Izgovorivši te besede je lisica dospela na vrh vodnjaka, skočila iz vedra ter jo odkurila domov na peč.

Ogoljufani volk je medtem čofnil na dno vodnjaka. Le malo je manjkalo, da ni sramotno utonil. Na srečo je bila ravno tedaj voda precej plitva. Obsedel je torej v vedru, iz katerega se vso noč ni upal ganiti. Imel pa je potemtakem časa dovolj premišljati o svoji žalostni usodi. Zdaj žele se mu je zasvitalo v glavi in spoznal je, da je samo lisica kriva njegove nesreče na ribniku, kjer je izgubil svoj košati rep, in da ga je lažniva preklicanka nalašč zvabila v past, iz katere si zdaj ne ve pomagati. Zarotil in zaklel se je, da se hoče krvavo maščevati nad lisico, ako le še pride kdaj iz te temne luknje.

Zjutraj zarana je prišla gospodinja k vodnjaku zajemat vode. Ko pa je zagledala čudnega gosta, sedečega v globočini, je zagnala krik in vik, da je bilo kmalu vse na nogah in se zgrinjalo okrog vodnjaka. Krepki moški so potegnili za vrv ter privlekli na dan vedro z volkom vred. Z lopatami, sekirami, cepci in gorjačami so tako dolgo mlatili po ujetem Lakotniku, da se je kakor mrtev iztegnil po tleh.

17. Miroljubova belezen in mravlje

Topli jug je pihal čez bregove, sonce je začelo pripekati močneje in močneje, pomlad je oznanjala svoj veselj prihod. Vse je vnovič oživelo in tudi kralj Miroljub se je prebudil iz dolgega zimskega ždenja. Skolebal se je s toplega loža ter šel na sonce gret svoje odrevenele ude. Spremljala ga je njegova žena, skrbna Krunoslava, ki pa ni bila nič kaj dobre volje. Bolezen njenega moža jo je bila znova užalostila, kajti menila je, da bo vsaj mirni zimski počitek okrepčal in razvedril bolnega kralja, toda njeno upanje jo je varalo. Miroljub se je zdramil še otožnejši in slabovolnejši, kot je legel jeseni, a vrh tega je še tako shujšal, da ga je bila sama kost in koža.

Nevoljno mrmraje je kralj kobacal proti Matjaževi peči, kjer mu je bil še najljubši prostorček v otožnih dneh njegove bolezni. Spremljajoča kraljica se je trudila na vse načine, da bi razvedrila svojega črmoljivega moža, a njeno prizadevanje je bilo bob ob steno.

»Kod se neki potika Miško?« je zagodrnjal Miroljub ter se zleknil na najugodnejši prostor ob Matjaževi peči.

»Bratran medved je danes odšel v gozd obiskat svojega sorodnika Lakotnika, ki se nekaj časa sam silno huduje na Zvitorepko, obljubivši ji krvavo maščevanje zaradi svojega izgubljenega repa...« je uslužno pojasnjevala kraljica.

»Kajpak, to je že Miškova navada,« je zarenčal Miroljub, da je kar sapo zaprlo kraljici. »Ali nima drugega opravila, kakor da hodi nikdar sitemu Lakotniku pete lizat? Sicer pa dovolj o teh čenčah!« In kralj je utrujen zazehal ter obrnil svojo spodnjo plat proti toplemu soncu.

Izmed bližnjih travnatih bilk se je medtem usulo krdelo mravelj. Hitele so v velikem ovinku, izogibajoč se počivajočega kralja, na nasprotno stran planote. Miroljub se je zagledal v ta nenadni izprevod in njegovo oko je sledilo pehajočim se živalicam, a opazoval jih je mirno, ne da bi se ganil.

»Kaj je le mravljincem, da se te izogibljejo tako daleč in da si ne upajo mimo tebe?« je poprašala radovedna kraljica.

»So pač najbrž tiste neubogljivke, ki sem jih svoje dni kaznoval zaradi njihove nepokorščine,« je odvrnil kralj.

(Nadaljevanje sledi)

Čarobni lik

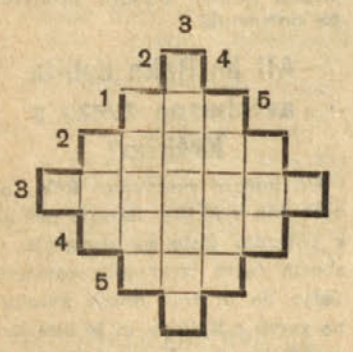

Vodoravno in navpično 1. števnik, 2. zdravilno zelišče grenkega okusa, 3. pogorje v Hrvatski, 4. azijsko gorovje, 5. potrebščina za šivanje.

Črke: BB EEEEE, IIII, LL, NN, PP TTTTTT, VV.

Rešitve naj nam pionirji prinesejo ali pošljejo po pošti do nedelje, 5. junija, opoldne. Kakor smo že zadnjič sporočili pionirjem, bo uredništvo lista podarilo za rešitev uganke dve nagradi (knjižno darilo) po odločitvi žreba, in sicer prideta v poštev za nagraditev po en pionir ali pionirka iz trboveljskega oziroma iz krškega okraja.

Pred sto leti

SO HRASTNIŠKI KNAPI ŠE „FASALI" KOMIS IN TOBAK

Ko sedaj govore še o eni pekarni v Hrastniku, premišljuje kronist, kdaj in kako so začeli v Hrastniku peči kruh v pekarnah. Pred 150 leti je pričelo kopati premog v Hrastniku kakih osem knapov. Kopali so ga z motikami, kakor kmet krompir, in ga odvažali z delovišča še v samokolnicah na zbiralno mesto na Žuganju, od tod pa z vozmi na Cukališče k Savi, kjer so ga nakladali v »ladje«.

Zavodenjski graben (hrastniška dolina) je bil naseljen s petimi in Log s tremi kmeti. Vsi ti prebivalci Hrastnika niso še potrebovali peka. Rudnik se je počasi razvijal, saj je bilo v prvih desetletjih obratovanja odjemalcev premoga zelo malo. Kolikor so ga odvažali z »ladjami« (velikimi čolni) v cukrarno v Ljubljano in pa leta 1830. v Sisku ustanovljeni »Parobrodni družbi«. V prvi polovici 19. stoletja še ni bilo dosti rudarjev v Hrastniku. Število knapov se je pa povečalo l. 1845, ko so ustanovili »Tržaško premogokopno družbo«. Takrat so pa »fasali« rudarji komis in tobak kakor vojaki. Oba ta dva artikla so pripeljali od drugod in delila sta se v Peklarjevi hiši (danes Sindikalni dom Steklarne), kjer je bila takrat tudi edina hrastniška gostilna.

To je trajalo tja do leta 1860. V tem času so pa začeli obratovati v Steklarni in Tovarni za kemične izdelke v Hrastniku. Obe industriji sta imeli v začetku zaposlenih le kakih sto ljudi. A podjetni ustanovitelj Steklarne Haider je odprl prvo pekarno, ki je pekla za vse hrastniške delavce kruh. Ta pekarna je bila nastanjena v pritličju takratne steklarske brusilnice (danes srednji del brusilnice).

Ker pa je okoli leta 1862 naraslo število rudarjev na okrog 400, je pa rudnik začel graditi za svoje uradnike in delavce restavracijo na Kržančevem posestvu. V tej veliki stavbi so odprli gostilno, trgovino (konsum) in tudi pekarijo. Znan je bil pek Nikolaj. — Leta 1857 so ustanovili za rudnik Ojstro nekako konkurenčno podjetje hrastniškemu rudniku — »Dunajsko premogokopno družbo«. Spričo že obstoječe železniške proge Dunaj—Trst (Južna železnica) se je ojstrški rudnik še dokaj lepo razvijal. In za svoje rudarje so začeli peči kruh tudi na Ojstrem. Odprli so pekarijo, ki jo je pozneje vodil znani hrastniški gostilničar in trgovec Birtič, pek pri njemu pa je bil Vencelj Stušicky. — Pekarno pri Steklarni je vodil zadnje čase najemnik stare Drnovškove gostilne »Na brodu« Ferdinand Roš, poznejši trboveljski župan, pek je bil Jožef Hofbauer, raznašalec kruha pa Pintarjev Janez, brat trboveljske »Slovenske mame« — Ane Dimnikove.

Leta 1885 je prevzel Roš posestvo in gostilno na Roševi domačiji, imenovani Zvonetovo. Tista leta so opustili pekarno pri Steklarni in pekarijo so odprli pri Rošu, ki obstaja še danes. Kasneje so opustili tudi staro rudniško pekarno pri rudniški restavraciji, tako tudi ono na Ojstrem. Ustanovili pa so pred 50 leti pekarijo pri Delavskem domu. V najhujših nacionalnih bojih v Hrastniku leta 1907 so ustanovili Nemci konkurenčno podjetje Roševi pekarni, nemško pekarno pri Rücklnu. Tudi te ni danes več. Ostali pekarni — Roševa in »Potrošnikova« (poprej delavska) — sta se v zadnjih časih modernizirali v parni pekarni in preskrbujeta danes Hrastničane z dobrim, okusnim kruhom.

L. H.

Trboveljski pionirji so presenetili starše

Bliža se konec šolskega leta. Spet se bodo za nekaj časa zaprla šolska vrata mladina se bo razbežala na vse strani, iskaje si novih moči za nadaljnje šolsko delo. Dolga zima in hladni spomladanski dnevi, ki so vse doslej mrtvili zunanje življenje, pa niso mogli zaustaviti pionirskega notranjega dela, ko so se poleg šolskega dela pripravljali na zaključno akademijo, namenjeno njihovim staršem, s katero so hoteli tudi njim pokloniti lep popoldan nepristiljenega razvedrila, v katero svrho so se pionirji dolgo temeljito pripravljali.

Obe trboveljski osnovni šoli sta povabili v ponedeljek starše vseh pionirjev in pionirk v dvorano Delavskega doma, kjer so pionirji razvili pred njimi več kot enouren pisan kulturni program. Od cicibanov iz obeh otroških vrtcev, pa do pionirjev, ki bodo leto, zapustili šolo — vse je sodelovalo pri izvedbi tega sporeda. Starši so z zanimanjem sledili deklamacijam, pevskim, telovadnim in folklornim nastopom in niso varčevali pri prikazanih točkah z glasno pohvalo, ki so jo sodelujoči tudi res zaslužili.

S skupno pesmijo »Lepo je biti v naši domovini mlad« so pionirji zaključili prireditev, ki so jo starši zapuščali zadovoljnih obrazov, zavedajoč se, da gre današnja šolska vzgoja otrok po drugih poteh kot nekoč. Danes je mladina že vzgojena, tako da sodeluje na mnogih kulturnih področjih, katerih sadove nudi našim delovnim ljudem, še posebej pa svojim dragim staršem.

Za lepo prireditev zaslužijo priznanje tudi vsi tisti, ki so vložili svoj trud izvenšolskega dela v to, da prikažejo svoje stvaritve take, kot morajo biti. -a-

Pionirji-šahisti krškega okraja so tekmovali

V nedeljo dopoldne so prispeli najboljši šahisti-pionirji v Ljubljano, kjer so se borili za republiško prvenstvo.

Na tekmovanju je nastopilo 32 pionirskih moštev iz vse Slovenije in 18 dvočlanskih ekip pri pionirkah.

Iz krškega okraja so bile zastopane vse štiri ekipe. Pri starejših pionirjih, kjer je nastopilo 18 moštev, je krška ekipa dosegla 7 mesto. Bolje so se obnesli mlajši pionirji, ki so prišli v finale. Žal pa niso uspeli v finalu. Zadovoljiti so se morali s četrtim mestom, za kar je prejelo moštvo knjižne nagrade.

Pri mlajših pionirkah so zasedle naše šahistke drugo in tretje mesto, pri starejših pa peto. Med mlajšimi pionirkami se je odlično izkazala Kristina Šepec iz Brežic in jo je vodstvo tekmovanja pohvalilo in ji želelo še nadaljnjih uspehov.

Od lanskega leta so naši mladi šahisti mnogo napredovali, saj so na republiškem prvenstvu dosegli večje uspehe kot lani.

Pionirji okraja Trbovlje so praznovali

Petindvajseti maj je vsako leto za naše pionirje največji praznik. Tega dne čestitajo pionirji iz vseh republik tovarišu Titu k rojstnemu dnevu, na ta praznik pa sprejemajo pionirski odredi v svoje vrste najmlajše učence — cicibane.

Letošnje leto ko slavimo desetletnico naše osvoboditve, pa so to slovesnost zelo lepo obhajali hrastniški pionirji odreda »Lidije Šentjurčeve« in odreda »Partizana Luke«, ki jim je Društvo prijateljev mladine pripravilo dve lepi odredni zastavi, ki so ju pionirji razvili za rojstni dan maršala Tita Pokroviteljstvo nad to slovesnostjo je sprejela za pionirski odred, ki nosi njeno ime, tov. Lidija Šentjurčeva, za odred »Partizana Luke« pa prvoborka Olga Kastelic-Marjetka. Na proslavi je sodeloval tudi Kajuhov odred, ki je svojo zastavo razvil že lansko leto. Lep kulturni program je zelo poživil pisano sliko na telovadišču TVD »Partizana« v Hrastniku.

Prav tako lepo so slavili rojstni dan maršala Tita pionirji trboveljskih osnovnih šol. Ti so se zbrali na letnem telovadišču trboveljskega »Partizana«, kjer so razvili svojo odredno zastavo ter sprejeli v svoje vrste nove cicibane. Pri bogatem kulturnem sporedu za rojstni dan maršala Tita sta sodelovala tudi Mladinska godba na pihala iz Trbovelj ter pionirski pevski zbor.

Pionirji šole Trbovlje II pa so imeli proslavo že 24. maja v domu Svobode.

Rojstva in poroke

V mesecu aprilu se je rodilo v našem okraju 86 otrok, umrlo je 34 oseb. Poročili so se pretekli mesec sledeči pari:

V Čemšeniku: Martin Sajovic, rudar in Antonija Guna, kmetovalka. — **Na Dolu pri Hrastniku:** Franc Matek, rudar in Magdalena Fajdiga, delavka; Karel Krček, dimnikar in Kristina Ozu, delavka. — **Na Dolah pri Litiji:** Egidij Oblak, poljsk. delavec in Jožefa Savšek, gosp. pomočnica; Ivan Centa, kmetovalec in Marija Mlakar, gosp. pomočnica; Aleksa Keševov, ključavničar in Ljudmila Mlakar, gosp. pomočnica. — **V Hrastniku:** Peregrin Gornik, delavec in Marta Kolman, gosp. pomočnica; Ilija Savković, delavec in Marija Vučko, delavka; Stanislav Žagar, rudar in Ana Hočevar, šivilja; Mirko Avbelj, soboslikar in Kazimira Bostič, uslužbenka; Marijan Cvek, delavec in Marija Babič, brez poklica; Burno Ranc, nameščenec in Hendrika Zemljan, knjigovodja; Ivan Kepa, rudar in Terezija Plazar, delavka; Janez Trunkelj, prometnik in Veronika Gregorčič, šivilja; Franc Pasičnjak, delavec in Marija Jamšek, gosp. pomočnica; Alojz Janc, rudar in Jera Felicjan, delavka; Anton Špeglič, obratovodja apnenic in Marija Urbajs, blagajničarka. — **V Loki pri Zidanem mostu,** Albin Felicijan, poljski delavec in Jožica Lapornik, polj. delavka; Jožef Golob, miličnik in Marija Kunšek, natakarica. — **V Mlinšah:** Mirko Kukovica, rudar in Frančiška Korošec, gospod. pomočnica; Razpotnik, kmetovalka. — **V Podkumu:** Jože Marini, kmetovalec in Marija Martinčič, poljedelka; Janez Sladič, rudar in Marija Škrinjar, poljedelka; Alojz Florindo, rudar in Jožefa Blaznik, poljedelka. — **V Senožetih:** Vladislav Sladič, rudar in Marija Železnik, gospodinja. — **V Trbovljah:** Ernest Bedenik, rudar in Cecilija Smodiš, matičarka; Ivan Kukovič, električar in Hermina Janc, šivilja; Alojz Kosec, delavec in Marija Koncilja, delavka; Ciril Benko, tesar in Terezika Podlesnik, gospod. pomočnica; Frančišek Kmetič, rudar in Marija Pušnik, vrtn. delavka; Oton Brečko, klepar in Marija Hrovatič, uslužbenka; Franc Pikl, delavec in Bogomira Trentelj, roj. Zupančič, delavka; Valentin Tratnik, delavec in Frančiška Frankovič, delavka; Viktor Medvešek, strojnik in Ljudmila Lipovšek, šivilja; Ernest Vodišek, stroj. tehnik in Anica Aškerc, trg. pomočnica; Ladislav Petelin, rudar in Štefanija Kolman, delavka; Ivan Kopina, strugar in Nevenka-Marija Ramšak, kuh. pomočnica; Miroslav Steble, rudar in Ana Debelak, kuharica. — **V Trojanah:** Franc Cukjati, rudar in Veronika Cukjati, gospod. pomočnica; Jožef Žagar, rudar in Frančiška Drolc, gospod. pomočnica. — **V Zagorju:** Venceslav Prosenc, elektrotehnik in Marija Sirše, nameščenka; Viljem Kos, slik. pomočnik in Rozalija Gobec, gospod. pomočnica; Mirko Groznik, študent in Hedvika Grošelj, študentka; Miroslav Ržišnik, rudar in Stanislava Tomažin, gospodinja; Jože Kandušer, železostrugar in Jeretina Zora, trg. pomočnica; Karel Prašnikar, rudar in Matilda Gašperčič, gospodinja; Viktor Zupančič, strojtehnik in Breda-Marija Majdič, delavka; Marislav Borišek, strugar in Alojzija Koželj, šivilja; Jože Kos, rudar in Frančiška Šikovec, gospod. pomočnica.

Iz brežiške porodnišnice

V porodnišnici naše bolnišnice so rodile od 9. do 16. maja 1955: Milica Turk, Podbočje — dečka, Antonija Rostohar, Ponikve — dečka, Neža Fijs, Studenec — deklico, Frančiška Lapuh, Zakot — deklico, Vida Kranjc, Sevnica — dečka, Slavka Vavtar, Vnanje gorice — dečka, Danijela Spilek, Dolnje Skopice — deklico, Ljudmila Ilijaž, Gornja Sušica — dečka, Alojzija Grozina, Drnovo — dečka, Justina Danko, Videm — deklico, Ana Kos, Podsreda — dečka, Marija Paternuš, Videm — deklico, Rozalija Komočar, Mihalovec — deklico, Zofija Božičnik, Veliki Kamen — deklico, Fanika Tonkovič, Zelno — deklico, Antonija Veble, Sromlje — dečka, Marija Dunič, Beograd — deklico, Dragica Katušič, Laduč — dečka.

Nesreče

Karel Arh, 55-letni delavec iz Drenovca, se je pri miniranju plazu, teže poškodoval;

Anton Mešus, kmet iz Bistrice ob Sotli, je padel pod voz in dobil težje notranje in zunanje poškodbe;

OB OBČINSKEM PRAZNIKU MESTA TRBOVLJE, 1. JUNIJU, ČESTITA

OBRTNO NABAVNA PRODAJNA ZADRUGA v TRBOVLJAH

VSEM DELOVNIM LJUDEM MESTA TRBOVLJE.

TRGOVSKO PODJETJE

OZZ Celje

★

oskrbuje kmetijstvo z reprodukcijskim in gradbenim materialom ter odkupuje vse kmetijske pridelke, les in živino. — Vsem kmetijskim proizvajalcem se toplo priporoča ter čestita vsem delovnim ljudem ob

DESETI OBLETNICI NAŠE OSVOBODITVE!

DELOVNI KOLEKTIV

Elektrarne Trbovlje

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM MESTA TRBOVLJE OB OBČINSKEM PRAZNIKU — 1. JUNIJU.

Izpred sodišča

Ponovno pred sodiščem

Franc P., kmečk delavec, stanujoč na Veliki Gobi, v Dolah pri Litiji, je 1 julija lanskega leta na neki poti pri Veliki Gobi z grabljami udaril po rok G. F. in ga lahko telesno poškodoval. Glede na to, da je bil obtoženi že leta 1947 predkaznovan, je bil sedaj obsojen za kaznivo dejanje na 10 dni zapora, trpeti mora nadalje tudi sodnijske stroške poleg tega pa še poškodovancu plačati odškodnino 3719 dinarjev. — Proti sodbi Okrajnega sodišča v Trbovljah se je obtoženec pritožil, vendar je Okrožno sodišče v Celju prvostopno sodbo v celoti potrdilo.

Vinjenega je okradel

Tovariš V. F se je 28. avgusta lanskega leta v gostišču Okrajne menze v Trbovljah tako opil, da ni mogel sam domov. To njegovo stanje je izkoristil Rudi G., zaposlen pri gradnji Delavskega doma v Trbovljah, stanujoč v Trbovljah, Ostenk št 6, ki je vinjenemu V. F med potjo, ko ga je spremljal, izmaknil denarnico z najmanj 7900 din gotovine. — Obtoženca je sodišče za njegovo dejanje kaznovalo na 5 mesecev zapora in na plačilo sodnijskih stroškov.

Iz brežiške sodne dvorane

Draga vožnja

Ivan Jambrovič, avtomehanik iz Lenarta št. 47, je dne 3. IV 1955 delal v tovarni »Celuloze«. Dopoldne se je spomnil, da bo šel domov na kosilo kar z avtomobilom neznanega lastnika, ki je stal pred garažo tovarne. Ne da bi koga vprašal za dovoljenje, se je s tem avtomobilom odpeljal v Lenart, popoldne pa se s svojimi prijatelji vozil po Brežicah in obiskal več gostiln. Ko je zvečer hotel avtomobil odpeljati nazaj na Videm, pa je v Lenartu vinjen zavozil v obcestni jarek in poškodoval vozilo ter ogrozil tudi varnost potnikov v avtomobilu. Zaradi kaznivega dejanja, odvzema tuje stvari in ogrožanje javnega prometa je bil obsojen na en mesec in deset dni zapora, na plačilo sodnijskih stroškov in plačilo odškodnine v znesku 15.616 din lastniku avtomobila — Investicijski grupi za izgradnjo avtoceste Ljubljana—Zagreb.

Zaradi kraje lesa obsojen

Pred okrajnim sodiščem v Brežicah je bil obsojen na 20 dni zapora Milan Hervol iz Gor Pohance zaradi tatvine lesa v gozdu Močnik V svojem zagovoru navaja, da je napravil tri prošnje za les na razne gozdne uprave, pa mu teh niso ugodno rešili. Zato je sklenil, da si sam vzame toliko, kolikor je potreboval, da bi si pokril opeko.

KUHARSKI TEČAJ V KRŠKEM

V soboto je v Krškem 28 tečajnic zaključilo dvomesečni kuharski tečaj, ki ga je vodila vzgojiteljica otroškega vrtca tov Julijana Fabjan. Tečaj so obiskovale mlajše žene, ki niso imele priložnosti, da bi se prej naučile kuhanja. Ker imajo skoro vse družino in otroke, je bil tečaj ob večernih urah, kar je seveda povzročalo težave tako vzgojiteljici kot nekaterim tečajnicam, kajti matere šele zvečer opravljajo doma glavna dela, posebno še, ker so po večini v službi. Toda kljub težkočam ki so jih imele, so vztrajale do konca.

Za material, ki so ga pri kuhanju rabile, so plačale same po 500 din, 25 000 din je prispeval OLO. 15.00 din pa LOMO Videm-Krško.

TO IN ONO IZ HRASTNIKA

»Dan zmage«. — Na »Dan zmage« je hrastniška ZB organizirala pohode v okoliška naselja, kjer so za časa NOV delovali prebivalci teh krajev in partizani roko v roko. — Zvečer ob 6. uri so se zbrale na okrašenem dvorišču nižje gimnazije vrnivše se patrulje in člani ZB ter ostali Hrastničani. Prišli so zastopniki ljudske oblasti, tako tudi predsednik OLO Trbovlje, tov. Martin Gosak. Vodje patrulj so raportirali komandantu tov. Jaki Klemenu. Predsednik občine tov. Stane Brečko je v svojem nagovoru vsem zbranim obrazložil pomen »Dneva zmage« ter naštel velikanske uspehe, ki so jih dosegli naši delovni ljudje pri gradnji naše socialistične domovine v teku 10 let pod vodstvom našega modrega voditelja, maršala Tita.

V kulturnem delu prireditve so sodelovali godbeniki in pevci obeh domačih »Svobod«, osnovnošolski pionirji, prvič pa je ob tej priliki nastopil pevski zbor partizanskih sirot pod vodstvom gimnazijske učiteljice tov. Urbajsove.

Mestna gasilska zveza. — Glede na novo upravno razdelitev so ustanovili na področju bodoče hrastniške komune Gasilsko zvezo mestne občine Hrastnik. Imela bo osem gasilskih društev in sicer: Hrastnik-matica, rudnik, steklarna in kemična tovarna, Prapretno, Dol, Marno in Turje. Na svoji prvi seji je nova gasilska zveza sestavila odbor takole: predsednik Jaka Klemen, tajnik Adolf Kovač, poveljnik Jože Jelen, vsi iz Hrastnika, blagajnik Drago Vučetič z Dola itd. V odbor zveze so torej prišli sami preizkušeni, dolgoletni in delavni gasilci. Sedež zveze bo v gasilskem domu matičnega društva v Hrastniku, uradne ure pa vsak petek od 16. do 18. ure.

»Mladost pred sodiščem«. — Prejšnjo soboto je gostovala gledališka družina »Svobode« iz Radeč v Zg. Hrastniku s Tiemeyerjevo dramo »Mladost pred sodiščem«, ki so jo Radečani odlično naštudirali. Igra je zapustila pri vseh gledalcih, ki jih je bila polna dvorana, globok vtis. To vzgojno gledališko delo bo treba ponoviti še v Sp. Hrastniku. Zato apeliramo, da tamkajšnja »Svoboda« čimprej pripravi kak nedeljski večer svojo kino dvorano za uprizoritev te igre, da si jo ogledajo tudi vsi starši in ostali iz Sp. Hrastnika.

OBVESTILO — OBVESTILO — OBVESTILO — OBVESTILO

Trgovsko podjetje „Preskrba", Senovo

obvešča vse cenjene potrošnike, da bo s 1. junijem 1955 odprlo v Brestanici svojo novo poslovalnico s suhomesnatimi izdelki (v prostorih, kjer se je nahajala prodajalna »Serum« zavoda, Zaprešič).

V zalogi bodo vedno sveži in prvovrstni izdelki, in sicer:

Suhomesnati izdelki:

šunka, praška, kare, vratina, pleča, rebrca, krače, glave (svinjske), svinjski suhi jezik, goveji suhi jezik itd.

Klobase:

mortadela, šunkarica I., tirolska salama, praška salama, letna salama I., lovska salama I., slaninska salama II., lovska salama II., kranjske klobase, goveje klobase hrenovke itd.

Slanine:

suha slanina, suha slanina s papriko, tirolska slanina, carsko meso, hamburška slanina.

Specialitete:

kuhana šunka brez kosti, rolade (razne), sremske klobase.

Potrošniki obiščite na novo odprto poslovalnico, kjer boste postreženi z vsem navedenim blagom.

Cene bodo podobne kot prej, ko je imel poslovalnico »Serum« zavod, Zaprešič.

Za obisk se priporočamo vnaprej!

FIZKULTURA IN ŠPORT

Bratstvo - Proletarec 5:2 (2:0)

Prijatelji nogometa v Hrastniku smo bili pred dnevi nemalo presenečeni, ko smo v ponedeljski izdaji naših republiških listov brali med športnimi novicami objavljen rezultat nogometne prvenstvene tekme med zgoraj navedenima kluboma z ravno obrnjenim izidom nogometne igre. Sodimo, da je tako objavljanje rezultatov skrajna malomarnost. Tudi sicer je tekma zaslužila več pozornosti kot samo njen rezultat in še ta je bil napačno objavljen.

Republiški športni poročevalci delajo s takim priobčevanjem športnih dogodkov izven Ljubljane našim podeželskim klubom in športu kaj slabo uslugo. Sodimo, da ni edino »zveličaven«, in to sploh in kot kaže praksa, nogomet v Ljubljani saj tu ne more s kvaliteto nikamor. Našim vodilnim klubom in članstvu predvsem manjka pri tekmovanju mnogo tega, kar smo videli pri prvenstveni nogometni tekmi v Hrastniku.

Očividci, ki so bili priča te tekme, so videli da je bila le-ta po svoji kvaliteti, borbenosti in disciplini skoraj bi rekli, na višku. Obe moštvi sta igrali v obeh polčasih ostro na zmago. Igralci so dali za zmago vse od sebe; prodirali so hitro, po potrebi naglo menjali mesta in mnogo streljali na gol. Tempo igre tudi potem ni popustil, ko je »Bratstvo« že vodilo s 3:0. proti »Proletarcu«. Prekrški so bili na tej tekmi nenamerni in le naključje je hotelo, da je moral neki igralec »Bratstva« oditi z igrišča poškodovan. Navzoči smo bili priče, da je občinstvo mnogo bolj nedisciplinirano od igralcev na zelenem polju, saj če bi ti počeli to, kar so čuli od gledalcev, bi odnesli nekaj mrtvih z igrišča.

Nogometašem obeh klubov izrekamo priznanje za lepo, borbeno in »fair« igro in si bodo v prihodnje s tako igro gotovo pridobili še več prijateljev. Občinstvo, zlasti iz Zagorja, pa naj v bodoče ne ustvarja z grobimi vzkliki vzdušja klubaštva, če hoče, da ostane nogomet tudi v prihodnje »šport«. Jože Kenk

KOŠARKA

„Proletarec" nepremagan

V nedeljo je košarkarsko moštvo »Proletarca« iz Zagorja gostovalo v Ljubljani proti viški »Svobodi«. Ekipa zagorskih košarkarjev je odlično zaigrala in premagala najresnejšega tekmeca za prvo mesto z 51:44 (24:24). Z nedeljsko zmago je prišlo v vodstvo moštvo »Proletarca«, ki ima točko prednosti pred ostalimi tekmeci. Požrtvovalnim zagorskim košarkarjem čestitamo k uspehu!

V nedeljo, 29. t. m., bo ob 9.30 na igrišču »Proletarca« prvenstvena tekma II. slovenske lige Proletarec : Litija. M. L.

SLOVENSKO PRVENSTVO V NOGOMETU

„Bratstvo" gre nevzdržno naprej

Na svojem igrišču ob Savi v Hrastniku je bilo v nedeljo zmagovito domače moštvo »Bratstvo«, ki je premagalo »Soboto« iz Murske Sobote. Pred tekmo je rahlo deževalo, vendar je bilo igrišče za igro sposobno. V predtekmi so borbeni mladinci hrastniškega »Rudarja« premagali mladince »Bratstva« z 2:1.

Sama tekma s »Soboto« je bila izredno živahna in hitra. Gostje so bili tehnično boljše moštvo, medtem ko so domačini tehnično nedoraslost proti nasprotniku nadomestili z borbenostjo. Že v 22 minuti prvega polčasa je Mlinar dosegel prvi gol za domače. Zaradi nesporazuma v obrambi domačih je igralec Zeljko od »Sobote« izenačil igro v 39. minuti. Z enakim rezultatom sta odšli obe moštvi nato na oddih. V drugem polčasu so domači po Mlinarju dosegli po začetku igre drugi gol ter v 61. minuti po Ocepku še tretjega. Takoj v začetku drugega polčasa sta trčila dva igralca »Sobote« skupaj, pri čemer se je eden od njiju poškodoval. »Sobota« je nato do konca tekme igrala samo z desetimi možmi.

Igro je dobro sodil Grošelj iz Ljubljane.

PROLETAREC : KOVINAR (MARIBOR) 4:1

V Zagorju je nogometno moštvo domačega »Proletarca« dokaj krepko odpravilo mariborskega »Kovinarja« in to kar s 4:1, s čimer so si Zagorjani popravili svoj položaj na lestvici, vendar bo moral »Proletarec« vse tri tekme do konca dobiti, če se bo hotel obdržati v sredini lestvice.

TEKMA RUDAR : DRAVA PRELOŽENA

Rokomet

RUDAR : CELJE

Ekipa trboveljskega »Rudarja« je tekmovala v nedeljo v Celju v malem rokometu ter je imela s Celjani dosti dela. Kljub temu pa je Trboveljčanom uspelo premagati Celjane z 9:7.

RUDAR : PROLETAREC (ŽENE, VELIKI ROKOMET)

Na težkem terenu igrišča v Trbovljah bi prišlo kaj kmalu do presenečenja ter so igralke »Rudarja« komaj obvladale borbene Zagorjanke, ki jih je bilo na igrišču samo osem, ter zmagale s 3:0.

Mladinsko prvenstvo v nogometu

Rudar — Kladivar 2:1

Šah v Trbovljah

V nedeljskem prijateljskem povratnem srečanju med šahisti kluba »Dobrna« in »Svobode« iz Trbovelj so zmagali z visokim rezultatom šahisti »Dobrne«. Igrali so v Domu »Svobode« na Dobrni na 11 deskah.

Šahisti z Dobrne so zmagali proti »Svobodi« z rezultatom 8:3. Graje vredno je, da se nekateri igralci kluba »Svobode« niso udeležili te zanimive tekme zaradi slabega vremena, s čimer so v izdatni meri pripomogli, da je njihov klub v tem tekmovanju tako slabo odrezal. Šahistom kluba »Dobrna« želimo k nedeljski zmagi še nadaljnje uspehe na tem lepem področju športne dejavnosti, želimo nadalje, da bi se igralci posameznih šahovskih klubov v Trbovljah večkrat srečali in tako v lepi medsebojni povezavi pripomogli, da se šah v trboveljski dolini razširi in pribori tisto mesto, ki mu gre. L. S.

KOŠARKA

„Proletarec" vodi

V nedeljo je bilo odigrano drugo kolo prvenstva v drugi republiški ligi, v kateri sodelujejo tudi tri zasavska moštva: Proletarec, Partizan Hrastnik in Litija. V dosedanjih tekmah so zasavska moštva dosegla naslednje rezultate: **I. kolo:** Partizan (Hrastnik) : Litija 64:49; Proletarec : Partizan (Šoštanj) 69:41; **II. kolo:** Litija : Partizan (Postojna) 38:46; Partizan (Hrastnik) : Svoboda 56:71 ter Ilirija : Proletarec 39:41! V vseh tekmah so bili doseženi pričakovani rezultati, presenetilo pa je moštvo Proletarca, ki je v Ljubljani favoritu Iliriji z deloma oslabljeno postavo odvzela obe točki in se tako še bolj utrdilo na vrhu lestvice.

1. Proleterac	2	200	110:00	4
3. Partizan (Hrastnik)	2	101	120:120	2
8 Litija	2	002	87:110	0

Po prvih dveh kolih nas je močno iznenadilo mlado moštvo Proletarca, ki igra od nedelje do nedelje bolje. V prvem kolu je premagal prvoligaša Partizana (Šoštanj), v drugi tekmi pa Ilirijo v Ljubljani. Ostala moštva so v običajni formi in dosegajo tudi temu primerne uspehe.

KOŠARKA

Ženske:
Ljubljana — Rudar 114:12
Moški:
Domžale — Rudar 43:32

Tekmovanje za pokal Okrajnega ljudskega odbora v Trbovljah v kegljanju

RUDAR : PRVI

Na dvosteznem kegljišču SD »Rudarja« v Trbovljah je bilo v nedeljo, 22. maja, moštveno tekmovanje v kegljanju za pokal OLO Trbovlje. Prehodni pokal je branilo II. moštvo »Proletarca« iz Zagorja. V tekmovanju je sodelovalo 8 moštev in sicer »Proletarec I in II«, »Bratstvo« iz Hrastnika, »Razlag« iz Brežic, »Svoboda-Zasavje« iz Trbovelj ter 1., 2. in 3. moštvo trboveljskega »Rudarja«.

Tekme so trajale od 7. do 12. ure dopoldne, posamezna moštva so pa dosegla sledeče rezultate: Rudar I 382 podrtih klinov, Svoboda-Zasavje 345, Rudar III 326, Proletarec 307, Rudar II 301, Proletarec II 382, Razlag-Brežice 246 in Bratstvo 222 prevrnjenih lesov.

Prvo mesto si je torej osvojila kegljaška ekipa »Rudarja I« s 382 podrtimi klini in si tako priborila pokal okraja Trbovlje, ki pa je prehoden. -ar

Edgar Wallace: 3

MELODIJA smrti

Mož, ki ga je pokazal, je stal na majhni zeleni oazi, kjer je bil promet občinstva tako urejen, da je ostal prostor prazen. Mož, ki je stal sredi tega prostora, je bil srednje velik. Na glavi je imel nazaj potisnjen črn klobuk, v ustih pa med belimi, pravilnimi zobmi dolgo, tanko cigaro. Leslie je bil predaleč, da bi mogel videti vse te podrobnosti, toda predstavljivost Gilberta Standertona je nadomestila vse vrzeli v podobi, kajti moža je nekoč videl.

Kakor da bi čutil, da ga opazujeta, se je mož obrnil in se počasi bližal oddaljenemu prostoru za vozove. Vzel je cigaro iz ust in se nasmehnil, ko je spoznal gospoda na kozlu.

»Kako vam gre, gospod?« je vprašal.

Njegov glas je bil vreščeč in tanek, kakor da bi bila med njima neizmerna razdalja, toda mož je očitno vpil na ves glas, da bi preglasil hrup množice. Gilbert mu je smehljaje pomigal z roko na to pa je mož privzdignil klobuk, se obrnil in izginil med množico.

»Tat,« je rekel Gilbert, »in sicer tat kar velikega formata — imenuje se Wallis. Tu je mnogo Wallisov. Za mislečega človeka je takšna množica strašen izgrokaz.«

Prijatelj ga je ostro pogledal.

»Množica postane šele nekaj strašnega, če se mora človek ob nevihti prerivati skozi njo,« je dejal kot praktičen človek. »Sem za to, da se z avtom odpeljeva.«

Gilbert je prikimal. Vstal je togo kakor mož s krčem v nogah in počasi zlezel z voza. Zapustila sta ograjen prostor, prekoračila progo, šla preko prostora za sedlanje konj in prehodila dolge hodnike, kjer so se prerivali časnikarji, najeti jahači in natakarji, kakor je to že zmeraj na dirkah. Končno sta prišla na glavno cesto. V avtomobilskem parku, ograjenem z vrvmi, sta kmalu našla svoj voz in — kar je bilo mnogo nenavadneje — tudi svojega šoferja.

Že dvakrat se je modro zablisnilo nad griči in je svareče grmenje pretreslo soparno ozračje, ko se je voz začel vključevati v prometni tok proti Londonu. Nevihta, ki se je že vse popoldne kuhala, je izbruhnila s strahotno silo nad Epsonom. Neprestano se je bliskalo, lilo je kakor iz škafa, grom je sledil gromu in jima omamljal ušesa.

Velikanska množica ljudi je začela zapuščati dirkališče. Na obeh straneh se je veliki roj raztrgal v dva dolga črna okrajka. Ljudje so z vso naglico hiteli k trem železniškim postajam. Človek je moral biti izredno spreten, če se je hotel izmotati iz zmešnjave izletniških voz in drugih vozil, med katera se je med vožnjo zagozdil.

Standerton je sedel poleg šoferja, čeprav je bil voz zaprt. Bil je mož z izrednim opazovalnim darom in že pri drugem blisku je videl, kako je šoferju prebledel obraz in kako so mu zatrepetale ustnice. Skoraj nočna tema je prekrila nebo. Okrog in okrog je bilo obzorje obrobljeno z grozečo motno rumenkasto soparico. Že mnogo let niso v Angliji doživeli tako strahotnega viharja.

Čeprav je lilo kakor iz škafa, mladi mož ob šoferju ni pazil na to. Opazoval je nervozne vozačeve roke, ki so morale voditi voz zdaj po tej zdaj po oni stranski poti, če se je hotel izogniti zatrpane ceste.

Nepričakovano se je zabliskalo neposredno pred vozom. Standertona je za hip omamil tresk, ki je bil strašnejši kot vse prejšnje grmenje.

Šofer je ves bled od strahu instinktivno odskočil na svojem sedežu. Tresoče roke so spustile volan in noga mu je zdrknila s pedala. Voz bi obstal, ko ne bi bil prav na robu brežine.

»To je strašno!« je zastokal. »Ne morem več dalje, gospod.«

Že je zagrabil Gilbert Standerton za krmilo, hkrati pa stopil z nogo, obuto v elegantni čevelj, na zavorni pedal.

»Glejte, da se spravite s sedeža!« je jezno dejal. »Hitro tu čez!«

Mož je ubogal in se tresoč, z rokami pred obrazom, prevrgel na prostor svojega gospodarja, medtem ko se je Standerton pomaknil na šoferjev sedež in vključil spojko.

Bila je sreča, da je bil izredno spreten vozač, vendar je moral zbrati vso svojo umetnost, da je voz brez nesreče spravil po pobočju, ki je držalo k ilovnatemu Downskemu gričevju. Ko so tako sunkoma napredovali, se je spet vlila ploha, tako da so bila tla preplavljena z vodo kakor ob povodnji. Kolesa voza so polzela in drčala po spolzkih tleh, toda mož ob krmilu je ostal priseben in spravil počasi voz, potem ko se je spustil po položni rebri navzdol, spet na glavno cesto. Cesta je bila polna domov vračajočih se ljudi. Voz se je le počasi ob nenehnem hupanju pomikal dalje, dokler ni iznenada sunkoma obstal.

»Kaj se je zgodilo?«

Leslie Franfort je odprl okence, ki je ločilo šoferjev prostor od prostora za potnike.

»Tam je star mož, tamle,« je dejal Gilbert. »Imate kaj proti, če ga vzamem v avto? Kasneje vam povem, zakaj.«

Pokazal je na dve žalostni postavi ob cestnem jarku. Bil je starec z deklico. Leslie njunih obrazov ni mogel natanko videti, stala sta s hrbtom obrnjena proti viharju in se zavijala v tanka plašča.

Gilbert je nekaj zaklical. Na njegov glas se je starec obrnil. Imel je lep obraz: ozek, finih potez, poduhovljen — obraz umetnika. Sivi lasje so mu segali preko ovratnika in pod plaščem je nekaj držal kar je hotel — kakor se je zdelo — bolj obvarovati pred neusmiljeno ploho kakor samega sebe.

Dekle na njegovi strani je utegnilo biti staro kakšnih sedemnajst let. Z velikimi otožnimi očmi je brez zadrege opazovala potnike v avtomobilu. Starec se je obotavljal, toda ko mu je Gilbert nervozno pomigal, je z deklico prišel čez cesto in Leslie jima je odprl vrata.

»Hitro vstopite!« je dejal. »Pošteno ste mokri.«

Zaprl je vrata. Sedla sta mu nasproti. Bila sta v obupnem stanju. Dekletova obleka je bila popolnoma premočena in z obraza ji je kapljalo, kakor da bi pravkar prišla od kopanja.

»Odložite plašč!« je kratko rekel Leslie. »Imam nekaj suhih žepnih robcev, čeprav se bojim, da bi potrebovali prej kopalno brisačo.«

Dekle se je nasmehnilo. »Zelo ste ljubeznivi,« je pripomnilo dekle. »Uničila vam bova voz.«

»Brez skrbi,« je veselo odgovoril Leslie. »Sicer pa voz ni moj. Vsekakor,« je dostavil, »ko pride semkaj gospod Standerton, ga bo že vse drugače zdelal.«

Začudeno se je izpraševal, kakšne muhe so pripravile Standertona do tega, da je tema človekoma ponudil zatočišče v svoji limuzini.

Starec se je nasmehnil. Ko je spregovoril, so njegove besede vsebovale pojasnilo. »Gospod Standerton je bil z mano vedno zelo dober,« je dejal vljudno, skoro ponižno.

Govoril je gladko, blagoglasno. Leslie je opazil, da je bil to glas izobraženca. Moral se je smehljati: bil je namreč že preveč navajen srečanj s Standertonovimi prijatelji, da bi bil presenečen ob teh cestnih muzikantih. Kot takega je vsaj ocenil starca zaradi gosli, katerih vrat je kukal izpod njegovega premočenega plašča.

»Vi ga torej poznate?«

Starec je prikimal. »Zelo dobro ga poznam,« je odgovoril.

Vzel je glasbilo izpod plašča in Leslie Frankfort je videl, da je bila to stara violina. Starec jo je strahoma pregledoval, nato pa jo je z vzdihom, ki je razodeval olajšanje, položil na kolena.

»Upam, da ni poškodovana,« je pripomnil Leslie.

»Ne gospod,« je odgovoril starec. »Zelo sem se že bal, da se bo dan, ki se je tako dobro začel, slabo končal.«

Igrala sta na Downih in prav lepo zaslužila.

»Moja vnukinja tudi igra,« je nadaljeval stari mož. »Sicer ne ljubiva velike množice, vendar le-ta za naju pomeni denar,« se je smehljal, »in najin položaj ne dopušča, da bi kakršno koli ugodno priložnost opustila.«

(Dalje prihodnjič)

7 DNI *po svetu*

Včeraj ob petih popoldne je prispela v Beograd državna delegacija Sovjetske zveze z Nikito Hruščevim, članom prezidija Vrhovnega sovjeta in prvim sekretarjem CK Komunistične partije SZ na čelu. V pozdravnem govoru je vodja sovjetske delegacije med drugim omenil, da so težke obtožbe in žalitve, ki so jih sovjetski državni voditelji leta 1948 naperili proti jugoslovanskim voditeljem, »izfabricirali ljudski sovražniki, agenti imperializma, ki so se tedaj prikradli v partijske vrste«. Sedanje vodstvo obžaluje vse, kar se je tedaj dogodilo, in želi na podlagi načel miroljubnega sožitja navezati normalne državne odnose.

Brez dvoma bodo te izjave močno odjeknile ne le med našimi narodi, temveč po vsem svetu. Ni naš namen, da bi znova obujali spomine na l. 1948, ko je resolucija informbiroja odprla dolga leta nezaslišanega pritiska vzhodnoevropskih držav. Vendar ne moremo mimo resnice, da so na odločen odpor jugoslovanskega vodstva ter jugoslovanskih narodov pod vodstvom predsednika Tita opozorili te dni vsi resni komentatorji, državniki in politiki. Sklep sovjetskega vodstva., da v najvišji sestavi obišče Beograd in se z najvišjimi jugoslovanskimi državniki pomeni o normaliziranju medsebojnih odnosov, so ocenili kot največje priznanje dosledne in načelne jugoslovanske politike, ki ni dopustila, da bi v borbi proti fašizmu prekaljena Jugoslavija postala privesek kogarkoli. Jugoslovansko vodstvo je umelo prebroditi vse težave in ohranit svobodo in neodvisnost, hkrati pa navezati stike z vsemi državami sveta, ki si sodelovanja na podlagi enakosti, medsebojnega spoštovanja in nevmešavanja v tuje notranje zadeve želé. Od tod tudi poudarek na načelih miroljubnega sožitja, na katerih bodo temeljili po izjavah jugoslovanskih in sovjetskih voditeljev tudi razgovori v Beogradu.

Izjava Hruščeva kaže, da želi sovjetsko vodstvo z dobro voljo in iskrenostjo storiti vse, da bi obe državi spet uredili medsebojne odnose ter razvijali gospodarsko, kulturno in politično sodelovanje. To je tudi želja našega vodstva in jugoslovanskih narodov. Na ta način bosta obe vladi pomagali odstraniti dosedanjo napetost, s tem pa tudi okrepiti mir in varnost v Evropi.

S temi mislimi jugoslovanski narodi pozdravljajo prihod sovjetskih voditeljev in žele obema najvišjima delegacijama mnogo uspeha pri posvetovanjih.

Ostali mednarodni dogodki pa gredo po svoji več ali manj logični poti. V četrtek so britanski volivci izbrali poslance novega parlamenta. Kakor kažejo prvi volilni rezultati so konservativci okrepili svoj položaj in bodo po vsem sodeč tudi zmagali. Zunanjepolitična smer nove vlade pa se ne bo bistveno spremenila, četudi bi prišli na krmilo laburisti. Sovjetska zveza je v četrtek ugodno odgovorila na povabilo treh zahodnih sil, naj se sestanejo štirje ministrski predsedniki v nekem nevtralnem mestu ter se pomenijo o bodočnosti Nemčije, splošni razorožitvi, mednarodnem položaju kot celoti in še o nekaterih vprašanjih sodobnega sveta. Tako je pot za podrobnejše priprave odprta.

Diplomatski krogi menijo, da bodo zunanji ministri ZDA, Velike Britanije in Francije prihodnji mesec koristno uporabili svečano zasedanje Generalne skupščine v San Franciscu ob deseti obletnici Ustanovne listine Združenih narodov ter se najprej na ločenih sestankih, pozneje pa skupno s sovjetskim kolegom domenili o konferenci »štirih«. Sedaj, ko so na Dunaju brez večjih težav podpisali mirovno pogodbo pred vsem po zaslugi sovjetskega popuščanja, pač ni večjih ovir, da se ne bi dokončno sporazumeli. Francoski zunanji minister Pinay meni, da bi do sestanka ministrskih predsednikov lahko prišlo že med 18 in 22. julijem. Ugodni sovjetski odgovor pa bo priprave bržkone pospešil.

Severna Afrika pa postaja vse bolj živa. Tako je francoska vlada zaradi vse močnejšega odporniškega gibanja nacionalistov morala okrepiti svoje vojaške in policijske sile v Alžiru. Na drugi strani poročajo da bodo v kratkem podpisali francosko-tuniški sporazum o avtonomiji, ki bo najbrž omilil napeti položaj v vsej »francoski« severni Afriki. Te dni tudi mnogo govore o pakistansko-afganistanskem sporu zaradi pokrajine Paktunistan, ki je pravno sestavni del pakistanske republike. Tuji posredovalci v sporu doslej niso imeli sreče.

Na zaključku pa še naslednjo novico: Te dni se je posvetoval s kitajskim ministrskim predsednikom Ču En Lajem posebni odposlanec indijskega premiera Krišna Menon, ki skuša ugladiti pot za ameriško-kitajska pogajanja o Formozi in položaju na daljnem Vzhodu. Obe vladi sta nanje načelno že pristali, vendar sta obstali na pol poti. Pravijo, da je Menon v Pekingu uspel dobiti nekaj zagotovil, ki jih bo bržkone prenesel tudi Washingtonu in Londonu. Kaj več o svojem potovanju in nalogi pa ni hotel govoriti.

OBVESTILO

Sporočamo prebivalstvu, da bo pregled uspeha cepljenja proti kozam in dajanje druge injekcije proti davici po sledečem časovnem redu:

ZA OKOLIŠ KRŠKO: 8. junija 1955 v šoli Videm ob 11. uri; 9. junija 1955 v splošni ambulanti Krško ob 11. uri, v osnovni šoli Zdole ob 16. uri; 10. junija 1955 v osnovni šoli Veliki Trn ob 12. uri, v osnovni šoli Bučka ob 15. uri; 11. junija 1955 v osnovni šoli Leskovec ob 12,30, v osnovni šoli Vel. Podlog ob 16. uri.

ZA OKOLIŠ BREŽICE: 7 junija 1955 v osnovni šoli Pišece ob 13. uri, v osnovni šoli Kapele ob 16. uri; 8. junija 1955 v osnovni šoli Dobova ob 13. uri; 9. junija 1955 v osnovni šoli Cerklje ob 13. uri, v osnovni šoli Bušeča vas ob 16. uri; 10 junija 1955 v osnovni šoli Vel. Dolina ob 13. uri; 11 junija 1955 v osnovni šoli Skopice ob 13 uri, v osnovni šoli Čatež ob 15 uri; 13 junija 1955 v Zdravstvenem domu Brežice ob 13. uri, v osnovni šoli Artiče ob 13. uri, v osnovni šoli Sromlje ob 15 uri, v osnovni šoli Globoko ob 17. uri.

ZA OKOLIŠ SENOVO: 2. junija 1955 v osnovni šoli Brestanica ob 14 uri; 3. junija 1955 v osnovni šoli Podsreda ob 9 uri, v osnovni šoli Koprivnica ob 13. uri, v osnovni šoli Pečice ob 16. uri; 4 junija 1955 v osnovni šoli Senovo ob 14. uri; 7 junija 1955 v osnovni šoli Gorica ob 16. uri.

ZA OKOLIŠ SEVNICA: 6. junija 1955 v osnovni šoli Sevnica ob 13. uri; 7. junija 1955 v osnov. šoli Blanca ob 13. uri; 8 junija 1955 v osnovni šoli Poklek (Sv. Anton) ob 13 uri; 9 junija 1955 v osnovni šoli Studenec ob 13. uri (tudi za šolo Primož); 10. junija 1955 v osnovni šoli Boštanj ob 13 uri; 11. junija 1955 v osnovni šoli Podgorje ob 13. uri; 13. junija 1955 v osnovni šoli Zabukovje ob 13. uri; 14. junija 1955 v osnovni šoli Podvrh ob 13 uri.

ZA OKOLIŠ KOSTANJEVICA: 30. maja 1955 v osnovni šoli Kostanjevica ob 8 uri, v osnovni šoli Černeča vas ob 15. uri; 31. maja 1955 v osnovni šoli Podbočje ob 8. uri (tudi za šolo Gradec).

ZA OKOLIŠ KRMELJ: 6. junija 1955 v osnovni šoli Telče ob 8. uri, v osnovni šoli Tržišče ob 10. uri; 7. junija 1955 v osnovni šoli Kal ob 8. uri, v osnovni šoli Šentjanž ob 11. uri; 8 junija 1955 v splošni ambulanti Krmelj ob 11. uri.

ZA OKOLIŠ BIZELJSKO: 3 junija 1955 v osnovni šoli Bistrica ob Sotli ob 13. uri; 7 junija 1955 v osnovni šoli Stara vas ob 14. uri; 8. junija 1955 v osnovni šoli Bizeljsko ob 14 uri; 9. junija 1955 v osnovni šoli Orešje ob 14. uri.

Okrajna higienska postaja
Krško

KINO »SVOBODA« DOBRNA, TRBOVLJE

bo predvajal v soboto, nedeljo in ponedeljek ob 18. in 20. uri amer. kovbojski film **»OKLAHOMA KID«**. — Za mladino v nedeljo ob 16. uri po znižani ceni. — V sredo in četrtek, 1. in 2. junija bo predvajal avstrijski film **»NE IGRAJ SE Z LJUBEZNIJO«**. Predstave ob 18. in 20. uri.

KINO »SVODOBA-CENTER« V TRBOVLJAH

te dni ameriški film **»SLAVOLOK ZMAGE«**. Razpored predstav je razviden z lepakov.

Jutri, v nedeljo dop. ob 10. uri angleški barvni film **»KNJIGA O DŽUNGLI«**.

Prihodnji teden ameriški kavbojski film **»CHEYENNE«**.

KINO »SVOBODA« Trbovlje II predvaja od danes do ponedeljka ameriški film **»NI MALIH GREHOV«**. Predstave ob običajnih urah.

KINO BREŽICE predvaja od 31. maja do 5. junija francoski film **»GROF MONTE CHRISTO« — I. del.**

»PARTIZAN« VIDEM-KRŠKO predvaja 28 maja ob 20. uri in 29. maja ob 18 in 20. uri ameriški barvni film **»RDEČE NEBO NAD MONTANO«**.

BRESTANICA predvaja od 27. do 29. maja ameriški gusarski film **»KAPITAN KID«**.

KOSTANJEVICA NA KRKI predvaja 29. maja fantastični barvni film **»KONEC SVETA«**.

»PARTIZAN« — Sevnica predvaja 28. in 29. maja mehiški film **»RIO ESCONDIDO«**.

Kako plačujemo električno energijo?

Mnoge reklamacije, ki jih dobiva podjetje »Elektro-Trbovlje« glede plačevanja električne energije, čestokrat kažejo, da so potrošniki toka kljub objavam v dnevnih časnikih še vedno premalo informirani o veljavnih tarifah za prodajo električne energije, ki jih je objavil tudi Uradni list LRS v štev. 5/55.

Ker večina vseh potrošnikov uporablja tako imenovani gospodinjski tok, objavljamo v glavnem za ta tok veljavne tarife in še nekaj drugih, ki so največ v rabi.

Znesek, ki ga inkasant podjetja zaračuna za električni tok, se sestoji iz *stalnega prispevka*, ki se določi ob vselitvi neke stranke oziroma, ki se priglasi kot potrošnik električne energije, ter iz *cene za porabljene kilovatne ure*. Prispevek je stalen znesek, ki se odmeri na podlagi v poštev prihajajočih stanovanjskih prostorov (tarifnih enot). Kot tarifne enote se štejejo vsi stanovanjski prostori, ki so urejeni za bivanje in ki imajo več kot 6 kvadratnih metrov talne površine, ne glede na to, da li je v njih električna napeljava ali ne. Semkaj se štejejo: sobe, kuhinja, opremljena stopnišča, zaprte opremljene verande in podobni prostori. Kot tarifne enote pa ne pridejo v poštev neopremljene veže in stopnišča, odprte verande, kopalnice, stranišča, kleti, pralnice, drvarnice, podstrešja, garaže, gospodarski prostori (kašte, shrambe, hlevi, skednji) ter tem podobni prostori.

Prispevek se zaračuna mesečno vnaprej in sicer če je bil priglašen pred 15 v mesecu oziroma če je bil odjavljen po 15 v mesecu. Drugače se prispevek za tiste mesece ne zaračunava. Če ima stranka hišni zvonec na transformatorček se prispevek zviša mesečno za 10 dinarjev.

Odjemalci električne energije, ki nimajo števcev, morajo podjetje »Elektro-Trbovlje« sproti obveščati o vseh nastalih spremembah svojih porabnikov električnega toka tako n. pr. vgraditev večjih žarnic, nakup električnih likalnikov in kuhalnikov, električnih peči in štedilnikov, sesalcev za prah, radio aparatov itd. Vse te porabnike električnega toka morajo stranke priglasiti podjetju takoj ob pričetku uporabe novo nakupljenih porabnikov toka, sicer šteje podjetje nepriglasitev za nedovoljeno manipulacijo ali za utajo teh porabnikov, če jih kontrolni organ podjetja ugotovi kot nepriglašene nove porabnike. Vsako spremembo more stranka priglasiti podjetju »Elektro-Trbovlje« osebno ali pa z dopisnico. Pri vsaki osebni spremembi je prinesti s seboj »Prijavo o odjemu električne energije«.

Za vse odjemalce električnega toka je važno da takoj sporočijo podjetju tudi vsako spremembo števila stanovanjskih ali poslovnih prostorov, ki pridejo v poštev za določitev tako imenovanega stalnega prispevka. Tako morajo gospodarska podjetja takoj priglasiti tudi vse spremembe o moči električnih motorjev in vseh ostalih aparatov, ki trošijo električno energijo.

S pravilno priglasitvijo vseh sprememb se odjemalec električnega toka izogne nepotrebnim stroškom pri dodatnem plačilu porabljene električne energije, ki jo ugotovi kontrolni organ podjetja »Elektro-Trbovlje«, ki zaračuna vsako nedovoljeno manipulacijo oz nepriglašen odjem električne energije za 1 leto nazaj ter po najvišji ceni.

Porabljeni tok lahko plača potrošnik na dva načina, t. j. po višji ali nižji tarifni stopnji. Če izbere stranka nižjo tarifno stopnjo, plača potrošnik prispevek za prvo tarifno enoto (stanovanjski prostor) 75 din. za vsako nadaljnjo enoto pa po 30 dinarjev. Cena za porabljene kilovatne ure znaša po tej tarifni postavki 2 dinarja za kWh. Po višji tarifni stopnji znaša prispevek samo 30 dinarjev ne glede na število prostorov, vsaka porabljena kilovatna ura pa stane 15 dinarjev.

Tarifno stopnjo si odjemalec lahko izbere sam, pri čemer se bo odločil za tisto, ki je zanj ugodnejša. Če uporablja stranka n. pr. električni kuhalnik, likalnik alj radioaparat itd., se bo odločila za nižjo tarifno stopnjo, po kateri plača sicer sorazmerno visok stalni prispevek, kilovatne ure pa jo stanejo le po 2 din. Tisti pa, ki si z električnim tokom samo sveti in porabi malo kilovatnih ur, jih bo raje plačal po 15 din, saj bo prihranil pri prispevku, ki znaša le 30 dinarjev.

Za razsvetljavo poslovnih prostorov, kot so n. pr. delavnice, ateljeji, prodajalne, pisarne, ordinacijski prostori, čakalnice itd., so cene nekoliko višje. Po nižji stopnji znaša prispevek za prvo tarifno enoto 200 din, za vsako nadaljnjo pa 160 dinarjev, medtem ko kilovatna ura stane 8 dinarjev. Po višji tarifni stopnji znaša prispevek 100 dinarjev, kilovatna ura pa stane stranko 20 dinarjev.

Prispevek za tarifno stopnjo poslovnih prostorov se zaračunava po sledečih predpisih:

Kot tarifna enota velja *vsakih začetih* 20 m² skupne talne površine prodajaln, pisarn, delavnic, učilnic, gostišč, bolniških sob, ordinacijskih prostorov, poslovnih in podobnih lokalov; 60 m² skupne talne površine dvoran, zborovalnic, skladišč itd.; 100 m² skupne talne površine hlevov, lop, kleti, stopnišč, hodnikov in podobno.

V prihodnji številki bomo pisali, kako izvaja naše podjetje kontrolo potrošnje električne energije.

»Elektro-Trbovlje«
v Trbovljah

Okrajni ljudski odbor Trbovlje

Po 8. točki člena 64. zakona o okrajnih ljudskih odborih (Ur. list LRS št. 19-52) in odločbe dela C (V) tarife prometnega davka (Ur. list FLRJ št. 55-54) je okrajni ljudski odbor v Trbovljah na seji obeh zborov dne 12. maja 1955 sprejel

ODLOK

o začasnem plačevanju občinskega davka zasebnih obrtnikov in drugih zasebnikov.

1. člen

Dokler ne bo izdan odlok o občinskem prometnem davku, plačujejo zasebni obrtniki in drugi zasebniki občinski prometni davek od prometa proizvodov in storitev po stopnjah in predpisih, ki so veljali za plačevanje prometnega davka v letu 1954, in sicer:

a) od vseh proizvodov po tarifni številki 89 dela A tarife prometnega davka (Ur. list FLRJ št. 13-54 in 25-54, ki niso našteti v delu A nove tarife (Ur. list FLRJ št. 55-54);

b) od storitev po tarifni številki 10 in 11 dela B tarife prometnega davka iz leta 1954, ki niso naštete v delu B nove tarife.

2. člen

Ta odlok velja od dneva objave v Uradnem listu LRS, uporablja pa se od 1. januarja 1955.

Štev. 405/1-55.

Trbovlje, 12. maja 1955.

Predsednik:
Martin Gosak

Objave in oglasi

Obvestilo

Obveščamo vsa podjetja in ustanove, da bo v naših krajih pregled in cepljenje proti tifusu za vse tiste, ki do sedaj iz kakršnih koli razlogov še niso bili cepljeni in pregledani dne 30. maja in 13. junija ob 13. uri v splošni ambulanti Krško (bivša bolnica).

Opozarjamo, da osebe, ki ne bodo imele zdravstvenih legitimacij, ne bodo smele biti zaposlene pri živilih.

Dogaja se često, da se na zahtevo organa higienske službe ne daje pravočasno blato; mnogim se to zdi nevažno in se mora uslužbenec zglasiti trikrat do štirikrat, da dobi blato. Ker je pregled na bacilonoštvo eden izmed najvažnejših pregledov, opominjamo vse, da se natanko drže navodil, ki jih ob razdelitvi posodic dobe od organa higienske službe.

Okrajna higienska postaja Krško.

Važno obvestilo

Obveščamo vse koristnike kreditov za obnovo podeželja, ki so bili dani na razpolago za obnovo v času vojne poškodovanih stanovanjskih in gospodarskih poslopij, da se vse evidence v tej zvezi nahajajo od 1. maja 1955 pri Zadružni hranilnici in posojilnici v Brežicah. Vsa izplačila še neizkoriščenih kreditov, vsa odplačila že zapadlih kreditov in nove kredite za obnovo še potrebnim prosilcem, ki niso še obnovili v času vojne poškodovanih stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij, bo v bodoče izvrševala navedena zadružna hranilnica in posojilnica.

Prošnja za odobritev novih kreditov za obnovo naj vsak upravičenec naslovi na OLO Krško, ki jih bo reševala posebna za to imenovana komisija. Vsak prosilec bo na to pismeno obveščen po Zadružni hranilnici in posojilnici, kako je bila rešena njegova prošnja.

(Iz Zadružne hranilnice in posojilnice, Brežice)

PRIDITE NA LOVSKO PRIREDITEV 5. junija ob 13. uri v Kapele! Nagradno streljanje na golobe. Lovci — prinesite puške s seboj.

LD Kapele

Komunalna uprava v Brežicah obvešča vse kupce in prodajalce, da je običajni letni sejem za živino in prašiče v Brežicah dne 13. junija 1955.

Vabljeni!

ZAHVALA

Iz vsega srca se zahvaljujem dr. primariju Korošču za lepo uspelo težko operacijo na želodcu. Topla zahvala tudi zdravnikom dr. Kržišniku, dr. Pihlerju, dr. Kernšteinu, dr. Kernšteinovi in sestram za trud in nego, da sem tako hitro ozdravel. — Jože Perel, Hrastnik, Steklarna 74.

PREKLIC

Preklicujem neresnične vesti proti V. Jevšnik. — F. Vodišek, Zagorje, Potoška vas 10.

SEJMI

31. maja 1955 bo sejem v Boštanju, v Cerkljah in v Krmelju. — Obenem sporočamo, da 28. t.m. ne bo sejma v Brestanici.

Mali oglasi

Upraviteljstvo šole na Bizeljskem razpisuje oddajo sledečih zidarskih del: 1. vzidavo oken, 2. izdelavo fasade.

Interesenti naj vložé svoje ponudbe pri upraviteljstvu do 10. junija t. l.

Ugodno prodam lepo novo hišo z dvema vrtoma, gospodarskim poslopjem, oddaljeno 10 minut od železniške postaje Libna. Pripravno za upokojenca, obrtnika in uslužbenca. — Zupančič, sobni slikar, Videm.

OSEBA, ki je izgubila uro na Božičevem vozu (Trbovlje), naj se zglasi pri vozniku.

Oseba, ki je izgubila uro na vozu, naj pride po njo v Klek. Alojz Stakne, Trbovlje.

Gospodinjsko pomočnico, vešča kuhanja, sprejmem k tričlanski družini; lahko tudi upokojenka. — Zlata Butara, Brežice, Gubčeva ulica 13.

Travnik velikosti 33,7 arov se proda na javni dražbi dne 29. maja 1955 ob 14. uri v Brežicah v Kosovi Vrbini nasproti Priverška.

Dne 19. t. m. zvečer sem izgubil blago in podlogo za hlače. — Vrniti proti nagradi Petru Rostoharju, Trbovlje, 1. maj štev. 1.

TRGOVSKEGA VAJENCA za tekstilno trgovino sprejmemo. Po potrebi preskrbimo internatsko oskrbo v Ljubljani. — Ponudbe na Trgovsko podjetje »VOLNA«, Ljubljana, Wolfova 1/I.

ZAHVALA

Ob tragični izgubi naše nepozabne hčerke

MAJDE

se najtopleje zahvaljujemo za vsestransko pomoč in sodelovanje pri pogrebu vsem udeležencem.

Zahvaljujemo se tovarišici vzgojiteljici za poslovilne besede, učiteljem in upraviteljstvu šole v Lokah, pevcem gimnazije, pevskemu zboru v Lokah, godbi ter vsem, ki so ji nasuli cvetja in jo spremili na zadnji poti.

Zagorje-Kisovec, 25. V. 1955.

Družina Strajner

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so spremili našega ljubega in nepozabnega moža in očeta

Vojteha Logar

na njegovi zadnji poti in mu položili cvetje. Posebno zahvalo izrekamo govornikom za tolažilne besede, pevcem in godbi. Posebej se zahvaljujemo darovalcem za prvo pomoč.

Trbovlje, 26. maja 1955.

Žena **Ana**, sinovi **Vojteh, Vinko** in **Jože** ter ostali sorodniki

Strojna tovarna
Trbovlje

sprejme:

večje število kvalificiranih ključavničarjev, strugarjev in varilcev,

100 nekvalificiranih delavcev, vojaščine prostih

Nekvalificirani delavci imajo možnost v podjetju v treh letih pridobiti kvalifikacijo v naslednjih poklicih: ključavničar, strugar ali varilec.

Za prevoz delavcev v službo bo podjetje v drugi polovici tega leta nabavilo avtobuse, kateri bodo vozili na relaciji Radeče—Hrastnik—Trbovlje in Izlake—Zagorje—Trbovlje.

Interesenti se naj javijo v tajništvu podjetja z delavsko knjigo in vojaško knjižico.

PODJETJE »ELEKTRO-TRBOVLJE« V TRBOVLJAH

sprejme:

1 šoferja I. kategorije,

1 šoferja II. kategorije

Za šoferje je samska soba in hrana preskrbljena.

Na delo se sprejme nadalje:

10 elektromonterjev za delo na daljnovodih in montažah,

10 navadnih delavcev.

Interesenti naj se zglasijo osebno na upravi podjetja v Trbovljah, Trg svobode štev. 9.